

Goniądz, 29 grudnia 2022 r.

OBWIESZCZENIE BURMISTRZA GONIĄDZA

w sprawie podania do publicznej wiadomości informacji o możliwości zapoznania się z projektem „Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko „Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030”

Działając zgodnie z treścią oraz art.39 ust.1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.) oraz § 1 ust. 4 załącznika Nr 1 do uchwały nr XL/246/22 Rady Miejskiej w Goniądzu z dnia 09.02.2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym konsultacji, Burmistrz Goniądza podaje do publicznej wiadomości informację o możliwości zapoznania się z projektem „Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko „Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030”

Miejsce w którym można zapoznać się z dokumentacją:

Dokument jest wyłożony do publicznego wglądu w Urzędzie Miejskim w Goniądzu, Plac 11 Listopada 38, 19-110 Goniądz, pokój nr 6 i jest dostępny w godzinach pracy urzędu (od poniedziałku do piątku, w godz. 7.30 – 15.30).

Przedmiotowy dokument został podany do publicznej wiadomości na stronie: <https://goniadz.pl/> oraz na stronie BIP Gminy Goniądz <https://bip-umgoniadz.wrotapodlasia.pl/>

Możliwość, termin oraz sposób i miejsce składania uwag i wniosków:

Osoby zainteresowane mają możliwość zapoznania się z projektem opiniowanego dokumentu oraz składania uwag i wniosków na przygotowanym formularzu konsultacyjnym.

Uwagi i wnioski można składać w terminie od dnia 30.12.2022 r. do dnia 20.01.2023 r. (włącznie) w jednej z następujących form:

- w formie pisemnej na adres Urzędu Miejskiego w Goniądzu, Plac 11 Listopada 38, 19-110 Goniądz,
- za pomocą środków komunikacji elektronicznej na adres e-mailowy: kancelaria.um@goniadz.pl
- osobiście w siedzibie Urzędu Miejskiego w Goniądzu (pokój nr 6), w godzinach pracy urzędu (od poniedziałku do piątku, w godz. 7.30 – 15.30).

Zgodnie z art. 41 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.), uwagi lub wnioski złożone po upływie terminu pozostawia się bez rozpatrzenia. Organem właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków jest Burmistrz Goniądza.

Grzegorz Andrzej Dudkiewicz
Burmistrz Goniądza
/podpis elektroniczny/

Załączniki

- projekt *Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030* wraz z modelem struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy Goniądz;
- prognoza oddziaływania na środowisko *Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030*

STRATEGIA ROZWOJU GMINY GONIĄDZ NA LATA 2022-2027 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030

GMINA GONIĄDZ
POWIAT MONIECKI

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GONIĄDZ.....	8
2.1. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA.....	8
2.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE.....	8
2.1.2. GLEBY I ZASOBY GEOLOGICZNE	10
2.1.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE.....	11
2.1.4. WALORY PRZYRODNICZE, ZAGROŻENIA NATURALNE.....	13
2.1.5. WALORY KULTUROWE	18
2.1.6. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	18
2.1.7. WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII NA TERENIE GMINY GONIĄDZ.....	19
2.2. SFERA SPOŁECZNA.....	20
2.2.1. DEMOGRAFIA	20
2.2.2. WIEK MIESZKAŃCÓW.....	21
2.2.3. MIESZKALNICTWO.....	21
2.2.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY, ŹRÓDŁA UTRZYMANIA MIESZKAŃCÓW	22
2.2.5. BEZROBOCIE	23
2.3. SFERA GOSPODARCZA	24
2.3.1. ROLNICTWO	24
2.3.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	25
2.3.3. WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TERENY INWESTYCYJNE	25
2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	26
2.4.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA	26
2.4.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	26
2.4.3. GOSPODARKA ODPADAMI	28
2.4.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, CIEPŁOWNICZA I GAZOWA.....	29
2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	30
2.5.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, JAKOŚĆ EDUKACJI	30
2.5.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA	31
2.5.3. INFRASTRUKTURA KULTURY, DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA.....	33
2.5.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ	33
2.5.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	34
2.6. FINANSE SAMORZĄDOWE	34
2.7. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – ANALIZA SWOT.....	35

3. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY GONIĄDZ	42
3.1. WIZJA ROZWOJU	42
3.2. MISJA ROZWOJU.....	42
3.3. CELE STRATEGII.....	44
3.4. PLANOWANE PROJEKTY	53
4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	55
5. WYMIAR PRZESTRZENNY STRATEGII.....	58
5.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY GONIĄDZ.....	58
5.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	63
6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH.....	67
7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	70
8. PROCES TWORZENIA STRATEGII.....	71
9. SPIS TABEL I RYSUNKÓW	72
ZAŁĄCZNIK NR 1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY GONIĄDZ.....	73

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz została przygotowana zgodnie z art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 559 z późn. zm.) oraz z uwzględnieniem zapisów poradnika opracowanego na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej „Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny”.

Podstawę prawną do jej przygotowania stanowi uchwała nr XL/246/22 Rady Miejskiej w Goniądzu z dnia 09.02.2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym konsultacji.

Strategia jest efektem prac zespołu zadaniowego. Dzięki zaangażowaniu przedstawicieli samorządu, organizacji publicznych, przedsiębiorców i lokalnych liderów życia społecznego, Strategia stanowi nie tylko narzędzie prowadzenia polityki rozwoju lokalnego, ale również syntezę świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową. Została opracowana w oparciu o metodę partycypacyjną. W celu jej przygotowania przeprowadzone zostały konsultacje społeczne z mieszkańcami, zorganizowano także badanie ankietowe mające na celu zebranie informacji na temat oczekiwanych kierunków rozwoju analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju gminy w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznym obowiązującym w Gminie Goniądz, a także jest spójny z dokumentami wyższego rzędu. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowymi aktami prawnymi wykorzystywanymi podczas przygotowania Strategii były: ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 559 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1057 z późn. zm.). Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 składa się z trzech głównych części:

- 1) wniosków z diagnozy strategicznej;
- 2) określenia strategii rozwoju, w tym wizji i misji, celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań strategicznych i oczekiwanych rezultatów ich realizacji;
- 3) określenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Celem diagnozy jest analiza potencjału społeczno-gospodarczego gminy, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i działań.

W drugiej części przedstawiono plan działań Gminy Goniądz do 2030 roku w oparciu o wnioski z przeprowadzonej analizy. W części tej określone zostały następujące elementy: misja i wizja rozwoju, cele strategiczne i operacyjne oraz sposób realizacji i finansowania Strategii, ze wskazaniem podmiotów zaangażowanych w jej wdrażanie. Ponadto przedstawiono działania, które pozwolą osiągnąć zakładane cele strategiczne.

W trzeciej części określono podstawowe kierunki dalszej polityki rozwoju prowadzonej w przestrzeni gminy.

Przy formułowaniu Strategii wzięto pod uwagę założenia obowiązujących dokumentów strategicznych i aktów prawnych wyższego rzędu oraz dokumentów obowiązujących na terenie Gminy Goniądz, tj.:

- 1) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. (Przyjęta Uchwałą Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.)
- 2) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 przyjęta przez Radę Ministrów 17 września 2019 r.
- 3) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) przyjęta Uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.

- 4) Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r.
- 5) Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r.
- 6) Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r.
- 7) Polityka energetyczna Polski do 2040 r. zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 lutego 2021 r.
- 8) Krajowy Plan na Rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030 przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2019 r.
- 9) Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 29 października 2014 r.
- 10) Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. (Zgodnie z art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 17.11.2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r., poz. 2368) obowiązujące plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (aPGW), opublikowane w formie rozporządzeń w 2016 roku zachowują swoją moc prawną do 22 grudnia 2022 r.).
- 11) Krajowy Program Renaturyzacji Wód Powierzchniowych.
- 12) Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy.
- 13) Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.) ogłoszona Komunikatem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 30 grudnia 2021 r. (M.P. z 2021 r., poz. 1200).
- 14) Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.
- 15) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXVII/330/17 z dnia 22 maja 2017 r. w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego zmieniony uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2017 r. poz. 2777, poz. 3270).
- 16) Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej przyjęty uchwałą nr XXXIV/414/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20.12.2013 r. Jego ostatnią aktualizację przyjęto uchwałą Nr XLIV/611/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2022 r.

- 17) Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 r. przyjęty uchwałą Nr XXXVI/474/2021 z dnia 29 listopada 2021 r. przez Sejmik Województwa Podlaskiego.
- 18) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Goniądz zatwierdzone uchwałą Nr XLI/299/18 Rady Miejskiej w Goniądzu z dnia 9 kwietnia 2018 r.
- 19) Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na terenie Gminy Goniądz.

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GONIĄDZ

Zgodnie z art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. W ramach przeprowadzonej diagnozy dokonano więc analizy sfery przestrzenno-środowiskowej, społecznej i gospodarczej, ponadto opisano infrastrukturę techniczną, społeczną powiązaną z jakością życia mieszkańców oraz finanse samorządowe. Diagnoza zawiera także podsumowanie wyników badania ankietowego, które zostało przeprowadzone na terenie Gminy Goniądz wśród jej mieszkańców.

Kompleksowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Goniądz, przygotowana na potrzeby opracowania niniejszej Strategii Rozwoju stanowi odrębny dokument.

2.1. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

2.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE

Gmina Goniądz leży w północno-wschodniej części Polski, w województwie podlaskim, w północno-zachodniej części powiatu monieckiego. Od wschodu graniczy z Gminą Jaświły i Gminą Sztabin, od południa z Gminą Mońki i Gminą Trzciannie, od północy z Gminą Bargłów Kościelny, od zachodu z Gminą Rajgród, Gminą Grajewo i Gminą Radziłów.

Gmina Goniądz zajmuje powierzchnię 37 658 ha, co stanowi 27,28% obszaru całego powiatu. Biorąc pod uwagę sposób zagospodarowania terenu Gminy Goniądz należy stwierdzić, że największy obszar zajmują tereny użytkowane rolniczo, obejmujące powierzchnię 13 967,22 ha (37,09% powierzchni gminy), w których dominują grunty orne stanowiące 44,48%. Lasy i grunty leśne obejmują 11 996,00 ha (31,86%). Nieużytki i tereny różne to 29,49% (11 105,67 ha), zaś tereny komunikacyjne zajmują obszar o powierzchni 589,11 ha, co stanowi 1,56% powierzchni gminy.

W podziale fizyczno – geograficznym Gmina Goniądz położona jest w granicach:

- Mezuregionów: Kotlina Biebrzańska oraz Wysoczyzna Białostocka;
- Makroregionu: Nizina Północnopodlaska;
- Podprowincji: Wysoczyzny Podlasko-Białoruskie;
- Prowincji: Niż Wschodniobałtycko-Białoruski;
- Megaregionu: Niż Wschodnioeuropejski.

Obszar Gminy Goniądz charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu wynikającą z występowania w jej obrębie dwóch wielkich jednostek geomorfologicznych, jakimi są: Wysoczyzna Białostocka i Kotlina Biebrzańska.

Wysoczyzna Białostocka obejmuje obszar południowo-wschodniej części gminy charakteryzujący się w miarę spokojną pagórkowato-falistą rzeźbą terenu, wznoszący się w kierunku wschodnim do wysokości ponad 170 m n.p.m. Średnie wzniesienie wysoczyzny morenowej kształtuje się w granicach 130-160 m n.p.m. Najbardziej charakterystycznymi formami wysoczyzny są liczne wzgórza kemowe powstałe w niecce końcowej lądolodu. Wysokości względne występujących tu form akumulacji lodowcowej kształtują się w granicach od kilku do kilkunastu metrów.

Akcentem urozmaicającym rzeźbę terenu tej części gminy są niewielkie ciek wodne wpadające bezpośrednio do rzeki Biebrzy. Ponadto wysoczyzna morenowa, głównie w swojej środkowej części obszaru (m. Goniądz), zachowuje charakter wysokiego zbocza (skarpy) opadającej ku dolinie rzeki Biebrzy.

Dominująca część (2/3) obszaru gminy położona jest w obrębie Kotliny Biebrzańskiej stanowiącej rozległe silnie zabagnione obniżenie będące największym w Europie Środkowej terenem torfowo-bagiennym o wysokim stopniu naturalności. Wśród rozległych torfowisk i bagien występują także miejscami mineralne wyniesienia stanowiące „wyspy” tarasu pradolinowego częściowo zwydmionego wznoszące się 2-4 m nad poziom torfowisk. Dolina rzeki Biebrzy ogólnie rzecz biorąc jest obszarem płaskim wyniesionym w granicach gminy do 110 m n.p.m. Ponadto charakteryzuje się bardzo dużą szerokością oraz względnie słabą tarasowością. W zasadzie rozwinięty jest tylko taras zalewowy, którego wzniesienie ponad średni poziom rzeki jest bardzo małe i zazwyczaj wynosi 1-2 m wysokości. Taras wyższy występuje lokalnie wzdłuż wschodniego (lewego) brzegu doliny Biebrzy i wznosi się do 5-6 m nad poziom rzeki. Przy czym na wschodnich obrzeżach doliny (pradoliny) występują liczne wydmy porośnięte lasami sosnowymi. Jednym z największych tarasów wydmowych wznoszącym się 3 m nad poziom torfowisk porośniętym lasem sosnowym jest taras położony między Osowcem a Nową Wsią (Gm. Trzcianne).

W granicach gminy znajduje się tzw. Basen Biebrzy Środkowej obejmujący najbardziej rozszerzoną część kotliny oraz część obszaru zaliczanego do Basenu Biebrzy Dolnej.

Obszary powyższe są objęte statusem ochronnym Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Współczesne procesy geomorfologiczne na obszarze gminy nie powodują istotnych zmian w rzeźbie terenu – zmiany powodowane erozją wodną są znikome i dotyczą głównie strefy krawędzowej wysoczyzny. Niewielkie zmiany w konfiguracji terenu i jego krajobrazie powodowane są stosunkowo chaotyczną powierzchnią eksploatacją surowców mineralnych.

Wnioski: Gmina Goniądz zlokalizowana jest na terenie posiadającym liczne walory przyrodnicze, wśród których kluczowe znaczenie odgrywa rzeka Biebrza. Znaczną część obszaru zajmują obszary leśne i torfowe.

2.1.2. GLEBY I ZASOBY GEOLOGICZNE

W podziale byłego województwa łomżyńskiego na regiony glebowo-rolnicze (10 regionów wg JUNG Puławy 1979 r.) obszar Gminy Goniądz położony jest w obrębie dwóch regionów: Biebrzańskiego i Goniądzkiego.

Region Biebrzański obejmuje tereny doliny Biebrzy stanowiące dominującą część obszaru gminy. Obszar ten z uwagi na swój unikalny ekosystem wodno-bagienny i bardzo wysoki potencjał biotyczny o charakterze naturalnym został objęty statusem ochronnym w formie Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Użytki zielone (łąki i pastwiska), które wykorzystywane są rolniczo, znajdują się wyłącznie w strefie brzegowej doliny. Większe powierzchnie łąk użytkowanych ekstensywnie znajdują się w okolicy wsi Osowiec, Płochowo, Budne-Żarnowo i Wólka Piaseczna, drugi większy kompleks znajduje się w otoczeniu Jegrzni na jej odcinku ujściowym.

Region Goniądzki obejmuje tereny wysoczyznowe stanowiące południowo-wschodnią część gminy. Charakteryzują się stosunkowo korzystnymi warunkami przestrzeni produkcji rolnej. Gleby chronione (od IIIa do IVb klasy bonitacyjnej) stanowią 48,5% gruntów ornych.

Skalą macierzystą gleb obszaru gminy są utwory czwartorzędowe pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego wykształcone w postaci glin, piasków, lokalnie pyłów oraz w dolinach i zagłębieniach namułów, torfów i piasków rzecznych. Stąd też pod względem składu mechanicznego gleby obszaru gminy zaliczane są do glin lub piasków gliniastych, względnie piasków słabogliniastych całkowitych lub podścielonych piaskiem luźnym i piasków luźnych całkowitych.

Pod względem typologicznym gleby części wysoczyznowej gminy są zdominowane przez gleby piaskowe różnych typów genetycznych (bielicowe, rdzawe, brunatne kwaśne) oraz gleby brunatne wylugowane i kwaśne.

Gleby pseudobielicowe występują bardzo lokalnie. Natomiast czarne ziemie, gleby murszowo-mineralne, gleby mułowo-torfowe oraz gleby torfowe i murszowo-torfowe występują odpowiednio w dolinie Biebrzy oraz w rozproszeniu na obszarze wysoczyznowym, głównie na użytkach zielonych położonych w dolinach cieków wodnych i obniżeniach terenowych.

Na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego występują niewielkie złoża piasku i żwiru, a także piasków kwarcowych.

Wnioski: Wśród użytków rolnych na terenie Gminy Goniądz nie występują gleby klas I – II. Ilość gruntów ornych klasy III jest niewielka. Oznacza to, że na terenie gminy występują umiarkowane warunki do rozwoju rolnictwa, ograniczane także zakazami obowiązującymi w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Analizowany obszar nie jest zbyt zasobny w surowce mineralne, jednak konieczne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę już dostępnych zasobów.

2.1.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE

Gmina Goniądz posiada dość dobrze rozwiniętą sieć dróg publicznych, ponieważ przez jej teren przebiegają:

- droga krajowa nr 65 Białystok – Mońki – Grajewo - Elk, na długości 9,697 km;
- droga wojewódzka nr 670 Osowiec - Dąbrowa Białostocka - Nowy Dwór - Granica Państwa, na długości 17,0 km;
- drogi powiatowe o łącznej długości 60,684 km:
 - 1799B – /Białogrądy/ gr. pow. – Osowiec – Płochowo – Goniądz (klasa drogi: Z, długość: 9,60 km),
 - 1800B – Budne – Żarnowo - do drogi 1799B (klasa drogi: L);
 - 1838B – gr. pow. /Strękowa Góra/ - Laskowiec – Gugny – Osowiec (klasa drogi: Z);
 - 1840B - droga 1838B – Wilamówka (klasa drogi: L);
 - 1841B – dr. woj. nr 671 - Krypno W. – Długołęka - Star Bajki – Wyszowate - Nowa Wieś - Trzcianne - Kulesze - Downary – dr. kraj. Nr 65 (klasa drogi: Z);
 - 1847B – Goniądz – Downary Plac (klasa drogi: Z);
 - 1416B – Mońki – Hornostaje – Jaski - Goniądz (klasa drogi: Z);

- 1417B – dr. 1416B /Hornostaje/ - Kosiorki – Doły - Goniądz (klasa drogi: L);
 - 1848B – Klewianka /dr. 1849B/ - Piwowary - dr. 1417B (klasa drogi: L);
 - 1849B – dr. woj. nr 670 – Klewianka – Białosuknie - dr. 1412B (klasa drogi: Z);
 - 1850B – dr. 1849B – Gurbicze – Mociesze - /Jadeszki/ dr. 1407B (klasa drogi: L);
 - 1851B – dr. woj. nr 670 - Smogorówka Dol. – Radzie – Moniuszki - dr. 1407B (klasa drogi: L);
 - 1852B – droga woj. nr 670 – Wroceń (klasa drogi: L);
 - 1853B – droga 1851B - Smogorówka Goniądzka (klasa drogi: L);
 - 2620B – ul. Grodzieńska w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2621B – ul. Kościuszki w Goniądzu (klasa drogi: Z);
 - 2622B – ul. Konstytucji 3-go Maja w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2623B – ul. Mickiewicza w Goniądzu (klasa drogi: Z);
 - 2624B – ul. Rybacka w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2625B – ul. Słowackiego w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2626B – ul. Stary Rynek w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2627B - ul. Szpitalna w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2628B – ul. Jagiellońska w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2629B – Plac 11-go Listopada w Goniądzu (klasa drogi: Z);
- drogi gminne o łącznej długości 187,53 km.

W zakresie transportu publicznego mieszkańcy mogą skorzystać z 46 przystanków znajdujących się w granicach gminy.

Przez obszar Gminy Goniądz przebiega linia kolejowa nr 38 Białystok – Głomno - jednotorowa, zelektryfikowana, pierwszorzędna, państwowa. Leży w I Europejskim Korytarzu Transportowym („Rail Baltica”). Obsługa podróżnych odbywa się na stacjach Goniądz i Osowiec.

W granicach Gminy Goniądz wybudowano 8,6 km dróg dla rowerów. Przez jej teren przebiega szlak rowerowy Green Velo na trasie: ... - Dolistowo Nowe - Wroceń - Goniądz - Osowiec - Strękowa Góra - ...

Wnioski: Gmina Goniądz posiada korzystne położenie komunikacyjne, ponieważ przez jej teren przebiega droga krajowa nr 65 oraz droga wojewódzka nr 670, a także linia kolejowa ze stacjami w Goniądzu i Osowcu. Zlokalizowane są tu także przystanki zapewniające dostęp do komunikacji zbiorowej, a także 8,6 km dróg dla rowerów. Infrastruktura transportu publicznego

oraz zapewniająca możliwość korzystania z rowerów jest jednak niewystarczająca i wymaga poprawy. Zły jest także stan dróg gminnych.

2.1.4. WALORY PRZYRODNICZE, ZAGROŻENIA NATURALNE

Na terenie Gminy Goniądz występują następujące formy ochrony przyrody:

- Biebrzański Park Narodowy,
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy”,
- projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 (SOO) „Dolina Biebrzy” PLH200008,
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 (OSO) „Ostoja Biebrzańska” PLB200006,
- 3 pomniki przyrody.

Dla wskazanych obszarów Natura 2000 określono tymczasowe cele ochrony, które muszą być uwzględniane przez gminę w ramach realizacji przedsięwzięć.

Przez obszar Gminy Goniądz przebiegają także trzy korytarze ekologiczne:

- GKPN-1 – Dolina Biebrzy;
- KPN-3B - Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Zach.;
- KPN-1B – Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Środkowy.

Faunę obszaru tworzą przede wszystkim gatunki związane z naturalnymi ekosystemami bagiennymi i wodnymi położonymi w dolinie Biebrzy.

Wśród drobnych ssaków uwagę zwraca pospolitość i wysokie zagęszczenie nornika północnego *Microtus oeconomus*, świadcząca o specyfice środowisk bagiennych. Z pozostałych ssaków na uwagę zasługują: wilk, wydra, łos i bóbr. Znajduje się tu największa w kraju ostoja łosia (ok. 400 sztuk). Reintrodukowany po ostatniej wojnie bóbr jest obecnie zwierzęciem pospolitym.

W Kotlinie Biebrzańskiej obserwowano 302 gatunki ptaków, w tym 198 gniazdowało nad Biebrzą, z czego 168 gatunków aktualnie jest regularnie lęgowa, a 19 - sporadycznie lęgowa. Dolina Biebrzy jest najważniejszą ostoją dubelta, kropiatki, orlika grubodziobego, rybitwy białoskrzydłej i derkacza w Europie Środkowej i Zachodniej. Dla kilkunastu kolejnych gatunków jest najważniejszą krajową ostoją lęgową. Biebrza jest też ważnym „przystankiem” dla migrujących siewkowców, kaczek, gęsi i żurawi.

Ichtiofauna dorzecza Biebrzy liczy 36 gatunków ryb oraz wielką rzadkość: minoga ukraińskiego - gatunku charakterystycznego dla wschodniej części Morza Czarnego. Liczebność i biomasa ryb jest tu znacznie wyższa niż w innych nizinnych rzekach Polski.

Stwierdzono tu także obecność 5 gatunków gadów oraz 12 gatunków płazów. W grupie bezkręgowców zauważono ponad 700 gatunków motyli, w tym 94 gatunki motyli dziennych. Wykazano obecność 448 gatunków pająków, wśród nich znaczący udział (71) mają gatunki rzadkie znane z nie więcej niż 3-5 stanowisk w kraju, a 10 gatunków pająków znanych jest tylko stąd. Do tej pory poznano ponad 500 gatunków chrząszczy, 42 gatunki chruścików i 19 gatunków pijawek.

Flora obszaru także związana jest z lokalizacją gminy w dolinie Biebrzy. Jedną z jego charakterystycznych cech florystycznych jest dominacja świerka i duży udział gatunków borealnych i reliktyw glacialnych: brzoza niska, trzcinnik prosty, turzyca strunowa, turzyca życicowa, bażyna czarna, bagno zwyczajne, żurawina błotna, gnidosz królewski, tłuścisz pospolity, wielosił błękitny, wierzba lapońska, skalnica torfowiskowa, niebielistka trwała, wełnianeczka alpejska, borówka bagienna i szereg mszaków.

Flora jest tu równie bogata i porównywalna z podobnymi obszarami terenów sąsiednich. Występuje tu ponad 1000 gatunków roślin naczyniowych, w tym ponad 900 w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego. Stwierdzono tu 90 gatunków podlegających ochronie całkowitej i 17 pod ochroną częściową. 45 gatunków znalazło się na „Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce”. Do najrzadszych gatunków należą: zanokcica zielona, skrzyp pstry, widłak wroniec, rosiczka długolistna, wąkrotka zwyczajna, tłuścisz zwyczajny, plesznik zwyczajny, zaraza niebieska, niebielistka trwała, szachownica kostkowata, kosaciec bezlistny oraz 20 gatunków storczykowatych z najokazalszym krajowym gatunkiem obuwikiem pospolitym (najliczniejsza populacja w Polsce).

Do najbardziej interesujących pod względem bogactwa florystycznego siedlisk zaliczyć należy obok mechowisk turzycowych - mineralne wyniesienia "grądy".

Wielkie powierzchnie, ciągnące się wzdłuż koryta Biebrzy na siedliskach immersyjnych, czyli zatapiających wodami wylewającej rzeki, zajmuje szuwar manny mielec. Tam, gdzie zalewy są płytsze, dalej od koryta rzeki, występuje szeroka strefa turzycowiska turzycy zaostrej, jeszcze dalej - turzycy sztywnej. W strefie immersyjno-emersyjnej (sporadycznie zalewy) dominuje turzycowisko mszyste (o strukturze kępowej) z turzycą tunikową i goryszem błotnym. Tam, gdzie nie docierają wody zalewowe (strefa emersyjna), występują mechowiska.

Zbiorowiska leśne reprezentują przede wszystkim bagienne olszyny (olsy) występują głównie wzdłuż mineralnych brzegów doliny. Duże powierzchnie bagien zajmują też brzeziny bagienne powstałe z zarośli brzożowo-wierzbowych. W basenie północnym i środkowym występują bardzo rzadkie zarośla brzozy niskiej oraz bory bagienne. Stosunkowo niewielkie powierzchnie zajmują bory sosnowe, bory mieszane i lasy lipowo-grabowe.

Teren Gminy Goniądz zlokalizowany jest w regionie wodnym Środkowej Wisły, a jej głównym ciekim jest rzeka Biebrza. W granicach gminy znajdują się jednolite części wód powierzchniowych wskazane w tabeli 1. Jedenaście z nich jest zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, a wszystkie wykazują się złym stanem wód.

Zaprezentowane dane na temat jakości wód powierzchniowych oraz określonych dla nich celów środowiskowych wskazują na konieczność podejmowania działań mających na celu ochronę zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem, wynikającym głównie z prowadzenia gospodarki rolnej z wykorzystaniem nawozów czy też z egzystencji mieszkańców (niewystarczająca ilość oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb, niedostateczna przepustowość oczyszczalni ścieków).

Tabela 1. Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) na terenie Gminy Goniądz

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
RW2000026289969	Kanał Łęg	niezagrożona
RW200017261889	Nereśl od źródeł do Rumejki	zagrożona
RW20001726229929	Pogorzalka z jez. Tajno	niezagrożona
RW200017262569	Biebla	zagrożona
RW200017262729	Boberka	zagrożona
RW20001726276	Czarna Struga	zagrożona
RW200017262949	Kosodka	zagrożona
RW20001826269529	Zgniłka	niezagrożona
RW2000192628999	Ełk od wypływu z jez. Ełckiego do ujścia	zagrożona
RW2000202626959	Jegrznia od wypływu z jeziora Dręstwo rozdzielona się w Kuligach na stare koryto i Kan. Woźnawiejski	zagrożona
RW20002326254	Kopytkówka	zagrożona
RW20002326269729	Dopływ spod Polkowa	niezagrożona
RW20002326269829	Stare koryto Ełku	niezagrożona
RW200023262749	Dybła	zagrożona
RW20002426279	Biebrza od Horodnianki do Ełku bez Ełku	zagrożona
RW200024262999	Biebrza od Ełku do ujścia	zagrożona

Źródło: Opracowanie własne

Gmina Goniądz położona jest w granicach jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) wskazanych w tabeli 2. W tym przypadku nie występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, jednak stan wód podziemnych nie jest zadowalający, co potwierdzają badania monitoringowe prowadzone przez Inspekcję Ochrony Środowiska w punkcie pomiarowym na terenie sąsiedniej Gminy Mońki (badania z 2016 i 2019 r.). W związku z tym konieczne jest podejmowanie na terenie Gminy Goniądz przedsięwzięć przyczyniających się do ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniami.

Tabela 2. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) na terenie Gminy Goniądz

Kod JCWPd	Nazwa JCWPd	Czy JCWPd jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
PLGW200032	32	niezagrożona
PLGW200052	52	niezagrożona

Źródło: Opracowanie własne

Niemal cały obszar gminy położony jest nad głównym zbiornikiem wód podziemnych nr 217 Pradolina rzeki Biebrzy.

Zgodnie z zapisami „Planu przeciwdziałania skutkom suszy”, ocenę możliwości korzystania z zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych w czasie suszy determinuje wskaźnik stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych. Na terenie Gminy Goniądz wskaźnik ten przyjmuje wartość poniżej 2,480 [l/s·km²], co oznacza wyraźną presję na trwałość zasobów oraz eksploatację zasobów wodnych na poziomie maksymalnej dostępności zasobów wodnych. Jednocześnie wskazuje, że nawet podczas suszy hydrologicznej zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Oznacza to, że mimo niskich stanów wód wszyscy użytkownicy wód zlewni nie mają problemu z pojawiającym się brakiem wody. Również ekosystemy wodne i od wód zależne funkcjonują prawidłowo. Nie oznacza to jednak, że sytuacja nie może ulec pogorszeniu, np. w wyniku zwiększenia liczby użytkowników wód w zlewni (co przyczyni się do większego poboru) albo nałożenia się innych negatywnych czynników (np. zmniejszenie się zawartości tlenu w wodzie skutkującego przyduchą ryb oraz obniżeniem parametrów jakościowych wód płynących).

Stan zasobów dyspozycyjnych wpływa na konieczność zwiększania naturalnej retencji m.in. poprzez użycie właściwych, sprzyjających retencji i infiltracji metod odprowadzania wód z utwardzonych powierzchni (dachów, placów, ulic).

Rezerwy zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych na wskazanym obszarze są wysokie i obecnie nie ma potrzeby szukania sztucznych – technicznych możliwości ich zwiększania.

Konieczne są jednak działania dla utrzymania ilości zasobów wód podziemnych, do których można zaliczyć ochronę ich zasobów, w szczególności pierwszego poziomu wodonośnego od powierzchni zwierciadła wody o charakterze swobodnym, jak też ułatwianie infiltracji opadów atmosferycznych dla zapewnienia efektywności zasilania poziomów wodonośnych (rozszczerzenie powierzchni utwardzonych lub brak znaczącego zwiększenia takich powierzchni).

Na terenie Gminy Goniądz występują tereny zagrożone występowaniem powodzi. Obejmują one tereny wzdłuż całego przebiegu rzeki Biebrzy i jej dopływów.

Znaczny obszar gminy zaliczono do terenów silnie zagrożonych suszą. W związku z tym konieczna jest realizacja działań mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, do których można zaliczyć m.in. zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.

Wnioski: Gmina Goniądz posiada znaczne walory przyrodnicze w postaci terenów chronionych, bogatej fauny i flory.

Gmina charakteryzuje się względnie dobrze rozwiniętą siecią wód powierzchniowych, położona jest w dorzeczu rzeki Wisły, a jej głównym ciekim jest rzeka Biebrza

Jedenaście z jednolitych części wód powierzchniowych jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych, a wszystkie wykazują się złym stanem wód, wobec czego konieczne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem, wynikającym z prowadzenia gospodarki rolnej z wykorzystaniem nawozów czy też z egzystencji mieszkańców (niewystarczająca ilość oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb, niedostateczna przepustowość oczyszczalni).

W przypadku jednolitych części wód podziemnych nie występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, jednak nadal konieczne jest podejmowanie przedsięwzięć przyczyniających się do ochrony tych wód przed zanieczyszczeniami.

Wskaźnik stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych na terenie Gminy Goniądz wskazuje na eksploatację zasobów wodnych na poziomie maksymalnej ich dostępności i może się wiązać z koniecznością zwiększania retencji.

Rezerwy zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych na wskazanym obszarze są wysokie i obecnie nie ma potrzeby szukania sztucznych – technicznych możliwości ich zwiększania. Konieczne są jednak działania dla utrzymania ilości zasobów wód podziemnych.

Na terenie Gminy Goniądz występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi. Przeważająca część gminy charakteryzuje się silnym zagrożeniem na występowanie suszy, w związku z czym konieczna jest realizacja działań mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, do których można zaliczyć m.in. zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych.

2.1.5. WALORY KULTUROWE

Na terenie Gminy Goniądz znajduje się 88 obiektów zabytkowych oraz 149 stanowisk archeologicznych. Na uwagę zasługuje zwłaszcza Twierdza Osowiec.

Działają tu 5 Kół Gospodyń Wiejskich w miejscowościach: Białosuknia, Klewianka, Osowiec, Downary i Wólka Piaseczna, które tworzą lokalne produkty, wiązańki, ozdoby świąteczne, kulinaria. Ponadto zamieszkuje ten teren Zygmunt Skubich – twórca ludowy z m. Wólka Piaseczna, który wyrabia wyroby z wikliny.

Wnioski: Gmina Goniądz posiada cenne zabytki architektoniczne, posiadające także walory turystyczne. Obecne są tu bogate tradycje kultywowane przez mieszkańców oraz koła gospodyń wiejskich, działają tu lokalni twórcy. Obszar charakteryzuje się bogatą historią i tradycją, które stanowią także walory turystyczne.

2.1.6. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Cały obszar Gminy Goniądz objęty jest zapisami planów zagospodarowania przestrzennego. Obowiązują tu 2 plany obejmujące:

- obszar Miasta Goniądz (plan zatwierdzony Uchwałą Rady Miejskiej w Goniądzu Nr XIX/75/04 z 28 kwietnia 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 64, poz. 1098), zm. z dnia 3 grudnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 301, poz. 3088), zm. z dnia 16 sierpnia 2011 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 207, poz. 2506), zm. z dnia 12 grudnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 4710), zm. z dnia 16 kwietnia 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 1835));
- teren wiejski Gminy Goniądz (plan zatwierdzony Uchwałą Rady Miejskiej w Goniądzu Nr XIII/60/03 z 21 grudnia 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2004 r. Nr 2, poz. 39), zm. z dnia 3 grudnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 301, poz. 3089), zm. z dnia 19 sierpnia 2011 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. Nr 209, poz. 2535), zm. z dnia 16 kwietnia 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 1836)).

Wnioski: Cały obszar gminy objęty jest postanowieniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co powoduje ułatwienie w realizacji inwestycji i rozwoju gminy.

2.1.7. WYKORZYSTANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII NA TERENIE GMINY GONIĄDZ

Gmina Goniądz jest terenem o korzystnych warunkach do rozwoju energetyki słonecznej. W ostatnich latach mieszkańcy wyposażyli swoje budynki w instalacje OZE, zrealizowano także projekty, dzięki którym zwiększyła się ilość wykorzystywanych odnawialnych źródeł energii, m.in. w zakresie budynków użyteczności publicznej, jednak nadal jest ona niewystarczająca.

Potencjał wykorzystania biomasy na terenie gminy jest nieduży pomimo jej zasadniczo rolniczego charakteru. Nie zakłada się tu wykorzystania energii geotermalnej, ewentualnie pojedynczy mieszkańcy mogą korzystać z instalowanych pomp ciepła.

Gmina Goniądz zlokalizowana jest w strefie III - korzystnych, energetycznych warunków wiatrowych. W chwili obecnej w gminie nie funkcjonują elektrownie wiatrowe, nie planuje się także lokalizacji nowych dużych siłowni wiatrowych, natomiast stawia się na rozwój małych i mikro instalacji opartych na odnawialnych źródłach energii, w szczególności instalacji prosumenckich.

Obecnie na terenie gminy nie funkcjonuje elektrownia wodna, nie przewiduje się także budowy kolejnych.

Wnioski: Na terenie Gminy Goniądz proponuje się zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii. Jedną z korzyści stosowania tych źródeł będzie zmniejszenie negatywnego wpływu energetyki konwencjonalnej na środowisko. Na terenie gminy największe znaczenie wśród odnawialnych źródeł energii odgrywać będzie energia słoneczna, w mniejszym zakresie biomasa, energia wodna i wiatrowa. Zalecane jest także wykorzystanie pomp ciepła.

2.2. SFERA SPOŁECZNA

2.2.1. DEMOGRAFIA

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 roku na terenie Gminy Goniądz zamieszkiwało 4 816 osób. W analizowanych latach na terenie gminy więcej było kobiet niż mężczyzn (w 2021 r. odnotowano 48,75% mężczyzn oraz 51,25% kobiet). Liczba mieszkańców ulegała ponadto niewielkiemu zmniejszeniu, w latach 2016-2021 z terenu gminy ubyły 192 osoby – 3,83%.

Tabela 3. Stan ludności faktycznie zamieszkującej teren Gminy Goniądz

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem, miejsce zamieszkania, stan na 31 XII							
ogółem	osoba	5 008	4 954	4 934	4 932	4 897	4 816
mężczyźni	osoba	2 449	2 415	2 413	2 403	2 372	2 348
kobiety	osoba	2 559	2 539	2 521	2 529	2 525	2 468

Źródło: Dane GUS

Współczynnik feminizacji, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2016-2021 utrzymywał się na podobnym poziomie, oscylował pomiędzy 104 a 106 osobami. Gęstość zaludnienia w 2021 roku wyniosła zaś 13 osób na 1 km² i była na identycznym poziomie jak w latach 2016-2020.

W Gminie Goniądz w latach 2016-2021 przyrost naturalny osiągał wynik ujemny. Najgorzej sytuacja wyglądała w 2020 r., gdy przyrost naturalny osiągnął poziom: -36. Oznacza to, że na obszarze analizowanej jednostki samorządu terytorialnego było więcej zgonów niż urodzeń. W pozostałych latach przyrost naturalny kształtował się na poziomie od -35 do -6.

Saldo migracji wewnętrznych w 2021 roku, według danych GUS, wyniosło -21. Saldo migracji zagranicznych w analizowanym roku kształtowało się na poziomie -6.

Wnioski: W Gminie Goniądz dynamika zmian liczby ludności nie jest korzystna, a zatem istotne jest podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie na ten teren nowych mieszkańców, dla których istotne znaczenie ma także stan środowiska przyrodniczego oraz dostępność do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej.

Niekorzystne są dane zarówno dotyczące przyrostu naturalnego, jak i salda migracji. Jeśli więc nie zostaną zahamowane występujące obecnie trendy związane ze zmniejszaniem się liczby

mieszkańców gminy, można się spodziewać, że w kolejnych latach liczba osób zamieszkujących tę część województwa podlaskiego będzie nadal malała.

2.2.2. WIEK MIESZKAŃCÓW

Na terenie Gminy Goniądz w latach 2016-2021 zmniejszył się odsetek osób w wieku produkcyjnym na rzecz ludności w wieku poprodukcyjnym. Świadczy to o tym, że na terenie gminy przybywa osób starszych, dla których ważne staną się przede wszystkim usługi społeczne. W celu zapewnienia ewentualnego przyrostu liczby osób w wieku produkcyjnym równoważących wzrastającą ilość osób w wieku poprodukcyjnym ważne jest przeprowadzanie inwestycji mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, infrastruktury oraz zaplecza usługowego w celu przyciągnięcia na teren gminy młodych, dobrze wykształconych mieszkańców, którzy zapewnią dodatkowe przychody dla budżetu gminy.

Ważne jest także zwiększenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, które będzie się wiązało z koniecznością zapewnienia odpowiedniej infrastruktury edukacyjnej oraz zagospodarowania czasu wolnego najmłodszych mieszkańców.

Wnioski: Na terenie Gminy Goniądz przybywa osób w wieku poprodukcyjnym, co może powodować konieczność przeznaczania dodatkowych środków na usługi społeczne oraz zapewnienie zagospodarowania czasu wolnego tej grupy mieszkańców. Ważne jest także zwiększenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, które będzie się wiązało z koniecznością zapewnienia odpowiedniej infrastruktury edukacyjnej oraz zagospodarowania czasu wolnego najmłodszych mieszkańców.

2.2.3. MIESZKALNICTWO

Na terenie Gminy Goniądz istnieją 1 842 mieszkania, z czego 724 znajdują się na terenie miasta (dane GUS za 2020 r. W chwili opracowania Diagnozy i Strategii nie są dostępne dane za rok 2021). Łączna powierzchnia wynosi 163 592 m², w Mieście Goniądz – 59 596 m². W analizowanych latach wzrastała zarówno liczba mieszkań, jak i ich powierzchnia użytkowa, co zaprezentowano w tabeli 4.

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe Gminy Goniądz w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem							
mieszkania	-	1 821	1 826	1 829	1 836	1 842	b.d.
izby	-	7 686	7 713	7 732	7 768	7 794	b.d.
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	159 953	160 674	161 187	162 480	163 592	b.d.
w mieście							
mieszkania	-	711	712	714	719	724	b.d.
izby	-	3 036	3 041	3 055	3 081	3 102	b.d.
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	57 438	57 580	57 884	58 810	59 596	b.d.
na wsi							
mieszkania	-	1 110	1 114	1 115	1 117	1 118	b.d.
izby	-	4 650	4 672	4 677	4 687	4 692	b.d.
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	102 515	103 094	103 303	103 670	103 996	b.d.

Źródło: Dane GUS

W latach 2016-2020 poziom wyposażenia mieszkań w instalacje wzrósł i to zarówno w odniesieniu do wodociągu, ustępu splukiwanego, łazienki, jak i centralnego ogrzewania. Bez zmian został jedynie poziom wyposażenia w gaz sieciowy, którego nadal brakuje (jedynie 1 odbiorca posiada dostęp do gazu sieciowego).

W 2020 roku 87,7% mieszkań wyposażonych było w wodociąg, 76,2% - w łazienkę i 60,3% - w centralne ogrzewanie. W Mieście Goniądz wyposażenie mieszkań przedstawiało się bardziej korzystnie niż na terenach wiejskich.

Wnioski: Na terenie gminy rośnie liczba mieszkań oraz poprawia się ich wyposażenie w instalacje. Biorąc jednak pod uwagę odsetek wyposażonych mieszkań należy stwierdzić, że nadal występują potrzeby w tym zakresie i konieczna jest realizacja inwestycji poprawiających ten stan.

2.2.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY, ŹRÓDŁA UTRZYMANIA MIESZKAŃCÓW

W Gminie Goniądz struktura gospodarki jest zróżnicowana. Na obszarach wiejskich dominuje ekstensywne rolnictwo. Miasto skupia natomiast szereg podmiotów przemysłowych i usługowych. Mieszkańcy znajdują więc zatrudnienie w rolnictwie, ale także w firmach usługowych, w ośrodkach wypoczynkowych, gospodarstwach agroturystycznych, podmiotach przemysłowych.

Wnioski: Gmina charakteryzuje się niskim poziomem zatrudnienia mieszkańców. Jest to w przeważającej części teren typowo rolniczy z niewielkimi zakładami pracy. W Mieście Goniądz dostępne są niewielkie zakłady usługowe i przemysłowe, które nie generują jednak zbyt wielkiej liczby miejsc pracy.

2.2.5. BEZROBOCIE

Na terenie Gminy Goniądz od kilku lat odnotowywane jest stałe zmniejszanie liczby osób pozostających bez pracy. Wyjątek w tym zakresie stanowił rok 2020, kiedy to na skutek pandemii COVID-19 wzrosła liczba osób bezrobotnych.

Analizując dane dotyczące bezrobocia na terenie gminy nie można zapomnieć, że badania statystyczne prowadzone przez GUS i PUP nie pokazują pełnego obrazu rynku pracy, nie rejestrując przede wszystkim problemu ukrytego bezrobocia w rolnictwie. Nie można także pomijać faktu, że w przeciągu ostatnich lat zmieniały się przepisy dotyczące sposobu określania statusu osoby bezrobotnej, które eliminowały z tej statystyki niejednokrotnie całe grupy społeczne. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na statystyki rynku pracy jest ujemne saldo migracji. Pomimo tych faktów zarówno dane statystyczne, jak i wynikające z obserwacji własnych wskazują, że w odniesieniu do rynku pracy na tym terenie w dalszym ciągu będzie odnotowywana sytuacja związana ze zwiększaniem liczby osób pracujących powodując zmniejszenie stopy bezrobocia, a wskazane tendencje nie zostaną zahamowane nawet w wyniku pandemii COVID-19, co można zaobserwować już w roku 2021, kiedy liczba osób pozostających bez pracy znów spadła.

Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Goniądz w latach 2016-2021

Wyszczególnienie	J.m.	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	190	148	145	119	134	127
mężczyźni	osoba	105	79	81	67	73	78
kobiety	osoba	85	69	64	52	61	49
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							
ogółem	%	6,2	4,9	4,8	4,0	4,5	4,4
mężczyźni	%	6,2	4,7	4,9	4,1	4,5	4,9
kobiety	%	6,1	5,0	4,7	3,8	4,5	3,7

Źródło: Dane GUS

Struktura bezrobotnych wykazuje, że najliczniejszą grupę stanowią osoby w przedziale 25-34 lata. Są to ludzie młodzi, często dopiero wkraczający na rynek pracy. Taka sytuacja sprzyja powstawaniu ujemnych skutków społecznych i ekonomicznych.

Jednocześnie niepokojącym zjawiskiem jest wzrost bezrobocia u osób z wykształceniem wyższym, policealnym, średnim zawodowym i średnim ogólnokształcącym. Jest to ogromny problem, bowiem powoduje odpływ ludzi wykształconych do innych regionów kraju..

Wnioski: Gmina Goniądz cechuje się stosunkowo niskim poziomem bezrobocia mieszkańców, co jest spowodowane m.in. wysokimi walorami turystycznymi obszaru.

2.3. SFERA GOSPODARCZA

2.3.1. ROLNICTWO

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. na terenie Gminy Goniądz było 675 gospodarstw rolnych, w tym 40,44% stanowiły gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha.

Tabela 6. Gospodarstwa rolne ogółem na terenie Gminy Goniądz

Wyszczególnienie	Ilość gospodarstw
ogółem	675
do 1 ha włącznie	6
1 - 5 ha	130
5 - 10 ha	141
10 - 15 ha	125
15 ha i więcej	273

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Powszechny Spis Rolny z 2020 roku) największy obszar przeznaczony był pod uprawy zbóż – 3 456,65 ha.

Wnioski: Gospodarstwa rolne w Gminie Goniądz charakteryzują się korzystną strukturą agrarną, gdzie największy odsetek stanowią gospodarstwa duże (powyżej 15 ha), co może zachęcać mieszkańców do czerpania dochodów z tego działu gospodarki z powodu opłacalności działalności.

2.3.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

W 2021 roku w Gminie Goniądz istniało 291 podmiotów gospodarki narodowej, z czego sektor prywatny reprezentowały 262 podmioty. Największa ilość podmiotów prywatnych to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - w 2021 roku było ich 203, co stanowi 69,76% wszystkich podmiotów. Na sektor prywatny oprócz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą składają się również fundacje oraz spółdzielnie, stowarzyszenia i organizacje społeczne – w 2021 r. było ich odpowiednio 3, 1 i 23. Na terenie Gminy Goniądz działało także 7 spółek handlowych.

Liczba podmiotów gospodarczych w latach 2016-2021 wzrosła o 5,43%. Zdecydowanie największy odsetek firm zatrudniał do 9 pracowników. Można więc stwierdzić, że w Gminie Goniądz działają głównie niewielkie podmioty, wśród których można wyróżnić firmy usługowe, ośrodki wypoczynkowe oraz w gospodarstwa agroturystyczne.

Wskaźnik podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniósł w Gminie Goniądz 604 (2021 r.) i był znacznie niższy od średniej dla powiatu monieckiego i województwa podlaskiego.

Wnioski: Mieszkańców Gminy Goniądz cechuje niska przedsiębiorczość, do tego występuje przewaga osób zatrudnionych w rolnictwie. Na obszarze gminy brak jest większych zakładów pracy, dominują podmioty zatrudniające do 9 pracowników.

2.3.3. WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TERENY INWESTYCYJNE

Na terenie Gminy Goniądz wyznaczono tereny, które przeznaczono pod inwestycje. Są to działki o nr ewid. 1247/2, 1249, zlokalizowane na terenie Miasta Goniądz, o powierzchni 2,14 ha, uzbrojone w: sieć energetyczną, wodę, kanalizację, sieć telekomunikacyjną, przeznaczenie wg MPZP: PSB – pod działalność produkcyjną i usługową.

W 2021 r. wykonano zdjęcia lotnicze i sferyczne dla ww. terenu w ramach udziału Gminy Goniądz w projekcie: nr POWR.02.18.00-00-0007/19 „Standardy obsługi inwestora w samorządach województwa podlaskiego” współfinansowanym przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 - Priorytet II „Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji”; Działanie 2.18 „Wysokiej jakości usługi administracyjne”.

Wnioski: Gmina posiada wyznaczone tereny inwestycyjne oraz podejmuje działania w celu pozyskania inwestorów i zachęcenia ich do inwestowania na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego. Nadal jednak konieczne jest tworzenie i uzbrajanie kolejnych terenów przeznaczonych pod inwestycje.

2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.4.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Większość dróg stanowiących sieć drogową Gminy Goniądz nie odpowiada wymaganiom określonym w przepisach prawa dla dróg publicznych, charakteryzuje się niewystarczającymi parametrami technicznymi w stosunku do określonych w nich wymogów. Większa część dróg posiada nawierzchnię nieutwardzoną, co powoduje, że możliwość poruszania się tymi szlakami komunikacyjnymi jest bardziej uzależniona od warunków atmosferycznych niż ma to miejsce w przypadku dróg asfaltowych.

W związku z tym zasadne jest podjęcie działań mających na celu poprawę standardu technicznego dróg publicznych, zapewniającą poprawę jakości dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego. W tym celu niezbędne jest dokonanie budowy, przebudowy, rozbudowy i modernizacji istniejących dróg publicznych stanowiących sieć komunikacyjną gminy. Ponadto – dla zwiększenia poziomu bezpieczeństwa rowerzystów – konieczne jest tworzenie ścieżek rowerowych.

Wnioski: Na obszarze Gminy Goniądz obserwowany jest niewystarczający stan techniczny dróg (większość dróg gminnych posiada nawierzchnię gruntową) oraz infrastruktury drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie). W związku z tym konieczna jest realizacja inwestycji zmniejszająca niedobory w tym zakresie.

2.4.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

W 2021 roku na terenie Gminy Goniądz długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej wyniosła 79,5 km. W ostatnich latach można zauważyć stopniowy przyrost długości sieci wodociągowej oraz przyłączy. Większe miejscowości zostały już podłączone do sieci wodociągowej, a mieszkańcy mniejszych, o rozproszonej zabudowie, korzystają z ujęć własnych. Konieczna jest jednak realizacja inwestycji poprawiających stan infrastruktury wodociągowej, obejmującej zwłaszcza tereny wiejskie Gminy Goniądz.

Zaopatrzenie mieszkańców w wodę odbywa się z 5 – stanowiących własność gminy - stacji wodociągowych, które zlokalizowane są w następujących miejscowościach: Goniądz, Białosuknia, Downary, Osowiec i Wroceń.

Na terenie gminy istnieje również własne ujęcie wody głębinowej w Osowcu Twierdzy zlokalizowane na obszarze Jednostki Wojskowej Nr 1106 Osowiec Twierdza.

Długość sieci kanalizacyjnej w 2021 r. wyniosła 18,3 km, zaś ilość przyłączy to 446 szt. Obejmuje ona swym zasięgiem Miasto Goniądz oraz tylko w niewielkim zakresie teren wiejski (w 2021 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało jedynie 21 osób zamieszkujących tereny wiejskie Gminy Goniądz). W kolejnych latach planowana jest realizacja inwestycji związanej z częściową modernizacją oczyszczalni ścieków w Goniądzu, co pozwoli na przyłączenie do sieci kolejnych nieruchomości oraz poprawi stan dostępnej infrastruktury.

Procent ogółu ludności gminy, według GUS, korzystający z wodociągu w 2021 r. osiągnął poziom 75,7% i nie zmienił się zasadniczo od 2016 r. Zdecydowanie korzystniej w tym zakresie przedstawia się sytuacja w Mieście Goniądz, gdzie odsetek mieszkańców korzystających z wodociągu osiągnął w 2021 r. 91,7%, podczas gdy dla obszarów wiejskich kształtował się na poziomie 66,5%.

Z kolei z sieci kanalizacyjnej na terenie gminy korzysta 28,4% mieszkańców (dane za 2021 r.). Odsetek ten jest zdecydowanie wyższy na terenie Miasta Goniądz i wynosi 76,1%, podczas gdy dla obszarów wiejskich kształtuje się on na poziomie 0,7%.

Gmina Goniądz posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków typu BOS-200 o przepustowości 400 m³/d, której eksploatacją zajmuje się Zakład Usług Komunalnych w Goniądzu. Z oczyszczalni ścieków korzysta 1 950 osób zamieszkujących Gminę Goniądz.

Jednostka Wojskowa Nr 1106 Osowiec Twierdza znajdująca się na terenie gminy odprowadza ścieki do własnej oczyszczalni ścieków mechaniczno-biologicznej z podwyższonym usuwaniem biogenów o przepustowości 150m³/d. Oczyszczone ścieki odprowadzane są poprzez fosę do Biebrzy.

Zgodnie z danymi GUS na terenie gminy funkcjonuje 701 zbiorników bezodpływowych oraz 161 oczyszczalni przydomowych. Ze względu na znaczne walory przyrodnicze obszaru, w tym występowanie obszarów chronionych wodozależnych, dla których zachowanie dobrej jakości wód jest kluczowym elementem ich ochrony, zasadne jest rozważenie budowy sieci

kanalizacyjnej, a także kolejnych oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb na gruntach o wysokim stanie wód gruntowych lub gruntach nieprzepuszczalnych, gdzie lokalizacja oczyszczalni przydomowych nie będzie możliwa.

W Mieście Goniądz kanalizacją deszczową objęte są tereny Spółdzielni Mieszkaniowej z odprowadzeniem wód opadowych, bez podczyszczania, wykopanym rowem do rzeki Biebrzy. Kanalizacja ta odbiera również spływające powierzchniowo wody do kratki ściekowej znajdującej się w ulicy Kościuszki. Na pozostałym obszarze gminy nie występuje kanalizacja deszczowa. Wody opadowe odprowadzane są powierzchniowo, bez oczyszczania, do gruntu i przydrożnych rowów, co może powodować skażenie gleby i wody.

Wnioski: Sieć kanalizacji sanitarnej dostępna jest na terenie Miasta Goniądz oraz w niewielkim zakresie na terenie wiejskim. Funkcjonują tu także oczyszczalnie przydomowe, jednak ich liczba jest niewystarczająca. W związku z tym konieczna jest realizacja inwestycji mających na celu poprawę w zakresie dostępności do infrastruktury odprowadzania ścieków, konieczna jest także modernizacja oczyszczalni ścieków w Goniądzu.

Na terenie Gminy Goniądz niezbędne są także inwestycje mające na celu poprawę jakości dostarczanej wody.

2.4.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie Gminy Goniądz system odbioru odpadów jest efektywny. Zgodnie z danymi GUS – w 2021 roku na terenie Gminy Goniądz zebrano 1 415,90 t odpadów. Na jednego mieszkańca przypadało 150,90 kg odpadów zmieszanych. W 2021 r. ilość odebranych odpadów wzrosła w stosunku od ubiegłego roku o 206,49 t, wzrost dotyczył zarówno odpadów zmieszanych, jak i segregowanych. Jednocześnie odnotowano zwiększenie odsetka odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów, w 2021 r. wyniósł on 48,3%.

Miejszem zagospodarowywania odpadów komunalnych, zebranych z terenu gminy, jest Zakład Zagospodarowania Odpadów Koszarówka, ul. Białostocka 22, 19-200 Grajewo.

Na terenie Gminy Goniądz zorganizowano Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych prowadzony przez Zakład Usług Komunalnych w Goniądzu przy zrehabilitowanym składowisku odpadów komunalnych w Łazach.

Wnioski: System gospodarki odpadami na terenie Gminy Goniądz funkcjonuje prawidłowo. Mieszkańcy mają możliwość pozbycia się wszystkich odpadów komunalnych powstających w gospodarstwie domowym, a oprócz odbioru odpadów bezpośrednio z nieruchomości można również oddać nieodpłatnie wszelkiego rodzaju odpady segregowane wielkogabarytowe podczas akcyjnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych oraz do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów.

Priorytetowym zadaniem Gminy Goniądz na kolejne lata jest dalsze uświadamianie mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w celu ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów oraz racjonalnego ich sortowania, aby osiągnąć określone przez Unię Europejską poziomy odzysku i recyklingu odpadów oraz ograniczyć masę odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Poprawie powinna ulec także prawidłowa segregacja odpadów u źródła, która wpłynie korzystnie na gospodarkę odpadami na terenie Gminy Goniądz w przyszłych latach.

2.4.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, CIEPŁOWNICZA I GAZOWA

Na terenie Gminy Goniądz nie funkcjonuje dystrybucyjna sieć gazowa. Nie jest tu także dostępna sieć ciepłownicza. Zaopatrzenie w ciepło odbywa się z wykorzystaniem indywidualnych źródeł ciepła, z reguły na paliwa stałe.

Dostępna jest tu natomiast infrastruktura energetyczna zaopatrująca mieszkańców w energię elektryczną. Odbiorcy z terenu Gminy Goniądz zasilani są trzema liniami SN 15 kV ze stacji 110/15 kV Osowiec, zasilanej linią 110 kV Mońki – Osowiec – Grajewo. Na stacji RPZ Osowiec pracują dwa transformatory 110/15 kV o mocy 6,3 MVA każdy. Obciążenie stacji 110/15 kV wynosi od 1,0 MW do 4,0 MW.

Struktura sieci elektroenergetycznych na terenie Gminy Goniądz przedstawia się następująco:

- linie napowietrzne 110kV – 11,6 km,
- linie napowietrzne SN 15kV - 97,138 km,
- linie kablowe SN 15kV – 4,806 km,
- napowietrzne stacje transformatorowe SN/nn – 77 szt.
- wewnętrzne stacje SN/nn – 3 szt,
- linie napowietrzne nn – 117 km,
- linie kablowe nn – 5,503 km,
- przyłącza napowietrzne 42,038 km,

- przyłącza kablowe – 4,011 km.

Wnioski: Na terenie Gminy Goniądz nie funkcjonuje sieć ciepłownicza ani dystrybucyjna sieć gazowa. Dostępna jest natomiast infrastruktura energetyczna zaopatrująca mieszkańców w energię elektryczną, jednak część sieci wymaga modernizacji i uzupełnień.

2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.5.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, JAKOŚĆ EDUKACJI

Na terenie Gminy Goniądz edukację na poziomie podstawowym zapewniają:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Goniądzu, wchodząca w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu, prowadzona przez Gminę Goniądz;
- Szkoła Podstawowa w Downarach prowadzona przez Fundację Polska Edukacja im. Komisji Edukacji Narodowej z Białegostoku.

W 2021 r. do Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Goniądzu uczęszczało 278 uczniów, którzy pobierali naukę w 15 oddziałach. Z kolei do Szkoły Podstawowej w Downarach w 2021 r. uczęszczało, według danych GUS, 8 uczniów.

Na terenie gminy funkcjonuje także Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, w którego skład wchodzi Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. Unii Europejskiej oraz Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii. Ośrodek zapewnia kształcenie na poziomie szkoły podstawowej, liceum i technikum. Trafiają tu dziewczęta w wieku 13 –19 lat wyłącznie na mocy postanowień sądowych, przede wszystkim za demoralizację, w tym nie realizowanie obowiązku szkolnego. Ośrodek jest jedyną tego typu placówką dla dziewcząt w regionie północno-wschodniej Polski.

Porównując wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych gminach powiatu monieckiego należy zauważyć, że:

- najwyższe wyniki egzaminu z języka polskiego w 2021 i 2022 r. osiągnęli uczniowie z Gminy Jasionówka, dzieci z Gminy Goniądz zajęły 5 miejsce w powiecie w 2022 r. i 6 miejsce w 2021 r.;
- z egzaminu z języka angielskiego uczniowie z terenu Gminy Goniądz osiągnęli w 2022 r. 5 miejsce w powiecie, a w 2021 r. – ostatnie miejsce;

- w przypadku matematyki w 2022 r. uczniowie z Gminy Goniądz osiągnęli przedostatni wynik w powiecie, a w 2021 r. – 5 wynik.

Zaprezentowane dane dotyczące wyników egzaminów ósmoklasistów z terenu Gminy Goniądz wskazują, że w kolejnych latach konieczna jest realizacja przedsięwzięć mających na celu podniesienie poziomu edukacji. Wskazana jest organizacja zajęć wyrównawczych, dodatkowych, rozwijających zainteresowania i zdolności uczniów, które pozwolą na zmniejszenie dysproporcji w uzyskiwanych wynikach.

W gminie nie funkcjonują szkoły ponadgimnazjalne, z wyjątkiem szkół wchodzących w skład Młodzieżowego Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu, a młodzież kontynuuje naukę w placówkach zlokalizowanych przede wszystkim na terenie Moniek.

W zakresie edukacji przedszkolnej w Gminie Goniądz działają 2 oddziały przedszkolne funkcjonujące w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu oraz Szkoły Podstawowej w Downarach. Od 2016 r. liczba dzieci objętych nauczaniem przedszkolnym rośnie (wyjątek w tym zakresie stanowił jedynie rok 2018). Trzeba w związku z tym pamiętać, że poprawa dostępności do edukacji przedszkolnej jest jednym z wyzwań czekających każdą gminę, szczególnie w przyszłości w kontekście przyciągania i zachęcania do zamieszkania w niej młodych małżeństw (dotyczy to także Gminy Goniądz).

Na terenie Gminy Goniądz nie działają żłobki ani kluby dziecięce.

Wnioski: Na terenie Gminy Goniądz edukację na poziomie podstawowym zapewniają dwie placówki, funkcjonują tu także oddziały przedszkolne oraz przedszkole samorządowe.

Uczniowie szkoły podstawowej osiągają niezadowalające wyniki z egzaminów zewnętrznych, wobec czego niezbędna jest organizacja zajęć wyrównawczych, dodatkowych, rozwijających zainteresowania i zdolności dzieci i młodzieży.

2.5.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA

Na terenie Gminy Goniądz funkcjonują obiekty sportowe i rekreacyjne zlokalizowane na obszarze Miejskiego Ośrodka Wypoczynku i Rekreacji w Goniądzu, ul. Demokratyczna 10. Wybudowano tu plac zabaw, boisko wielofunkcyjne do gry w siatkówkę o wymiarach 16,00 m na 8,00 m, boisko do kometki o wymiarach 13,40 m na 7,10 m, kącik fitness z dwoma urządzeniami, boisko do piłki koszykowej.

Na infrastrukturę sportową składają się także obiekty położone na terenie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu przy ul. Konstytucji 3 Maja w Goniądzu (orlik, siłownia outdoor, boisko do piłki nożnej z trybunami, plac zabaw) oraz przy budynku Przedszkola przy ul. Różanej w Goniądzu – plac zabaw. W gminie funkcjonuje ponadto siłownia typu outdoor przy blokach Spółdzielni Mieszkaniowej w Goniądzu przy ul. Kościuszki, siłownia typu outdoor przy świetlicy wiejskiej w m. Osowiec, a także boisko do piłki nożnej, piłki siatkowej w m. Osowiec-Twierdza.

W kolejnych latach planowane jest zagospodarowanie terenu Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu poprzez budowę boiska wielofunkcyjnego i trybun.

W gminie funkcjonuje ponadto Uczniowski Klub Sportowy „Biebrza Goniądz”. Organizowane są także liczne imprezy sportowe, do których można zaliczyć:

- 1) Turniej Tenisa Stołowego – luty;
- 2) Turniej Piłki Plażowej – czerwiec;
- 3) Biebrzański Bieg Łosia – czerwiec;
- 4) Wyścig Łodzi pychowych – czerwiec;
- 5) Zawody sportowo-pożarnicze – wrzesień.

Na infrastrukturę rekreacyjną składają się ponadto przebiegające przez teren gminy: szlaki rowerowe i piesze, szlak wodny im. Króla Stefana Batorego, ścieżki edukacyjne przez forty Twierdzy Osowiec, Biebrzański Szlak Konny, Biebrzański Szlak Podwodny w Goniądzu, szlaki kajakowe na Biebrzy. Na uwagę zasługuje zwłaszcza Biebrzański Szlak Podwodny - jest to pierwszy w Polsce i drugi w Europie szlak podwodny, to miejsce wyjątkowe, przynoszące obraz dualny, piękny na powierzchni i jeszcze piękniejszy pod wodą. To szlak, który łączy lustrem wody podwodny świat instynktów i wyewoluowaną cywilizację: 10 tysięcy lat prawie niezmienniej biologicznie Biebrzy i 600 lat bardzo ciekawej, wielokulturowej i burzliwej historii Goniądza. Wystarczy unieść lub zanurzyć głowę.

Wnioski: Na obszarze gminy występuje dość rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna, która znajduje się w dobrym stanie technicznym. Organizowane są tu lokalne imprezy sportowe integrujące i aktywizujące mieszkańców. Dostępne są szlaki przyciągające na ten teren turystów.

W celu zapewnienia odpowiedniego poziomu życia mieszkańców konieczny jest dalszy rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz oferty zagospodarowania czasu wolnego.

2.5.3. INFRASTRUKTURA KULTURY, DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA

Na terenie Gminy Goniądz działalność kulturalną prowadzi Gminny Ośrodek Kultury w Goniądzu. GOK jest organizatorem zajęć dla dzieci i młodzieży, imprez kulturalnych dla dzieci i ich rodzin, a także odpowiada za organizację życia kulturalnego w gminie.

Działalność kulturalna prowadzona jest także w funkcjonujących na terenie gminy Świetlicach Wiejskich utworzonych uchwałą Rady Miejskiej w Goniądzu. Są to świetlice w miejscowościach: Białosuknia, Downary, Klewianka, Kramkówka Duża, Kramkówka Mała, Osowiec, Płochowo, Wólka Piaseczna.

Wnioski: GOK cieszy się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców gminy, w szczególności dzieci i młodzieży, nadal jednak konieczne jest rozwijanie prowadzonej przez niego działalności kulturalnej. Konieczny jest także rozwój oferty Świetlic Wiejskich.

2.5.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ

Służbę zdrowia w Gminie Goniądz stanowi Przychodnia Rejonowa w Goniądzu. Opiekę lekarską na poziomie specjalistycznym zapewnia przede wszystkim SP ZOZ w Mońkach. Na terenie Goniądza działa także punkt apteczny.

Liczba udzielonych porad w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy w ostatnim okresie wykazywała tendencję malejącą, co może być związane także z tym, że na skutek pandemii COVID-19 dostęp do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej był bardzo utrudniony.

Zadania z zakresu pomocy społecznej są realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Goniądzu (OPS), który jest jednostką organizacyjną gminy. Analizując dane na temat liczby osób oraz gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej można zauważyć spadek liczby osób potrzebujących. Sytuacja makroekonomiczna oraz wewnętrzna kraju może jednak spowodować wzrost liczby beneficjentów pomocy społecznej w przyszłości i wpłynąć na konieczność przekazywania dodatkowych środków z budżetu gminy na cele związane z pomocą społeczną.

W Gminie Goniądz najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez OPS, w 2021 r. było kolejno: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie oraz niepełnosprawność. Liczba osób w rodzinach objętych niebieską kartą wyniosła 60.

Wnioski: Na terenie Gminy Goniądz działa Przychodnia Rejonowa, która zapewnia mieszkańcom podstawową opiekę medyczną. Dostępny jest także punkt apteczny.

Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez GOPS, w 2021 r. było kolejno: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie oraz niepełnosprawność.

2.5.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwa Posterunek Policji w Goniądzu. Na terenie Gminy Goniądz funkcjonuje 6 jednostek ochotniczej straży pożarnej:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Goniądzu, ul. Stary Rynek 7, 19-110 Goniądz;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Downarach, Downary 30A, 19-110 Goniądz;
- Ochotnicza Straż Pożarna Klewiance, Klewianka 30C, 19-110 Goniądz;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Białosukni, Białosuknia 25B, 19-110 Goniądz;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Osowcu, Osowiec 59A, 19-110 Goniądz;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Piasecznej, Wólka Piaseczna 8A, 19-110 Goniądz.

Wnioski: Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa Posterunek Policji w Goniądzu oraz strażacy z 6 OSP.

2.6. FINANSE SAMORZĄDOWE

W latach 2016-2021 dochody własne Gminy Goniądz przewyższały dochody majątkowe. Gmina pozyskała środki europejskie we wszystkich analizowanych latach, co pozwoliło jej zrealizować szereg inwestycji wpływających na poprawę jakości życia mieszkańców. W latach 2016-2021 dochody gminy ulegały corocznemu zwiększeniu z wyjątkiem 2019 r., kiedy odnotowano jednoroczny spadek.

Największą sumę dochodów odnotowano w następujących działach:

- Dział 758 - Różne rozliczenia (41,08% dochodów ogółem w 2021 r.);
- Dział 855 – Rodzina (20,75% dochodów);
- Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem (17,76% dochodów);
- Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (10,11% dochodów).

W latach 2016-2021 suma wydatków gminy systematycznie rosła. W budżecie przeważały wydatki bieżące. Analizując wydatki pod kątem poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej należy zauważyć, że największą sumę wydatków w 2021 r. odnotowano w:

- Dziale 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (25,56% wszystkich wydatków w 2021 r.);
- Dziale 855 – Rodzina (22,04% wszystkich wydatków);
- Dziale 801 - Oświata i wychowanie (23,47% wydatków);
- Dziale 750 - Administracja publiczna (9,25%).

W analizowanym latach budżet gminy wykazywał nadwyżkę budżetową, z wyjątkiem roku 2018, kiedy odnotowano deficyt. Prognoza dochodów i wydatków Gminy Goniądz przyjęta uchwałą nr XLV/283/22 Rady Miejskiej w Goniądzu z dnia 10.08.2022 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Goniądz na lata 2022-2035 wskazuje, że w kolejnych latach – oprócz 2022 r. – budżet wykazuje nadwyżkę a realizacja zaplanowanych przedsięwzięć inwestycyjnych nie spowoduje zachwiania finansów analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

Wnioski: Do 2035 r. budżet Gminy Goniądz będzie wykazywał nadwyżkę budżetową, a więc analizowana jednostka samorządu terytorialnego będzie w stanie wygenerować środki z przeznaczeniem na niezbędne inwestycje rozwojowe.

2.7. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – ANALIZA SWOT

Jako podsumowanie przeprowadzonej diagnozy oraz po uwzględnieniu badań ankietowych, przygotowano analizę SWOT. Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strengths), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats).

S -> STRENGTHS, czyli silne strony

W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony

O -> OPPORTUNITIES, czyli okazje

T -> THREATS, czyli zagrożenia

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten można przeprowadzić również w inny sposób, mianowicie: czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz czynniki negatywne, czyli wady i zagrożenia.

Zgodnie z zakresem przeprowadzonej diagnozy oraz w oparciu o sfery najbardziej istotne dla rozwoju gminy, analizę SWOT przeprowadzono w pięciu obszarach:

- sfera przestrzenno-środowiskowa;
- sfera społeczna;
- sfera gospodarcza;
- infrastruktura techniczna;
- infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców.

Sfera przestrzenno-środowiskowa	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - w miarę korzystne położenie geograficzne oraz komunikacyjne; - znaczne walory środowiska przyrodniczego; - występowanie terenów cennych pod kątem turystycznym, w tym przebieg przez teren gminy rzeki Biebrzy; - liczne szlaki turystyczne, w tym szlak rowerowy Green Velo; - cenne zabytki architektoniczne, w tym Twierdza Osowiec; - duże walory kulturowe; - posiadanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących całość obszaru gminy; - przebieg przez teren gminy linii kolejowej z przystankami w Goniądzu i Osowcu 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczający stan techniczny dróg (większość dróg gminnych posiada nawierzchnię nieutwardzoną); - niewystarczająca infrastruktura wodociągowa; - niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej oraz ilość przydomowych oczyszczalni ścieków i szczelnych szamb; - niewystarczający stan techniczny funkcjonującej oczyszczalni ścieków; - niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych; - niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; - niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych; - występowanie obszarów zdegradowanych wymagających interwencji; - znaczne zanieczyszczenie wód powierzchniowych; - brak znaczących zasobów geologicznych; - występujące zagrożenie powodziowe terenów wzdłuż całego przebiegu rzeki Biebrzy i jej dopływów; - silne zagrożenie suszą znacznego obszaru gminy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępności terenów i systemów komunikacji; - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; - stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego; - tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji oraz ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące programy ochrony środowiska (np. Natura 2000); - małe wykorzystywanie alternatywnych (dla tradycyjnie stosowanych) źródeł energii; - niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej; - malejące dochody budżetu gminy na skutek zmian legislacyjnych

Sfera społeczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - wzrastający poziom życia mieszkańców (coraz lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury); - duża świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego; - funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury oraz Świetlic Wiejskich zapewniających zagospodarowanie czasu wolnego; - rosnąca liczba mieszkań; - stosunkowo niski poziom bezrobocia; - funkcjonowanie klubów seniora 	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne zmiany demograficzne (ujemne saldo migracji oraz ujemny przyrost naturalny); - starzenie się społeczeństwa; - niski udział mieszkańców pracujących poza rolnictwem; - niski poziom aktywności społecznej; - niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie edukacji ekologicznej; - niewystarczający system aktywizacji osób starszych oraz dorosłych; - niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych; - niewystarczająca oferta zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży; - niedostateczne wyniki egzaminów zewnętrznych osiągnięte przez uczniów
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie; - rozwój rolnictwa ekologicznego; - wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych; - stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okolicy turystycznego zapewniających dodatkowe dochody dla mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne ogólnopolskie zmiany demograficzne; - zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem a wysokością świadczeń socjalnych; - rosnące koszty pracy; - ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast; - niewystarczające zainteresowanie ofertą inwestycyjną gminy; - malejące dochody budżetu gminy na skutek zmian legislacyjnych

Sfera gospodarcza	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - czyste środowisko naturalne; - wysokie walory środowiska naturalnego; - znaczny odsetek gospodarstw rolnych powyżej 15 ha; - wyznaczone tereny inwestycyjne; - uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące cały obszar gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców; - przewaga osób zatrudnionych w rolnictwie; - występowanie trudnych warunków dla rozwoju rolnictwa, zagrożenie wystąpieniem susz; - niewystarczający stan infrastruktury oraz bazy turystycznej; - niewystarczająca powierzchnia terenów inwestycyjnych; - zagrożenie powodziowe – możliwość zalania upraw
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; - lokalizacja gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie; - wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych, - transfer nowych technologii do rolnictwa zmierzających do modernizacji zaplecza technicznego; - stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego; - tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające zainteresowanie ofertą inwestycyjną gminy, brak jednej oferty turystycznej na terenie powiatu monieckiego; - niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej; - zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem a wysokością świadczeń socjalnych; - rosnące koszty pracy

Infrastruktura techniczna	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - efektywny system gospodarki odpadami, funkcjonowanie PSZOK; - rozwój sieci wodociągowej; - wzrost długości odcinków utwardzonych na drogach przebiegających przez gminę; - podłączenie znacznej liczby budynków z terenu Miasta Goniądz do sieci kanalizacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej oraz ilość przydomowych oczyszczalni ścieków i szczelnych szamb; - niewystarczająca infrastruktura wodociągowa; - niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych; - niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; - niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych; - niedostateczny stan techniczny zabytków; - niedostateczny stan dróg oraz infrastruktury drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie); - brak sieci gazowej; - niewystarczająca przepustowość istniejącej oczyszczalni związana z rosnącymi potrzebami mieszkańców
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji, - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej 	<ul style="list-style-type: none"> - przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji oraz ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące programy ochrony środowiska (np. Natura 2000), - małe wykorzystywanie alternatywnych (dla tradycyjnie stosowanych) źródeł energii, - zmiany prawa powodujące zmniejszenie opłacalności wykorzystania odnawialnych źródeł energii; - malejące dochody budżetu gminy

Infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - funkcjonowanie szlaków turystycznych; - funkcjonowanie placówek wychowania przedszkolnego; - funkcjonowanie publicznej i niepublicznej szkoły podstawowej z dobrą bazą dydaktyczną; - funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury zapewniającego zagospodarowanie czasu wolnego; - funkcjonowanie ośrodka zdrowia; - funkcjonowanie Ochotniczych Straży Pożarnych zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców; - działalność Posterunku Policji w Goniądzu; - rosnąca liczba obiektów sportowych i rekreacyjnych; - funkcjonowanie klubów seniora 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczający poziom wiedzy mieszkańców; - stosunkowo niskie wyniki egzaminów ósmoklasisty; - niewystarczająca oferta w zakresie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci; - niewystarczająca jakość usług medycznych dostępnych na terenie gminy; - niedostateczne wyposażenie jednostek OSP; - niewystarczający system aktywizacji osób starszych, dorosłych oraz młodzieży; - niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych; - niewystarczająca oferta zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; - zwiększenie współpracy Gminy Goniądz z organizacjami pozarządowymi; - przeznaczenie dodatkowych środków finansowych na dofinansowanie inicjatyw organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> - zmiany przepisów prawnych dotyczących polityki finansowej jednostek samorządu terytorialnego

3. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY GONIĄDZ

3.1. WIZJA ROZWOJU

Wizja rozwoju Gminy Goniądz jest stanem docelowym, który zostanie osiągnięty z wykorzystaniem możliwości i zasobów gminy w perspektywie do roku 2030. Zdefiniowana wizja stawia do realizacji cele i wyznacza kierunki działania, które wygenerują wzrost poziomu jakości życia obecnych mieszkańców, a także zachęci do osiedlania się nowych. Spowoduje tym samym wzrost atrakcyjności turystycznej oraz inwestycyjnej gminy.

Wizja rozwoju gminy została zdefiniowana następująco:

Gmina Goniądz to miejsce atrakcyjne do życia, pracy, wypoczynku oraz rekreacji, otwarte na potrzeby wszystkich uczestników życia społeczno-gospodarczego, o wysokiej jakości usługach społecznych, rozbudowanej i proekologicznej infrastrukturze technicznej, korzystające z walorów otaczającej przyrody i mądrze gospodarujące jej zasobami.

Do roku 2030 Gmina Goniądz będzie czystym i przyjaznym dla środowiska ośrodkiem, dzięki czemu stworzy wysokiej jakości przestrzeń do życia dla obecnych i nowych mieszkańców. Będzie to obszar spójny społecznie i terytorialnie, bazujący na kapitale intelektualnym oraz potencjale turystycznym, zapewniający wysoką jakość życia mieszkańców. Będzie to teren o zachowanych walorach krajobrazowych, przyrodniczych i kulturowych, zapewniający harmonijny rozwój poszczególnych miejscowości.

3.2. MISJA ROZWOJU

Misja rozwoju Gminy Goniądz została zdefiniowana następująco:

Gmina rozwijająca się w sposób dynamiczny w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe, zapewniająca atrakcyjne warunki życia, pracy oraz wypoczynku wszystkim jej mieszkańcom oraz gościom.

Misja Strategii warunkuje sformułowanie kierunków bezpośrednich i pośrednich działań – celów strategicznych i operacyjnych. Gmina Goniądz za pomocą wyznaczonych celów będzie dążyć do podwyższenia jakości życia mieszkańców w taki sposób, aby poszczególne dziedziny życia i gospodarki wzajemnie się uzupełniały i przenikały w celu stworzenia kompleksowej poprawy warunków. Korzystne położenie geograficzne (przy drodze krajowej nr 65, drodze wojewódzkiej nr 670, w dorzeczu rzeki Biebrzy) oraz bogate walory przyrodniczo – kulturowe (liczne obszary i obiekty podlegające ochronie, w tym Twierdza Osowiec, bogate tradycje) powodują, iż gmina jest atrakcyjnym miejscem, zarówno pod względem turystycznym, jak i gospodarczym. Świadomość ekologiczna mieszkańców oraz czyste i zadbane środowisko będą sprzyjać naturalnej produkcji rolnej, a bogate walory krajobrazu zdeterminują możliwości rozwoju w kierunku turystyki, ekoturystyki i agroturystyki stanowiącej jeden ze składników rozwoju ekonomicznego.

Gmina Goniądz aspiruje do wysoko rozwiniętej turystyki i agroturystyki poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych, zachowując i rozbudowując ład ekologiczny. Ponadto, gmina będzie dążyć do stworzenia warunków rozwoju dla handlu i gastronomii, zwłaszcza w sektorze rolnictwa, a także do wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego. Gmina dążyć będzie do rozwiązywania problemów społecznych, stymulowania aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu oraz podniesienia jakości życia mieszkańców oraz gości przybywających na teren gminy, zwiększenia oferty zagospodarowania czasu wolnego, zwłaszcza w odniesieniu do dzieci i młodzieży oraz podniesienia poziomu edukacji. Gmina przystąpi także do kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych, co pozwoli na równomierny rozwój poszczególnych terenów przekładający się na poprawę warunków życia mieszkańców.

Ważnym aspektem będzie także rozwój infrastruktury technicznej, w tym przebudowa i modernizacja dróg oraz poprawa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Zmodernizowane zostaną stacje uzdatniania wody oraz oczyszczalnia ścieków w Goniądzu, wybudowane zostaną nowe przydomowe oczyszczalnie ścieków. Zapewniony będzie także rozwój infrastruktury drogowej, w tym chodników, dróg rowerowych, oświetlenia ulicznego.

Dotychczas przeprowadzone inwestycje w sposób znaczący podnoszą atrakcyjność inwestycyjną gminy. Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje jednak obszary wymagające dalszej pracy i interwencji, koniecznych do utrzymania właściwej polityki prorozwojowej. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej w wielu sferach pokazuje bardzo pozytywne zjawiska zachodzące na terenie gminy (np. intensywnie prowadzone inwestycje, zwiększanie dostępu do infrastruktury technicznej). Analiza wewnętrznych czynników

warunkujących zrównoważony rozwój gminy w wielu przypadkach pokazuje dynamiczne i prorozwojowe trendy. Jednak analiza czynników zewnętrznych wskazuje na pojawiające się zagrożenia zahamowania procesów przyczyniających się do dalszej, zrównoważonej polityki prorozwojowej gminy. Poglębiamy się od wielu lat kryzys strefy euro, trwająca konsolidacja finansów publicznych oraz zmiany legislacyjne wpływające na uszczuplenie dochodów gminy, pandemia COVID-19 oraz obecne działania wojenne na Ukrainie, negatywnie wpływają na jednostki zarządzania administracją publiczną na wszystkich szczeblach. Wpływ ten odczuwają również mieszkańcy gminy, czyli konsumenci oraz przedsiębiorcy, którzy napotykać liczne problemy, w szczególności z uwagi na znaczny spadek dynamiki udzielanych kredytów przez banki, wzrost cen oraz problemy na rynku pracy. Czynniki zewnętrznymi, które mogą utrzymać spowolnienie gospodarcze na rynkach Europy są pogarszające się perspektywy wzrostu dla krajów strefy euro, jak również ogólna niekorzystna sytuacja polityczna w niektórych krajach na świecie, która w sposób znaczący wpływa na wszystkie rynki finansowe. Wskazuje to na konieczność podjęcia działań prewencyjnych oraz rozważnego planowania przyszłości gminy.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Goniądz, wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na wyznaczenie celów, które w znaczący sposób wpływają na jej przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Wokół wskazanych celów skoncentruje się działalność Gminy Goniądz przy współpracy z partnerami sektora publicznego, prywatnego, trzeciego sektora oraz społeczeństwem.

3.3. CELE STRATEGII

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Goniądz zostały wyznaczone następujące cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań:

Cel strategiczny I. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej

- Cel operacyjny I.1 Rozwój infrastruktury drogowej oraz poprawa dostępności i atrakcyjności transportu zbiorowego:
- Kierunki działań:
 - współpraca z zarządem dróg powiatowych, wojewódzkich oraz drogi krajowej przy ich przebudowie, rozbudowie i modernizacji,

- modernizacja i poprawa stanu technicznego istniejącej gminnej infrastruktury drogowej – budowa, przebudowa, rozbudowa, zmiana nawierzchni i modernizacja dróg,
 - budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej: chodników, oświetlenia ulicznego,
 - modernizacja i poprawa oznakowania istniejących i budowa nowych ścieżek rowerowych,
 - poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego,
 - poprawa bezpieczeństwa na skrzyżowaniach,
 - zwiększenie ilości miejsc parkingowych,
 - zapewnienie dostępności przystanków komunikacji zbiorowej,
 - ograniczenie emisji CO₂ poprzez zwiększenie udziału ekologicznych środków transportu, w tym wykorzystywanych do dowożenia dzieci do szkół.
- Cel operacyjny I.2 Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej:
- Kierunki działań:
- budowa szamb lub oczyszczalni przydomowych przy zachowaniu odpowiednich warunków gruntowo-wodnych,
 - rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej,
 - modernizacja stacji uzdatniania wody położonych na terenach wiejskich,
 - modernizacja oczyszczalni ścieków.
- Cel operacyjny I.3 Rozwój gminy w zakresie gospodarki przestrzennej:
- Kierunki działań:
- inwentaryzacja gruntów, bazy lokalowej, infrastruktury towarzyszącej mającej potencjał do wykorzystania i inwestycji w działalności gospodarczej w celu uwzględnienia jej w ofercie inwestycyjnej,
 - uzbrajanie terenów stref potencjalnej aktywności gospodarczej,
 - systematyczne wyznaczanie terenów pod budownictwo jednorodzinne,
 - rozwój terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz poprawa standardu istniejących zasobów mieszkaniowych,
 - rewitalizacja obszarów zdegradowanych wymagających poprawy i przystosowania do pełnienia nowych funkcji.

- Cel operacyjny I.4 Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno-komunikacyjnych:
- Kierunki działań:
 - zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie Gminy Goniądz,
 - zapewnienie powszechnego dostępu do e-usług i e-administracji,
 - nawiązanie współpracy z partnerami świadczącymi nowoczesne usługi telekomunikacyjne,
 - cyfryzacja urzędu gminy.

Cel strategiczny II. Wzmacnianie kapitału społecznego oraz zmniejszenie skali występujących problemów społecznych

- Cel operacyjny II.1 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu:
- Kierunki działania:
 - zapewnienie sprawnego systemu pomocy społecznej,
 - tworzenie, udoskonalanie i realizacja programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu,
 - współpraca przy wdrażaniu programów przeciwdziałania bezrobociu, wsparcie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy,
 - wprowadzenie działań mających na celu ograniczenie patologii społecznych poprzez profilaktykę, np. grupy wsparcia, profesjonalne doradztwo prawne, zawodowe, pomoc psychologiczną, poradnictwo, mediacje i inne,
 - wsparcie opieki nad dziećmi (poprawa dostępu do usług przedszkolnych i opieki nad małym dzieckiem) oraz nad osobami starszymi i z niepełnosprawnościami (formy instytucjonalne, rodzinne, pomoc sąsiedzka i inne),
 - wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową społeczności oraz działań mających na celu zwiększenie adaptacji do nowych zawodów i mobilności mieszkańców,
 - podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego, handlu i rzemiosła oraz zawodów nierolniczych, kształtowanie postaw rynkowych i innowacyjnych,
 - budowanie przyjaznej polityki dla przedsiębiorców inwestujących w zawodowy rozwój zasobów ludzkich i system szkoleń,
 - zwiększenie absorpcji środków z Unii Europejskiej na programy służące podnoszeniu kwalifikacji osób pozostających bez pracy.

- Cel operacyjny II.2. Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności:
- Kierunki działania:
 - stymulowanie wymiany doświadczeń w zakresie efektywnego przygotowania młodzieży do życia zawodowego,
 - organizacja zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych, szkoleniowych, rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych,
 - wspieranie i promocja innowacyjnych form kształcenia (np. e-edukacja),
 - podnoszenie kwalifikacji nauczycieli oraz pracowników urzędu gminy, w tym w zakresie zdolności cyfrowych,
 - wspieranie rozwoju kompetencji kluczowych – językowych, matematycznych, naukowo-technicznych, przedsiębiorczych, informatycznych, społecznych i obywatelskich.

- Cel operacyjny II.3. Podniesienie poziomu opieki zdrowotnej:
- Kierunki działania:
 - poprawa jakości i dostępu do usług pielęgniarskich i stomatologicznych w szkołach,
 - poprawa jakości usług podstawowej opieki medycznej.

- Cel operacyjny II.4. Zwiększenie jakości usług oraz poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej:
- Kierunki działania:
 - rozwój systemu opieki nad małym dzieckiem (żłobków, punktów żłobkowych), wspieranie powstania rodzinnych dziennych punktów opieki nad dzieckiem na terenie gminy,
 - rozwój różnych form wychowania przedszkolnego,
 - dostosowanie ilości placówek przedszkolnych i żłobkowych oraz godzin ich funkcjonowania do potrzeb mieszkańców oraz poprawa dostępności tych miejsc,
 - racjonalizacja struktury placówek oświatowych w zależności od zmian struktury demograficznej,
 - podniesienie jakości oferty edukacji przedszkolnej oraz dostosowanie jej do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności (uzupełnienie o zajęcia korekcyjne, językowe, prozdrowotne, proekologiczne, sportowe i inne),

- stymulowanie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na projekty skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym i żłobkowym.
- Cel operacyjny II.5 Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych, stworzenie profesjonalnej oferty:
- Kierunki działania:
 - modernizacja i rozbudowa infrastruktury bazy oświatowej oraz doposażenie w sprzęt komputerowy, audiowizualny i pomoce dydaktyczne,
 - zapewnienie wysokiego poziomu usług edukacyjnych oraz stworzenie oferty edukacji pozaszkolnej (zajęcia pozalekcyjne, sportowe, kursy, zajęcia taneczne, aktorskie i inne) na bazie placówek oświatowych i kulturalnych skierowane do dzieci, dorosłych, osób starszych, niepełnosprawnych,
 - wspieranie młodzieży najzdolniejszej (system nagród i stypendiów),
 - wsparcie młodzieży mniej uzdolnionej (dodatkowe zajęcia wyrównawcze),
 - budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (m.in. boisko wielofunkcyjne wraz z trybunami),
 - wspieranie form aktywności ruchowej dla dzieci i młodzieży,
 - rozwój oferty funkcjonujących Świetlic Wiejskich;
 - wzmocnienie współpracy i przedsięwzięć społecznych lokalnie działających podmiotów sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego,
 - poszukiwanie nowych, atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych, osób starszych i niepełnosprawnych,
 - likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych ruchowo,
 - poszerzenie istniejącej oferty dla mieszkańców gminy (organizacja wystaw, koncertów, promocja czytelnictwa i uzupełnienie zasobów bibliotecznych) z uwzględnieniem włączenia w przedsięwzięcia kulturalne osób niepełnosprawnych oraz starszych,
 - promocja sportu i aktywnego wypoczynku, wspieranie działalności klubów sportowych, zwiększenie ilości animatorów sportowych, trenerów,
 - zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych i sportowych,
 - zagospodarowanie terenów rekreacyjnych, w szczególności zlokalizowanych nad Biebrzą.

- Cel operacyjny II.6 Wzmocnienie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji społecznej mieszkańców:
- Kierunki działania:
 - współpraca w zakresie ochrony zabytków oraz miejsc pamięci,
 - integracja mieszkańców wokół działalności organizacji trzeciego sektora,
 - wspieranie inicjatyw oddolnych organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
 - wdrożenie systemu działań aktywizujących osoby starsze oraz kultywowanie tradycji i tożsamości lokalnej społeczności,
 - promocja postaw prospołecznych i obywatelskich,
 - wdrożenie działań przeciwko dyskryminacji społeczeństwa, w tym kobiet, osób niepełnosprawnych, likwidowanie barier społecznych,
 - wdrożenie działań mających na celu integrację mieszkańców gminy z nowo osiedlonymi,
 - poprawa estetyki przestrzeni, tworzenie „serc miejscowości”, placów zabaw, skwerów i innych jako miejsc spędzania wolnego czasu dzieci, młodzieży i dorosłych,
 - rewitalizacja obszarów zdegradowanych, podniesienie poziomu kapitału społecznego na tym terenie,
 - wspieranie i promowanie działalności istniejących kół gospodyń wiejskich, klubów seniora oraz tworzenie kolejnych,
 - wspieranie i promowanie lokalnych twórców.

Cel strategiczny III. Wsparcie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców

- Cel operacyjny III.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw:
- Kierunki działania:
 - wsparcie wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego Gminy Goniądz,
 - wsparcie zróżnicowania działalności gospodarczej w kierunku działalności nierolniczej,
 - zapewnienie mikro, małym i średnim przedsiębiorcom wsparcia instytucjonalnego, pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskania środków na utworzenie lub rozwój firmy, w tym środków z Powiatowego Urzędu Pracy, środków przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich i innych funduszy Unii Europejskiej,
 - wsparcie i promocja postaw przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy.

- Cel operacyjny III.2 Wsparcie rozwoju sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła:
- Kierunki działania:
 - stymulowanie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy centrum usług, handlu, gastronomii i rzemiosła poprzez aktywne poszukiwanie inwestorów,
 - pomoc w zakresie pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania dla przedsiębiorców, stworzenie profesjonalnego doradztwa,
 - wsparcie rozwoju usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła wysokiej jakości poprzez promocję nowoczesnych technologii,
 - wspieranie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o lokalne produkty;
 - wspieranie rolnictwa ekologicznego.

- Cel operacyjny III.3 Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie:
- Kierunki działania:
 - wspieranie rozwoju infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, bazy noclegowej oraz gastronomicznej,
 - budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych,
 - utworzenie ścieżki goniądzkich zabytków,
 - wspieranie rozwoju oferty usługowej wzdłuż szlaków turystycznych,
 - budowa punktów widokowych, parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo,
 - współpraca z partnerami w zakresie zagospodarowania terenu wokół zbiorników wodnych pod kątem turystyki i rekreacji (przystań, zagospodarowanie plaży, wiaty, miejsca integracji i rekreacji, miejsca na ogniska i inne),
 - wspieranie utworzenia wraz z innymi gminami zintegrowanej informacji turystycznej i promocji gminy,
 - poprawa oznakowania atrakcji turystycznych gminy oraz dróg dojazdowych,
 - wykorzystanie potencjału lokalnych kapel, zespołów ludowych, śpiewaczych, a także zdefiniowanych produktów turystycznych do promocji turystycznej gminy,
 - stworzenie spójnej, kompleksowej oferty turystycznej z uwzględnieniem turystyki kulturowej, aktywnej, rekreacyjnej, specjalistycznej, jak również konferencyjnej,
 - organizacja rajdów pieszych, rowerowych i ich promocja,
 - rozwój gminnej infrastruktury turystycznej, w tym zagospodarowanie przedpoła Twierdzy Osowiec,

- o nawiązanie współpracy z podmiotami branży turystycznej, wojewódzkimi i centralnymi punktami informacji turystycznej w celu efektywnej dystrybucji oferty.

Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

- Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego, racjonalna gospodarka zasobami oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców:
- Kierunki działań:
 - o zachowanie ciągłości terenów otwartych, ciągów ekologicznych, istniejących na terenie gminy cieków wodnych i użytków zielonych,
 - o uporządkowanie systemu odprowadzania wód opadowych,
 - o dalsza realizacja programu usuwania azbestu,
 - o wspieranie działań mających na celu ochronę środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
 - o wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi,
 - o promocja i wspieranie ekologicznych przedsięwzięć inwestycyjnych,
 - o rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej,
 - o modernizacja stacji uzdatniania wody,
 - o modernizacja oczyszczalni ścieków,
 - o budowa szamb na terenach o rozproszonej zabudowie lub oczyszczalni przydomowych przy zachowaniu odpowiednich warunków gruntowo-wodnych,
 - o prowadzenie i monitorowanie racjonalnej gospodarki odpadami,
 - o edukacja mieszkańców z zakresu naturalnych zasobów środowiska oraz ich ochrony,
 - o wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz wdrażania programów rolno-środowiskowych,
 - o termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, komunalnych oraz obiektów indywidualnych i budynków wielorodzinnych;
 - o zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
 - o zmniejszenie ilości pieców powodujących znaczne zanieczyszczenie środowiska,
 - o monitorowanie oraz przeciwdziałanie tworzeniu dzikich wysypisk śmieci, likwidacja istniejących wysypisk,
 - o zmeliorowanie użytków rolnych dla zwiększenia retencji glebowej, nie pogarszając stanu środowiska, z uwzględnieniem konieczności osiągnięcia celów środowiskowych w jednolitych częściach wód,
 - o promocja Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,

- budowa sieci gazowniczej (uzależniona od realizacji inwestycji w zakresie sieci przesyłowej),
 - zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych,
 - retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych,
 - realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększenia lub odtwarzania naturalnej retencji,
 - wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych,
 - opracowanie lub aktualizacja dokumentów strategicznych z zakresu ochrony środowiska, w tym obejmujących zagadnienia gospodarki wodami,
 - doposażenie jednostek OSP w sprzęt ratowniczo – gaśniczy,
 - remont remiz OSP.
- Cel operacyjny IV.2 Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych:
- Kierunki działań:
- odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy współudziale partnerów prywatnych, publicznych oraz trzeciego sektora z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej i innych dotacji,
 - ochrona dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie roli zabytków w ofercie turystycznej gminy,
 - zagospodarowanie przedpoła Twierdzy Osowiec,
 - utworzenie ścieżki goniądzkich zabytków.
- Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii:
- Kierunki działań:
- zwiększenie udziału innowacyjnych technologii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
 - promocja innowacyjnych technologii grzewczych jako naturalnego źródła energii cieplnej i jej pozytywnego wpływu na środowisko naturalne,
 - wspieranie przedsięwzięć dotyczących budowy odnawialnych źródeł energii na terenie gminy,
 - modernizacja infrastruktury oświetlenia ulicznego,
 - zmniejszenie ilości pieców powodujących znaczne zanieczyszczenie środowiska.

- Cel operacyjny IV.4 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia:
- Kierunki działań:
 - zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności edukacji ekologicznej,
 - organizacja zajęć terenowych dla uczniów placówek oświatowych w ekologicznych gospodarstwach rolnych,
 - wdrożenie w placówkach oświatowych zajęć z zasad prawidłowego odżywiania i upowszechniania kultury sportu,
 - promocja ochrony środowiska i zdrowego trybu życia,
 - organizacja akcji sprzątania świata,
 - organizacja akcji informacyjnych,
 - organizacja konkursów o tematyce przyrodniczej i ekologicznej.

Sformułowane powyżej strategiczne kierunki rozwoju gminy wynikają z założenia, że stabilna i długofalowa realizacja opracowanych celów strategicznych i operacyjnych przyniesie wymierne efekty poprawy jakości życia mieszkańców. Kształt merytoryczny strategii rozwoju gminy stanowi i opisuje kierunkowe działania gminy, które docelowo zapewnią jej oczekiwany zrównoważony wieloaspektowy rozwój.

3.4. PLANOWANE PROJEKTY

W ramach prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Goniądz zostały sformułowane zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji do 2030 r. Planowane inwestycje przedstawiają się następująco:

- 1) Poprawa jakości powietrza poprzez usprawnienie warunków ruchu drogowego w Gminie Goniądz - sercu Biebrzańskiego Parku Narodowego – planowany termin realizacji: 2022-2023;
- 2) Cyfrowa Gmina – planowany termin realizacji: 2022-2023;
- 3) Rozbudowa ulic gminnych: Mostowa, Piotra z Goniądza, Witosa w mieście Goniądz – planowany termin realizacji: 2022-2023;
- 4) Częściowa modernizacja oczyszczalni ścieków w Goniądzu – planowany termin realizacji: 2023;
- 5) Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków – planowany termin realizacji: 2023-2025;
- 6) Poprawa dostępności komunikacyjnej miejscowości, w których funkcjonowały bPPGR w Gminie Goniądz – planowany termin realizacji: 2023-2024;

- 7) Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Downarach, Osowcu, Białosukni, Wroceniu i połączenie istniejących sieci wodociągowych ze sobą, tj. Goniądz z Downarami i Osowcem, Wroceń z Białosuknią oraz Białosuknia z Goniądzem – planowany termin realizacji: 2024-2027;
- 8) Utworzenie ścieżki goniądzkich zabytków – planowany termin realizacji: 2025-2026;
- 9) Budowa ciągu pieszo-jezdnego w Goniądzu nad Biebrzą – od m. Szafranki, przez bulwary miejskie, ul. Nadbiebrzańską, Dolistowską do m. Dawidowizna – planowany termin realizacji: 2025-2027;
- 10) Zagospodarowanie przedpola Twierdzy Osowiec – Fortu II Zarzecznoego – planowany termin realizacji: 2023-2026;
- 11) Kontynuacja działań związanych z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest - planowany termin realizacji: 2025-2027;
- 12) Zagospodarowanie terenu Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu (budowa boiska wielofunkcyjnego i trybun) – planowany termin realizacji: 2026-2028;
- 13) Rewitalizacja Parku Miejskiego w Goniądzu – etap II – planowany termin realizacji: 2025-2028;
- 14) Dalsze prace związane z przebudową i budową ciągów chodników dla pieszych w pasie dróg gminnych na terenach wiejskich gminy – planowany termin realizacji: 2023-2030.

Wskazane powyżej inwestycje są już skonkretyzowane, jednak w miarę pojawiania się kolejnych potrzeb oraz możliwości pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania, na terenie Gminy Goniądz realizowane będą także inne projekty zgodne z celami i kierunkami działań wskazanymi w rozdziale 3.3. przedmiotowej Strategii.

4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA

W celu monitorowania realizacji określonych w Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 celów, określono następujące mierniki:

Cel strategiczny I. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej:

- długość wyremontowanych i zmodernizowanych dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych (km),
- długość nowo wybudowanych ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych (km),
- ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej w % ludności ogółem (%),
- liczba zmodernizowanych gminnych stacji uzdatniania wody (szt.),
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb (szt.),
- długość rozbudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej (km),
- liczba zmodernizowanych komunalnych oczyszczalni ścieków (szt.),
- powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha),
- powierzchnia terenów przeznaczonych na rozwój funkcji turystycznej (ha),
- powierzchnia terenów zdegradowanych poddanych zabiegom rewitalizacyjnym (ha),
- liczba wdrożonych e-usług (szt.),
- liczba zakupionych ekologicznych autobusów (szt.),
- liczba wybudowanych miejsc parkingowych (szt.).

Cel strategiczny II. Wzmacnianie kapitału społecznego oraz zmniejszenie skali występujących problemów społecznych:

- liczba zarejestrowanych w PUP osób bezrobotnych (osoba),
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej (osoba),
- liczba dzieci w przedszkolach (osoba),
- liczba dzieci w punktach żłobkowych/ żłobkach (osoba),
- wartość inwestycji infrastrukturalnych w zakresie wyposażania placówek edukacyjnych (w tym sprzętu technologii teleinformacyjnych) (PLN),
- liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych w rejestrze REGON (szt.),
- liczba godzin zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych, szkoleniowych, rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych (godzina),

- liczba wybudowanych nowych elementów infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (szt.),
- liczba działań zorganizowanych w ramach Świetlic Wiejskich (szt.),
- liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo (szt.),
- liczba zorganizowanych imprez sportowych (szt.),
- liczba stworzonych terenów rekreacyjnych (szt.),
- liczba działających na terenie gminy kół gospodyń wiejskich (szt.),
- liczba działających na terenie gminy klubów seniora.

Cel strategiczny III. Wsparcie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców:

- liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON (szt.),
- liczba gospodarstw rolnych zrzeszonych w grupach producenckich i kooperacyjnych (szt.),
- liczba utworzonych miejsc pracy poza rolnictwem (szt.),
- liczba zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego i rzemiosła (szt.),
- liczba przeprowadzonych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym – szkoleń, warsztatów, konferencji (szt.),
- liczba obiektów prowadzących obsługę ruchu turystycznego, w tym gospodarstw agroturystycznych (szt.),
- wartość inwestycji przeznaczonych na budowę i modernizację infrastruktury turystycznej (PLN),
- liczba instytucji i podmiotów zaangażowanych w tworzenie i funkcjonowanie systemu promocji inwestycyjnej i gospodarczej gminy (szt.),
- liczba wybudowanych/rozbudowanych szlaków turystycznych (szt.),
- liczba wybudowanych punktów widokowych, parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo (szt.).

Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych:

- liczba zmodernizowanych gminnych stacji uzdatniania wody (szt.),
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb (szt.),
- długość rozbudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej (km),
- liczba zmodernizowanych komunalnych oczyszczalni ścieków (szt.),
- liczba obiektów użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację (szt.),
- liczba obiektów indywidualnych objętych działaniami termomodernizacyjnymi (szt.),
- liczba obiektów komunalnych objętych działaniami termomodernizacyjnymi (szt.),

- liczba odnowionych obiektów zabytkowych i historycznych (szt.),
- liczba gospodarstw domowych korzystających z ekologicznych technologii grzewczych (szt.),
- liczba powstałych na terenie gminy źródeł energii odnawialnej (szt.),
- powierzchnia zrekultywowanych terenów przyrodniczo zdegradowanych (ha),
- liczba zorganizowanych działań podnoszących świadomość ekologiczną (konkursy, akcje informacyjne) (szt.),
- liczba wyposażonych jednostek OSP (szt.),
- powierzchnia zmeliorowanych użytków rolnych (ha),
- powierzchnia obszarów możliwych do wykorzystania do zwiększenia retencji na gruntach rolnych (ha),
- ilość zagospodarowanych wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych (m³).

5. WYMIAR PRZESTRZENNY STRATEGII

5.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY GONIĄDZ

Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej służy zobrazowaniu przestrzennej struktury gminy, włączając w to kierunki rozwoju oraz poszczególne zadania inwestycyjne. Wynika on przede wszystkim z zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie Gminy Goniądz oraz pozostałych dokumentów planistycznych opracowanych na poziomie regionalnym tj. Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej stworzony został w oparciu o elementy stanowiące aspekty struktury gminy takie jak:

- System przyrodniczy,
- System osadniczy,
- System transportowy,
- Kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne gminy,
- Zidentyfikowane obszary wymagające rozwiązania sytuacji problemowej,
- Rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej gminy.

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego Gmina Goniądz została wskazana jako **wiejski obszar funkcjonalny, obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo (obszar węzłowy), obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi (tereny nad Biebrzą), obszar terenów zamkniętych** obejmujący elementy Twierdzy Osowiec.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego wskazuje też, że miasto Goniądz wchodzi w skład sieci osadniczej obszarów wiejskich, które tworzą małe miasta (z wyłączeniem powiatowych) i wsie gminne z infrastrukturą funkcji ponadlokalnych (ponadstandardowych). Zgodnie z zapisami analizowanego dokumentu miasto Goniądz stanowi ośrodek ponadlokalny z infrastrukturą turystyki i wypoczynku o znaczeniu krajowym i międzynarodowym, bazującym na unikalnych walorach Biebrzańskiego Parku Narodowego w sieci Natura 2000, dziedzictwie kulturowym miasta i rozwiniętej infrastrukturze hotelarskiej. Na terenie Gminy Goniądz wyodrębniono także:

- wieś z infrastrukturą funkcji standardowych mieszkalnictwa zagrodowego i nierolniczego oraz gospodarczych nierolniczych, a także z infrastrukturą funkcji ponadlokalnych publicznych i gospodarczych, do której zaliczono miejscowość Osowiec-Stacja;
- wieś o standardowych funkcjach podstawowych (mieszkaniowo-rolniczych) z funkcjami ponadlokalnymi, do której zaliczono Osowiec Twierdzę.

Teren gminy został także wskazany jako rejon turystyczny o znaczeniu międzynarodowym, ponieważ obejmuje on Dolinę Biebrzy z unikalnym Biebrzańskim Parkiem Narodowym, predysponowanym do rozwoju turystyki krajoznawczej, przyrodniczej i kulturowo-etnicznej oraz wypoczynku.

Kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne gminy

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy identyfikuje się kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny oraz przewagę konkurencyjną gminy, przez co stanowią one szczególnie istotne miejsca, obiekty czy dziedziny w zakresie jej rozwoju. Zagadnienia, które mogły zostać przedstawione w sposób przestrzenny umieszczone zostały na modelu, natomiast pozostałe elementy znalazły się w jego części opisowej.

Ośrodek gminny – stanowi on obszar największego rozwoju gminy, w obrębie którego następować będzie wzrost usług oraz przewagi konkurencyjnej gminy. Goniądz pełni funkcję podstawowego ośrodka kulturalnego, administracyjnego, usługowego i turystycznego gminy. To tutaj skupione są główne podmioty administracyjne oraz jednostki edukacyjne. W Goniądzu skupione są także podmioty usługowe i przemysłowe.

Obszary o potencjale dla rozwoju turystyki – to obszary położone wzdłuż rzeki Biebrzy, w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego, Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” oraz obszarów Natura 2000 „Dolina Biebrzy” PLH200008 i „Ostoja Biebrzańska” PLB200006. Istotne są także tereny wchodzące w skład Twierdzy Osowiec mającej potencjał turystyczny o zasięgu międzynarodowym.

W ich obszarach planuje się szczególnie rozwój turystyki letniskowej, z wykorzystaniem istniejących cieków wodnych, a także rozwój szlaków i ścieżek rowerowych, punktów widokowych zapewniających możliwości rozwoju i promocji atrakcji turystycznych Gminy Goniądz. Planowane jest także zagospodarowanie przedpola Twierdzy Osowiec – Fortu II Zarzecznego oraz utworzenie ścieżki goniądzkich zabytków.

Poprawa jakości dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą – szczególnie ważna, z punktu widzenia rozwoju sieci transportowej w gminie, jest także systematyczna poprawa jakości

dróg, chodników, ścieżek rowerowych i oświetlenia. Działania te wpłyną na zwiększenie mobilności mieszkańców oraz przebywających na terenie gminy turystów, a także spowodują zwiększenie bezpieczeństwa na terenie gminy.

Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej – dla podnoszenia atrakcyjności zamieszkania w gminie, zwiększania jakości życia mieszkańców oraz ochrony istniejących zasobów wodnych, szczególnie ważnym zadaniem jest systematyczne podnoszenie jakości gospodarki komunalnej w gminie. W Strategii zaplanowano działania mające na celu zwiększenie dostępności do ww. sieci, wraz z poprawą jej jakości i funkcjonowania, a także zapewnieniem odpowiedniego odbierania ścieków poprzez modernizację oczyszczalni komunalnej oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

Rozwój odnawialnych źródeł energii, zwiększenie wykorzystania ekologicznych źródeł energii – dla zwiększenia atrakcyjności gminy konieczna jest realizacja zadań mających na celu zmniejszenie niskiej emisji generowanej przez nieekologiczne źródła ogrzewania domów. W tym celu w ramach Strategii zaplanowano szereg przedsięwzięć mających na celu zachęcenie mieszkańców do korzystania z odnawialnych źródeł energii oraz wymiany źródeł ciepła na ekologiczne. Ważna w tym zakresie będzie także edukacja mieszkańców.

Zidentyfikowane obszary wymagające rozwiązania sytuacji problemowej

Na modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wyodrębniono również obszary problemowe wymagające szczególnego wsparcia w zakresie kształtowania polityki przestrzennej w gminie. Wśród nich znalazł się obszar zagrożenia kumulacją negatywnych zjawisk wpływających na środowisko przyrodnicze. Są to obszary zlokalizowane w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego, obszarów Natura 2000, obszaru chronionego krajobrazu, gdzie prowadzenie działalności rolniczej oraz realizacja inwestycji jest regulowana przepisami prawa obowiązującymi na wskazanych terenach. Jako obszar problemowy wskazano także tereny zagrożone wystąpieniem powodzi.

Rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej

W Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 uwzględnia się ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie zawarte w dokumentach strategicznych ustalonych na poziomie województwa.

Na terenie gminy występują obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz korytarze ekologiczne stanowiące sieć ekologiczną województwa (opisane w rozdziale 2.1.4. Walory przyrodnicze).

Znaczna część gminy położona jest na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią 1% z map zagrożenia powodziowego od strony rzeki.

Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określono na podstawie stworzonego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z przeprowadzoną analizą uwarunkowań przestrzennych w gminie:

1) Tereny zabudowane o wiodących funkcjach zabudowy mieszkaniowej:

Głównymi ustaleniami i rekomendacją dla obszarów zabudowy mieszkaniowej jest wytyczenie nowych miejsc rozwoju zabudowy jednorodzinnej z uwzględnieniem dostępu do usług i infrastruktury technicznej, zapewnienie odpowiedniej komunikacji zbiorowej, tworzenie stref wypoczynkowo-rekreacyjnych w pobliżu zabudowy mieszkaniowej. Dopuszcza się lokalizację usług nieuciążliwych dla funkcji mieszkaniowej, ograniczonych do granic posiadanej działki budowlanej oraz rozwój zaplecza rekreacyjnego i terenów zielonych.

2) Tereny istniejącej zabudowy letniskowej, projektowane tereny zabudowy letniskowej:

Główną rekomendacją jest zezwolenie na lokalizację na tych terenach domków letniskowych, placów zabaw, parkingów, pomostów, elementów małej architektury, wyznaczonych miejsc ogniskowych, zieleni urządzonej.

3) Tereny użytkowane rolniczo:

Rekomenduje się zachowanie istniejących upraw rolnych oraz obszarów zielonych, przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej oraz wykorzystanie terenów rolniczych do prowadzenia gospodarstw agroturystycznych.

4) Tereny zieleni oraz miejsca aktywności:

Główną rekomendacją i ustaleniem jest stworzenie nowych miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych. Nie należy zapominać także o istniejących już obszarach zielonych, stanowiących główny system przyrodniczy gminy, które wymagają systematycznej pielęgnacji i ochrony. Ważne jest także urządzenie nowych terenów zielonych.

5) Tereny usług sportu i rekreacji:

Rekomenduje się dalszy rozwój i modernizację infrastruktury sportowej, zagospodarowanie terenu Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu (budowa boiska wielofunkcyjnego i trybun).

6) Tereny rozwoju zabudowy usługowej:

Rekomenduje się tworzenie nowych przestrzeni przeznaczonych do świadczenia usług, tym usług turystycznych, zapewnienie dobrej komunikacji poprzez inwestycje w układ drogowy, komunikację zbiorową, trasy piesze oraz rowerowe. Istotne jest także zapewnienie odpowiedniej ilości miejsc parkingowych przy instytucjach oraz obiektach handlowo-usługowych, a także w miejscach turystycznych.

7) Infrastruktura techniczna:

Do ustaleń i rekomendacji w zakresie infrastruktury technicznej zaliczyć można przede wszystkim rozbudowę/modernizację sieci wodociągowej, budowę przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb, modernizację oczyszczalni ścieków w Goniądzu, modernizację stacji uzdatniania wody, a także poprawę stanu technicznego dróg. Niezbędne jest także zapewnienie lepszego oświetlenia dróg, budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych.

8) Sfera społeczna:

Do ustaleń i rekomendacji w zakresie sfery społecznej zaliczyć można dalszy wzrost zaangażowania i świadomości społecznej mieszkańców gminy, rozbudowę infrastruktury turystycznej, a także stworzenie warunków do opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży. Istotny jest także rozwój systemu wsparcia najbardziej potrzebujących poprzez rozbudowę zasobu komunalnego, realizację działań aktywizujących i integrujących mieszkańców. Konieczny jest także rozwój działalności kulturalnej oraz edukacyjnej w celu poprawy wyników osiąganych przez uczniów w egzaminach zewnętrznych.

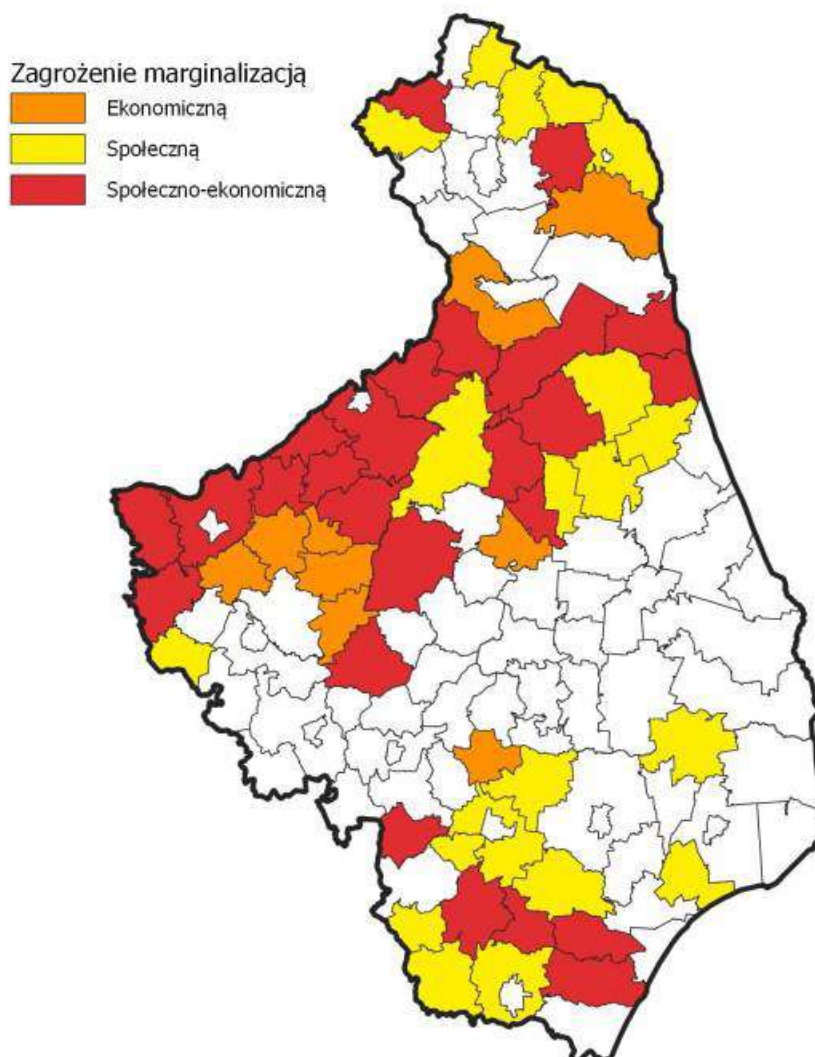
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Goniądz zaprezentowano w załączniku nr 1 do niniejszej Strategii.

5.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Gmina Goniądz została wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjętej uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r. jako obszar strategicznej interwencji – **obszar zagrożony trwałą marginalizacją ze względu na kumulację problemów społecznych.**

Zgodnie z zapisami Strategii, planowana interwencja na obszarach zmarginalizowanych powinna prowadzić do osiągnięcia konkretnych celów, takich jak: rozwój lokalnych firm, wzrost liczby miejsc pracy, wzrost dochodów mieszkańców, wzrost bazy dochodowej samorządów terytorialnych. Na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją kluczowe będzie realizowanie celu operacyjnego 1.3 dotyczącego lokalnej przedsiębiorczości, w szczególności nastawionej na rozwój ekologicznych form produkcji rolniczej i powiązany z nim rozwój przetwórstwa żywności wysokiej jakości. Przedsiębiorczość na części obszarów może wiązać się także z lokalnymi produktami turystycznymi, jak również z działaniami związanymi z rozwojem odnawialnych źródeł energii i energetyki rozproszonej (cel operacyjny 1.4 *Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego*). Istotne jest także wzmocnienie powiązań funkcjonalnych gmin wiejskich z miastami oraz poprawa dostępności usług publicznych (inwestycje w niezbędną infrastrukturę – cel operacyjny 2.3), a także poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych w zakresie zarządzania rozwojem i zdolności do nawiązywania współpracy. Zapewnienie trwałych podstaw rozwoju obszarów zagrożonych marginalizacją będzie wymagało włączenia się poszczególnych gmin w szersze procesy rozwojowe, tworzenie partnerstw ponadlokalnych, co oznacza duże zaangażowanie w realizację celu operacyjnego 3.1 *Dobre zarządzanie*. W przypadku gmin położonych wzdłuż granicy zewnętrznej UE, podejmowane działania będą koncentrować się na zmniejszaniu ich peryferyjności, poprzez poprawę dostępności do lokalnych i regionalnych ośrodków rozwoju oraz nawiązywanie współpracy transgranicznej (cel operacyjny 3.4 *Gościnniej region*).

Rysunek 1. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją w województwie podlaskim wg gmin

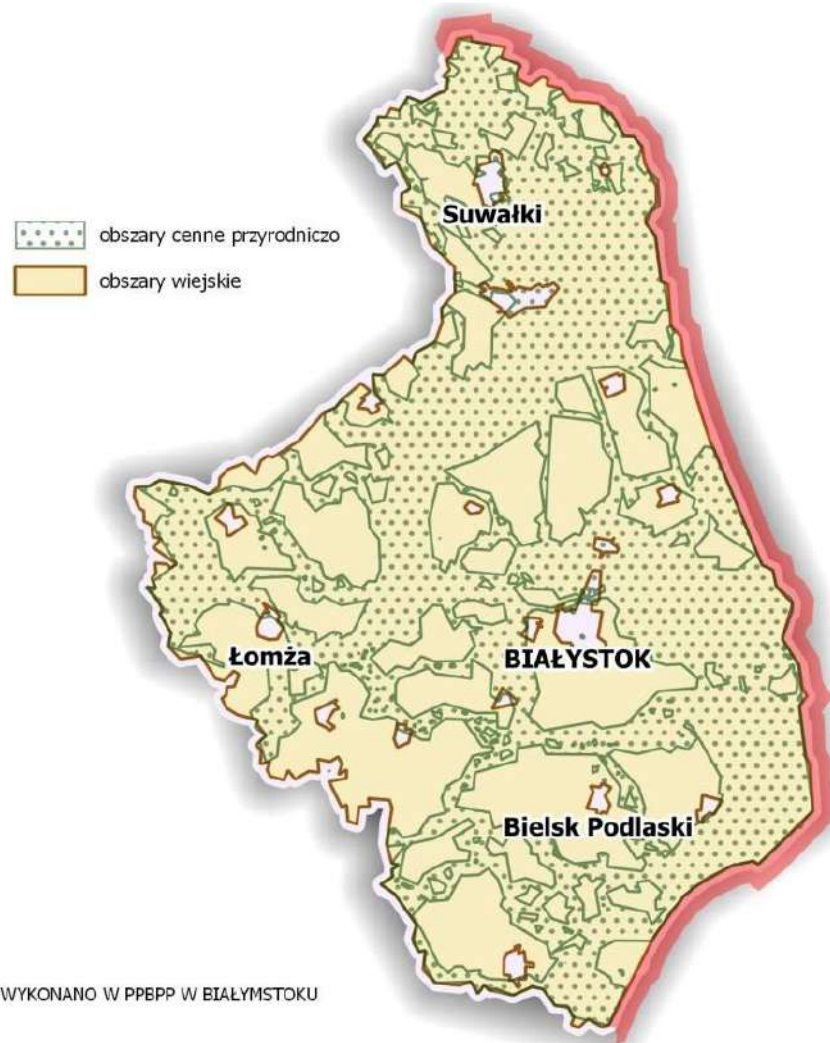

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

Ponadto Gmina Goniądz została wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 jako **obszar wiejski, w tym przyrodniczo cenny**. Zakres interwencji na tym obszarze powinien obejmować wachlarz instrumentów podnoszących jakość życia mieszkańców. Będzie temu służyć m.in. rozwój i unowocześnienie szkolnictwa począwszy od etapu przedszkolnego aż do kształcenia ustawicznego, rozwój infrastruktury transportowej, telekomunikacyjnej i wodno-kanalizacyjnej. Niezbędne są działania dotyczące przywracania funkcji społeczno-gospodarczych obszarów wiejskich w ramach odnowy wsi. Ważne będą działania promujące przedsiębiorczość i umiejętności konkurencyjne na rynku pracy. W odniesieniu do rolnictwa szczególne zagrożenie zaczyna stanowić brak wody. Stąd ważna jest mała retencja, program zalesień terenów nieużywanym rolniczo, ale też ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed uszczupleniem na nieuzasadnione cele nierolnicze. Istotną kwestią pozostaje także poprawa struktury obszarowej gospodarstw. Ze względu na przyjęty

w regionie model energetyki rozproszonej, w dalszym ciągu należy wspierać inwestycje dotyczące produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, co będzie możliwe poprzez działania podejmowane w ramach realizacji celu operacyjnego 1.4 *Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego*. Polityka regionalna w stosunku do obszarów wiejskich powinna być oparta na inicjatywach lokalnych, rozwijających kapitał społeczny. W gminach, które są objęte szczególną ochroną prawną ze względu na obszary cenne przyrodniczo (m.in. obszary Natura 2000), co w wielu przypadkach może stanowić istotną barierę ich rozwoju, m.in. poprzez ograniczenia organizacyjne, społeczne, prawne i zwiększone koszty inwestycji, należy kontynuować działania z jednej strony dotyczące ochrony środowiska i wartości krajobrazowych, z drugiej zaś wspierające rozwój przedsiębiorczości, która pozwoli zachować walory przyrodnicze, w tym turystyki kwalifikowanej czy ekoturystyki. Rolnictwo na obszarach cennych przyrodniczo powinno rozwijać się w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości oraz rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego. Na obszarach wiejskich zasadne będzie koncentrowanie się na realizacji działań służących realizacji celów operacyjnych związanych z przestrzenią wysokiej jakości (cel operacyjny 2.3.), a także rozwojem przedsiębiorczości (cel operacyjny 1.3.) w powiązaniu z aktywizacją mieszkańców (cel operacyjny 2.2.), szczególnie w zakresie wspierania mieszkańców w zdobywaniu i rozwijaniu kompetencji na wszystkich etapach życia. W obszarze przedsiębiorczości można liczyć na rozwój ekologicznych i zrównoważonych form produkcji rolniczej i powiązany z nimi rozwój przetwórstwa żywności wysokiej jakości.

Rysunek 2. Obszary wiejskie w województwie podlaskim, w tym przyrodniczo cenne

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie wdrażanie dokumentu, a następnie jego monitoring i ewaluację.

Działania wyznaczone w dokumencie wynikają z kompetencji gminy oraz ze zdiagnozowanych problemów i potrzeb mieszkańców gminy. Ich koordynacja należy do obowiązków władzy wykonawczej, czyli Burmistrza Goniądza. Wdrażanie Strategii będzie obejmować w szczególności:

- realizację przypisanych działań,
- ewaluację i monitorowanie procesu realizacji działań określonych w Strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych działań od partnerów i interesariuszy Strategii,
- koordynację procesu jej aktualizacji we współpracy z Radą Miejską w Goniądzu,
- zapewnianie promocji strategii,
- poszukiwanie, wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi, pozabudżetowych źródeł finansowania dla działań.

Burmistrz Goniądza będzie koordynował realizację założeń Strategii, które wykonywane będą przez pracowników Urzędu Miejskiego oraz gminne jednostki organizacyjne. Ponadto w Strategii znajdują się działania, za których realizację odpowiadać mogą organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy z terenu gminy, a także partnerzy społeczno-gospodarczy. Stąd istotne jest również wdrażanie skutecznych mechanizmów współdziałania między Gminą Goniądz i pozostałymi zainteresowanymi. W związku z tym wszyscy partnerzy zaangażowani, realizujący działania w ramach Strategii, będą aktywnie współpracować z Gminą Goniądz w celu realizacji założeń przedmiotowego dokumentu strategicznego.

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 będzie wdrażana poprzez wykorzystanie instrumentów obejmujących narzędzia programowe i finansowe, których zakres przedmiotowy lub kierunki wydatkowania środków podlegają bezpośredniej kontroli ze strony organów samorządu. Należą do nich m.in. programy branżowe, strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów, uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków

finansowych, projekty międzysektorowe i międzyorganizacyjne, w tym zlecenie organizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym.

Dodatkowo, rekomendowane jest również przyjęcie i – w miarę potrzeb - aktualizacja szczegółowych programów i planów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji w zakresie celów wskazanych w Strategii w poszczególnych dziedzinach (np. pomocy społecznej, ochrony środowiska, rewitalizacji, gospodarki niskoemisyjnej oraz pozostałych strategii i programów jednorocznych).

Ważnym aspektem wdrażania Strategii jest również zachęcanie lokalnej społeczności do aktywnego udziału w planowaniu i realizacji zaplanowanych działań, przyczyniających się do rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Goniądz. Pełna wersja Strategii znajdować się będzie na stronie internetowej gminy, co umożliwi wszystkim zainteresowanym zapoznanie się z jej treścią.

Monitoring wdrażania Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami i celami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji oraz danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji działań i osiągnięcia celów,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji Strategii,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,
- informowanie lokalnej społeczności o osiągniętych efektach,
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych.

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i działań strategii, rozwiązywanie problemów. Ewaluacji podlegać będzie: materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen; oraz ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji będzie realizowana w okresach rocznych. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie będzie Burmistrz Goniądza, który realizuje swoje zadania poprzez jednostki podległe.

Ponadto do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących ze sprawozdań i raportów. Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania Strategii będzie stopień realizacji zaplanowanych w niej działań. Informacje o realizacji Strategii będą zawarte w sporządzanym rokrocznie raporcie o stanie gminy.

Prowadzony monitoring pozwoli na wykrycie zagrożenia w zakresie braku realizacji danego celu i osiągnięcia założonych wskaźników oraz na ewentualną konieczność modyfikacji planowanych do realizacji działań lub podmiotów współpracujących przy ich realizacji. W ostatnim roku badania stopnia realizacji założeń Strategii, tj. 2030 r. sporządzony zostanie raport z ewaluacji zawierający podsumowanie efektów wybranych do realizacji działań w całym okresie jej wdrażania. Pozwoli to uzyskać pełny obraz i ocenę realizacji założeń Strategii. Będzie on również określał wnioski i rekomendacje, które pozwolą usprawnić proces wdrażania Strategii na kolejne lata.

7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki zabezpieczające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach operacyjnych pochodzić będą z następujących źródeł:

- a) z programów pomocowych UE,
- b) z programów rządowych,
- c) z budżetu państwa,
- d) z budżetu Gminy Goniądz,
- e) z budżetu partnerów projektów,
- f) ze środków zaangażowanych przez krajowych i zagranicznych inwestorów prywatnych,
- g) z krajowych i zagranicznych organizacji pozarządowych,
- h) od instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych.

Główne źródła finansowania działań oraz wkładu własnego stanowi budżet gminy. Część działań przewidzianych w Strategii należy do zadań realizowanych w ramach bieżącej działalności gminy. Wobec tego środki na te działania pochodzić będą z dochodów własnych. Realizacja części działań zakłada również współpracę z innymi jednostkami organizacyjnymi, spółkami komunalnymi, stowarzyszeniami, pozostałymi partnerami. Współpraca ta może również opierać się na wspólnym finansowaniu działań, przekazaniu dotacji na ich realizację.

Gmina Goniądz zakłada ponadto pozyskanie środków finansowych z funduszy europejskich, w tym w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027. W chwili tworzenia Strategii wskazany program oraz inne dokumenty regulujące finansowanie projektów ze środków europejskich znajdują się w fazie konsultacji i zatwierdzania, wobec czego dla zadań przewidzianych w Strategii nie wskazano konkretnych źródeł finansowania.

8. PROCES TWORZENIA STRATEGII

Pierwszym etapem prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 było przyjęcie uchwały nr XL/246/22 Rady Miejskiej w Goniądzu z dnia 09.02.2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym konsultacji. Na podstawie przedmiotowej uchwały przeprowadzono konsultacje. Dotyczyły one przede wszystkim zagadnień związanych z opracowaniem Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Goniądz. Miały one charakter badań ankietowych, a także organizacji warsztatów strategicznych z mieszkańcami w celu określenia misji, wizji, celów i działań strategicznych. Informacja o terminie i przedmiocie konsultacji została zamieszczona na stronie internetowej Gminy Goniądz. Podczas badania ankietowego zebrano 69 ankiet.

W kolejnym etapie prac została przygotowana Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Goniądz oraz projekt Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030, które następnie zostały skierowane do konsultacji z mieszkańcami, przedstawicielami sąsiednich gmin, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz z dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Uwagi i wnioski można było składać w terminie od dnia 23.11.2022 r. do dnia 27.12.2022 r. Nie wpłynęły żadne uwagi od sąsiednich gmin ani od mieszkańców. W piśmie z dnia 16.12.2022 r., znak: BI.RZP.418.38.2022.GB) Zastępca Dyrektora RZGW w Białymstoku także nie zgłosił uwag do dokumentów.

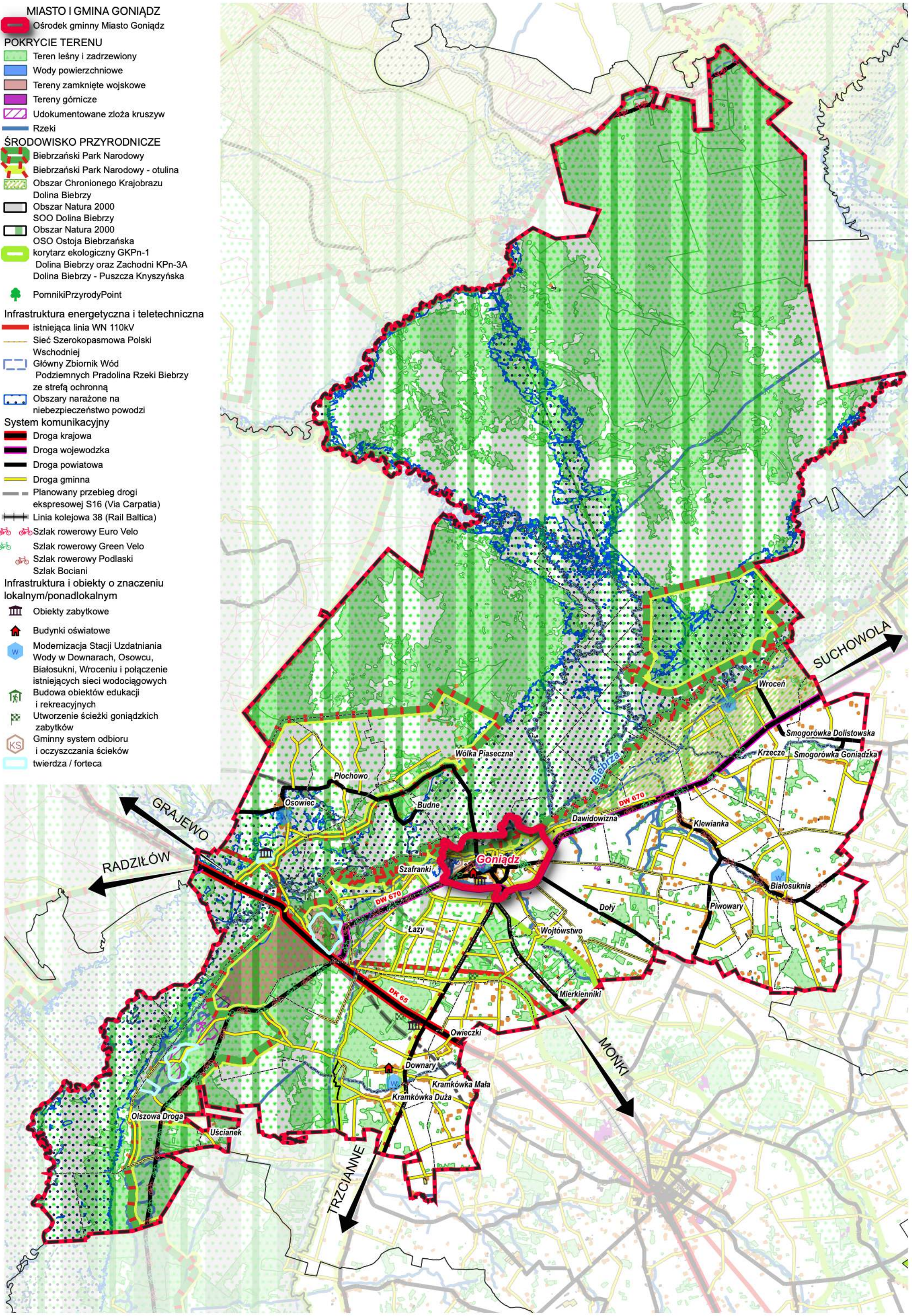
Następnie przedłożono dokument Zarządowi Województwa Podlaskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa.

9. SPIS TABEL I RYSUNKÓW

TABELA 1. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH (JCWP) NA TERENIE GMINY GONIĄDZ.	15
TABELA 2. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH (JCWPD) NA TERENIE GMINY GONIĄDZ.....	16
TABELA 3. STAN LUDNOŚCI FAKTYCZNIE ZAMIESZKUJĄCEJ TEREN GMINY GONIĄDZ	20
TABELA 4. ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY GONIĄDZ W LATACH 2016-2021	22
TABELA 5. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE GMINY GONIĄDZ W LATACH 2016-2021	23
TABELA 6. GOSPODARSTWA ROLNE OGÓŁEM NA TERENIE GMINY GONIĄDZ.....	24
RYSUNEK 1. OBSZARY ZAGROŻONE TRWAŁĄ MARGINALIZACJĄ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM WG GMIN	64
RYSUNEK 2. OBSZARY WIEJSKIE W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM, W TYM PRZYRODNICZO CENNE .	66

ZAŁĄCZNIK NR 1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY GONIĄDZ

- MIASTO I GMINA GONIĄDZ**
- Osrodek gminny Miasto Goniądz
- POKRYCIE TERENU**
- Teren leśny i zadrzewiony
 - Wody powierzchniowe
 - Tereny zamknięte wojskowe
 - Tereny górnicze
 - Udokumentowane złoża kruszyw
 - Rzeki
- ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE**
- Biebrzański Park Narodowy
 - Biebrzański Park Narodowy - otulina
 - Obszar Chronionego Krajobrazu
 - Dolina Biebrzy
 - Obszar Natura 2000
 - SOO Dolina Biebrzy
 - Obszar Natura 2000
 - OSO Ostoja Biebrzańska
 - korytarz ekologiczny GKPn-1
 - Dolina Biebrzy oraz Zachodni KPn-3A
 - Dolina Biebrzy - Puszcza Knyszyńska
 - PomnikiPrzyrodyPoint
- Infrastruktura energetyczna i teletechniczna**
- istniejąca linia WN 110kV
 - Sieć Szerokopasmowa Polski
 - Wschodniej
 - Główny Zbiornik Wód
 - Podziemnych Pradolina Rzeki Biebrzy
 - ze strefą ochronną
 - Obszary narażone na
 - niebezpieczeństwo powodzi
- System komunikacyjny**
- Droga krajowa
 - Droga wojewodzka
 - Droga powiatowa
 - Droga gminna
 - Planowany przebieg drogi
 - ekspresowej S16 (Via Carpatia)
 - Linia kolejowa 38 (Rail Baltica)
 - Szlak rowerowy Euro Velo
 - Szlak rowerowy Green Velo
 - Szlak rowerowy Podlaski
 - Szlak Bociani
- Infrastruktura i obiekty o znaczeniu lokalnym/ponadlokalnym**
- Obiekty zabytkowe
 - Budynki oświatowe
 - Modernizacja Stacji Uzdatniania
 - Wody w Downarach, Osowcu,
 - Białosukni, Wroceniu i połączenie
 - istniejących sieci wodociagowych
 - Budowa obiektów edukacji
 - i rekreacyjnych
 - Utworzenie ścieżki goniądzkich
 - zabytków
 - Gminny system odbioru
 - i oczyszczania ścieków
 - twierdza / forteca

**PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA
NA ŚRODOWISKO
STRATEGII ROZWOJU
GMINY GONIĄDZ
NA LATA 2022-2027
Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030**

**GMINA GONIĄDZ
POWIAT MONIECKI**

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
1.1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA DOKUMENTU	4
1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY	5
1.3. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY.....	7
2. ANALIZA ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	8
2.1. PROJEKT STRATEGII ROZWOJU GMINY GONIĄDZ NA LATA 2022-2027 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030 – ANALIZA ZAWARTOŚCI.....	8
2.2. CELE STRATEGII	8
2.3. POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI	10
3. AKTUALNY STAN ŚRODOWISKA	13
3.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE, PODZIAŁ ZAGOSPODAROWANIA POWIERZCHNI	13
3.2. KLIMAT.....	15
3.3. POWIERZCHNIA ZIEMI, KRAJOBRAZ, ZŁOŻA NATURALNE, GLEBY	18
3.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	28
3.5. POWIETRZE	38
3.6. KLIMAT AKUSTYCZNY.....	42
3.7. DZIEDZICTWO KULTUROWE, ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	50
3.8. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA, OBSZARY NATURA 2000	60
3.9. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	78
4. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO W WYNIKU REALIZACJI ZAPISÓW STRATEGII ROZWOJU GMINY GONIĄDZ NA LATA 2022-2027 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030	79
4.1. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM.....	79
4.2. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	79
4.3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	80
5. ANALIZA I OCENA WPŁYWU USTALEŃ PROJEKTU DOKUMENTU NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA WRAZ Z PROGNOZĄ ZMIAN ŚRODOWISKA	81
5.1. WPŁYW POSZCZEGÓLNYCH PROJEKTÓW NA OBSZARY CHRONIONE ORAZ NA KLIMAT.....	85

6. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	90
7. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE	92
8. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	94
9. INFORMACJE O TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	95
10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	96
11. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW.....	98

1. WSTĘP

1.1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA DOKUMENTU

Podstawą prawną opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 (zwanej też dalej Prognozą) jest Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1029 z późn. zm.), zwana dalej Ustawą. W świetle zapisów artykułu 46 i 47 Ustawy, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty dokumentów strategicznych (m. in. polityk, strategii, planów, programów) mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Przepisy Ustawy z dnia 3 października 2008 r. przenoszą do prawodawstwa polskiego postanowienia następujących dyrektyw Unii Europejskiej:

- Dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne;
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli;
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej).

1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY

Celem Prognozy jest wskazanie możliwych negatywnych skutków realizacji Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 i przedstawienie zaleceń dotyczących przeciwdziałania ewentualnym negatywnym skutkom.

Zakres Prognozy jest zgodny z wytycznymi zawartymi w Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1029 z późn. zm.). Zgodnie z zapisami art. 51 Ustawy, prognoza oddziaływania na środowisko powinna:

1. zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
- f) oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy;

2. określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot

ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne,

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3. przedstawiać:

a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,

b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Ponadto uwzględniono uzgodniony zakres i stopień szczegółowości opracowania wynikający z pisma:

- 1) Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku (pismo z dnia 21.11.2022 r., znak: WOOŚ.411.9.2022.JK);
- 2) Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku (pismo z dnia 16.11.2022 r., znak: NZ.0523.78.2022).

1.3. INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

W ramach opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 posłużono się następującymi metodami:

- oceniono komplementarność Strategii w stosunku do dokumentów strategicznych wyższego szczebla (wspólnotowych, krajowych, wojewódzkich), aby stwierdzić czy poddawany prognozie dokument zawiera elementy zapewniające ochronę środowiska z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju,
- w bezpośrednim badaniu prognozy Strategii oceniono wpływ proponowanych w opracowaniu działań na poszczególne komponenty środowiska naturalnego.

W niniejszym dokumencie dokonano analizy oddziaływań na środowisko w oparciu o dane literaturowe oraz ustalenia własne, które zestawiono z lokalnymi uwarunkowaniami środowiskowymi.

2. ANALIZA ZAWARTOŚCI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

2.1. PROJEKT STRATEGII ROZWOJU GMINY GONIĄDZ NA LATA 2022-2027 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030 – ANALIZA ZAWARTOŚCI

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 składa się z trzech głównych części:

- wniosków z diagnozy strategicznej;
- określenia strategii rozwoju, w tym wizji i misji, celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań strategicznych i oczekiwanych rezultatów ich realizacji;
- określenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 jest efektem prac zespołu zadaniowego. Dzięki zaangażowaniu przedstawicieli samorządu, organizacji publicznych, przedsiębiorców i lokalnych liderów życia społecznego, Strategia stanowi nie tylko narzędzie prowadzenia polityki rozwoju lokalnego i regionalnego, ale również syntezę świadomych wyborów oraz rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową.

W systemie zarządzania polityką rozwoju, Strategia pełni kluczową rolę, jako generalny plan postępowania władz samorządowych, partnerów gospodarczych i społecznych, którzy mogą się na nią powoływać w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz w oparciu o nią budować własne plany strategiczne. Dzięki temu dokument ten jest również narzędziem kierowania i intensyfikowania współpracy z partnerami samorządowymi, prywatnymi i pozarządowymi w układzie zarówno lokalnym, jak i regionalnym.

2.2. CELE STRATEGII

W ramach Strategii sformułowana została wizja rozwoju gminy, która przedstawia się następująco:

Gmina Goniądz to miejsce atrakcyjne do życia, pracy, wypoczynku oraz rekreacji, otwarte na potrzeby wszystkich uczestników życia społeczno-gospodarczego, o wysokiej jakości usługach społecznych, rozbudowanej i proekologicznej infrastrukturze technicznej, korzystające z walorów otaczającej przyrody i mądrze gospodarujące jej zasobami.

Misja rozwoju Gminy Goniądz została natomiast zdefiniowana następująco:

Gmina rozwijająca się w sposób dynamiczny w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe, zapewniająca atrakcyjne warunki życia, pracy oraz wypoczynku wszystkim jej mieszkańcom oraz gościom

Określone zostały także następujące cele:

Cel strategiczny I. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej

- Cel operacyjny I.1 Rozwój infrastruktury drogowej oraz poprawa dostępności i atrakcyjności transportu zbiorowego;
- Cel operacyjny I.2 Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej;
- Cel operacyjny I.3 Rozwój gminy w zakresie gospodarki przestrzennej;
- Cel operacyjny I.4 Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Cel strategiczny II. Wzmacnianie kapitału społecznego oraz zmniejszenie skali występujących problemów społecznych

- Cel operacyjny II.1 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu;
- Cel operacyjny II.2. Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności;
- Cel operacyjny II.3. Podniesienie poziomu opieki zdrowotnej;
- Cel operacyjny II.4. Zwiększenie jakości usług oraz poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej;
- Cel operacyjny II.5 Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych, stworzenie profesjonalnej oferty turystycznej;
- Cel operacyjny II.6 Wzmocnienie aktywności obywatelskiej, tożsamości oraz partycypacji społecznej mieszkańców.

Cel strategiczny III. Wsparcie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej mieszkańców

- Cel operacyjny III.1 Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw;
- Cel operacyjny III.2 Wsparcie rozwoju sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła;

- Cel operacyjny III.3 Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie.

Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

- Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego, racjonalna gospodarka zasobami oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców;
- Cel operacyjny IV.2 Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych;
- Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- Cel operacyjny IV.4 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia.

2.3. POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 jest ściśle powiązany z innymi dokumentami strategicznymi, jednakże nie stanowi on jedynie powielenia zamieszczonych tam celów i zadań. W toku opracowywania ocenianego dokumentu szczegółowo analizowano poszczególne dokumenty, jak również uwzględniano uwarunkowania lokalne tak, aby wyspecyfikować i wybrać do realizacji odpowiednie zadania, które powinny umożliwić osiągnięcie zakładanego celu w zadanym horyzoncie czasowym, jak również takie, na których realizację mają wpływ władze gminy. Poniżej przedstawiono dokumenty strategiczne, z którymi powiązana jest oceniana Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. (Przyjęta Uchwałą Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.)
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 przyjęta przez Radę Ministrów 17 września 2019 r.
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) przyjęta Uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.
- Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r.
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r.

- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r.
- Polityka energetyczna Polski do 2040 r. zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 lutego 2021 r.
- Krajowy Plan na Rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030 przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2019 r.
- Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 29 października 2014 r.
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. (Zgodnie z art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 17.11.2021 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r., poz. 2368) obowiązujące plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (aPGW), opublikowane w formie rozporządzeń w 2016 roku zachowują swoją moc prawną do 22 grudnia 2022 r.).
- Krajowy Program Renaturyzacji Wód Powierzchniowych.
- Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy.
- Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.) ogłoszona Komunikatem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 30 grudnia 2021 r. (M.P. z 2021 r., poz. 1200).
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXVI/330/17 z dnia 22 maja 2017 r. w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego zmieniony uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2017 r. poz. 2777, poz. 3270).
- Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej przyjęty uchwałą nr XXXIV/414/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20.12.2013 r. Jego ostatnią aktualizację przyjęto uchwałą Nr XLIV/611/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2022 r.
- Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 r. przyjęty uchwałą Nr XXXVI/474/2021 z dnia 29 listopada 2021 r. przez Sejmik Województwa Podlaskiego.

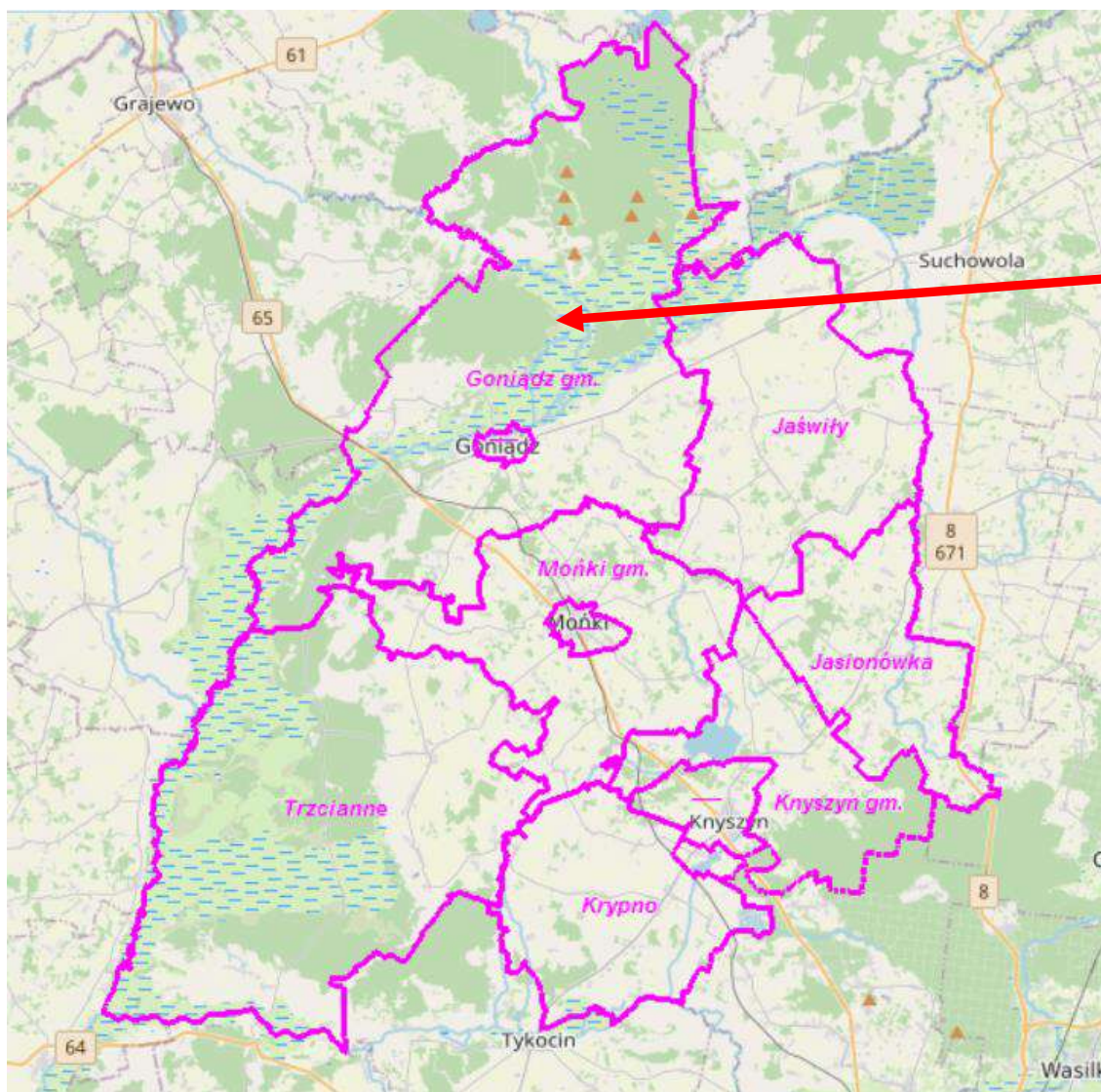
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Goniądz zatwierdzone uchwałą Nr XLI/299/18 Rady Miejskiej w Goniądzu z dnia 9 kwietnia 2018 r.
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na terenie Gminy Goniądz.

3. AKTUALNY STAN ŚRODOWISKA

3.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE, PODZIAŁ ZAGOSPODAROWANIA POWIERZCHNI

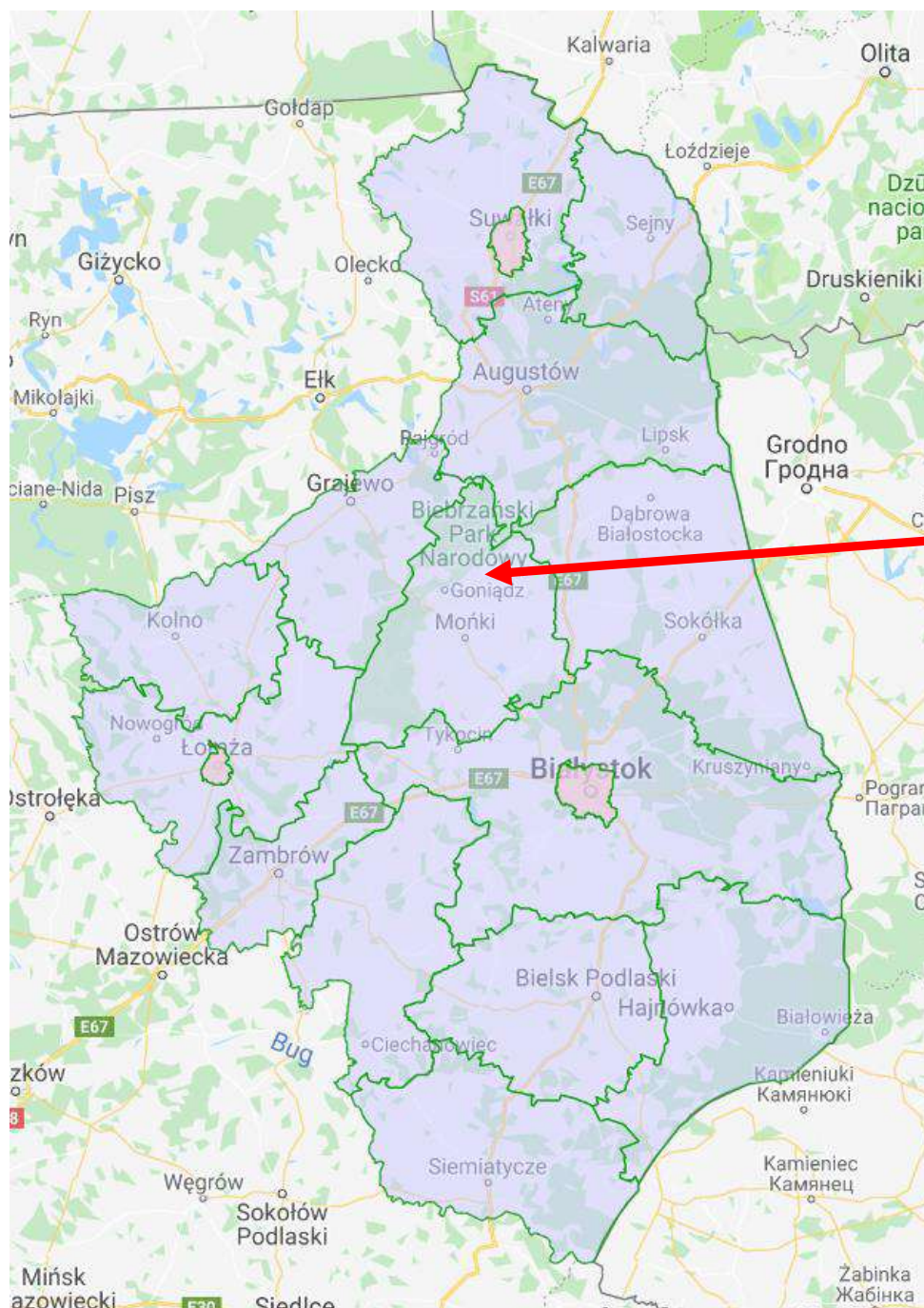
Gmina Goniądz leży w północno-wschodniej części Polski, w województwie podlaskim, w północno-zachodniej części powiatu monieckiego. Od wschodu graniczy z Gminą Jaświły i Gminą Sztabin, od południa z Gminą Mońki i Gminą Trzciannie, od północy z Gminą Bargłów Kościelny, od zachodu z Gminą Rajgród, Gminą Grajewo i Gminą Radziłów.

Rysunek 1. Położenie Gminy Goniądz na tle powiatu monieckiego

Źródło: <http://monki.geoportal2.pl/map/www/mapa.php?CFGF=wms&mylayers=+granice+OSM+>

Rysunek 2. Lokalizacja Gminy Goniądz w województwie podlaskim

Źródło: www.zpp.pl

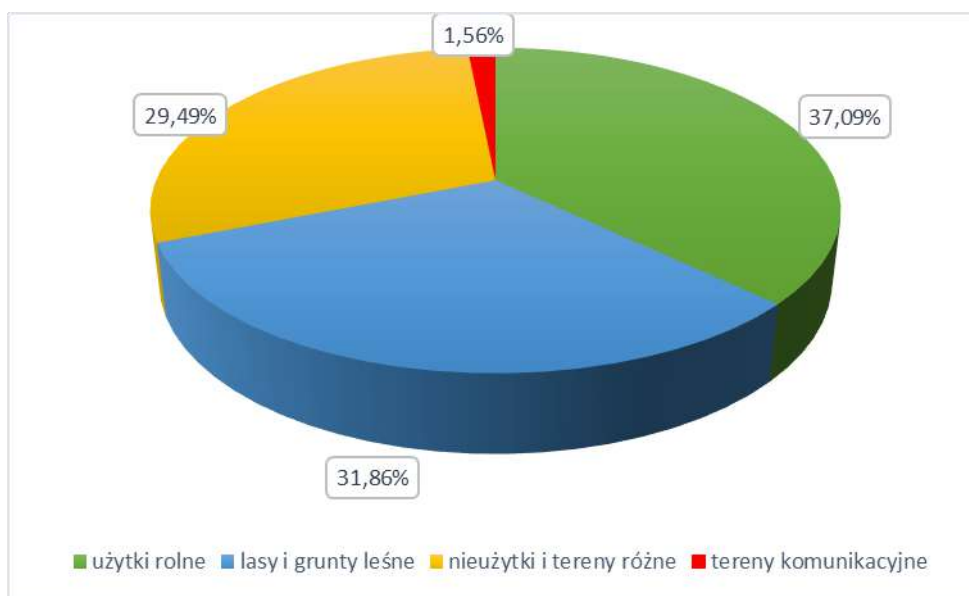
Gmina Goniądz zajmuje powierzchnię 37 658 ha, co stanowi 27,28% obszaru całego powiatu. Biorąc pod uwagę sposób zagospodarowania terenu Gminy Goniądz należy stwierdzić, że największy obszar zajmują tereny użytkowane rolniczo, obejmujące powierzchnię 13 967,22 ha (37,09% powierzchni gminy), w których dominują grunty orne stanowiące 44,48%. Lasy i grunty leśne obejmują 11 996,00 ha (31,86%). Nieużytki i tereny różne to 29,49% (11 105,67 ha), zaś tereny komunikacyjne zajmują obszar o powierzchni 589,11 ha, co stanowi 1,56% powierzchni gminy.

Tabela 1. Sposób zagospodarowania gruntów w Gminie Goniądz

Lp.	Wyszczególnienie	J. m.	Wartość
1	użytki rolne, w tym:	ha	13 967,22
	grunty orne	ha	6 212,00
	sady	ha	17,22
	łąki	ha	4 574,39
	pastwiska	ha	2 809,54
	grunty rolne zabudowane	ha	296,99
	grunty pod stawami i rowami	ha	57,08
2	lasy i grunty leśne	ha	11 996,00
3	nieużytki i tereny różne	ha	11 105,67
4	tereny komunikacyjne	ha	589,11
Razem		ha	37 658,00

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Goniądzu, stan na dzień 31.12.2021 r.

Wykres 1. Sposób zagospodarowania gruntów w Gminie Goniądz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Goniądzu

3.2. KLIMAT

Klimat Gminy Goniądz ma cechy przejściowo-kontynentalne. Charakteryzuje się dużą zmiennością pogody. Odnotowuje się tu małą przewagę opadów letnich nad zimowymi oraz wiosennych nad jesiennymi.

Wpływy kontynentalne przejawiają się częstszym, niż w pozostałych regionach kraju, napływem mas powietrza polarnego i kontynentalnego. Charakterystyczna jest długa

i mroźna zima, przy stosunkowo ciepłym lecie. Amplituda średnich miesięcznych temperatur dla okresu 1971-2020 wyniosła 70,9°C (na Stacji w Białymstoku).

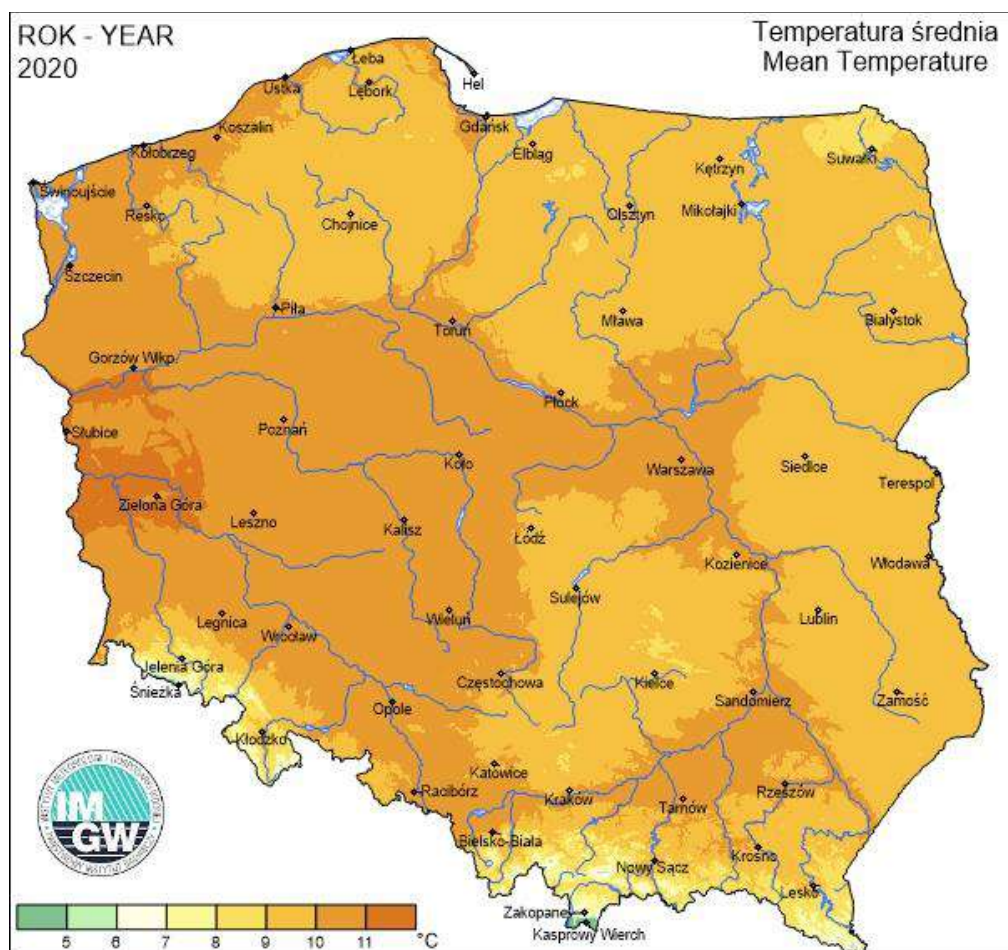
Średnia temperatura miesięcy zimowych jest jedną z najniższych w Polsce. Średnia roczna temperatura powietrza w 2020 r. wynosiła 9,2°C.

Tabela 2. Temperatury powietrza w stacji meteorologicznej w Białymstoku

Stacja meteorologiczna	Temperatury w °C						
	średnie				skrajne		amplitudy temperatur skrajnych
	1971-2000	1991-2000	2001-2010	2020	maksimum	minimum	
						1971-2020	
Białystok	6,9	7,2	7,5	9,2	35,5	-35,4	70,9

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2021

Rysunek 3. Średnia temperatura roczna na terenie Polski

Źródło: <https://klimat.imgw.pl/pl>

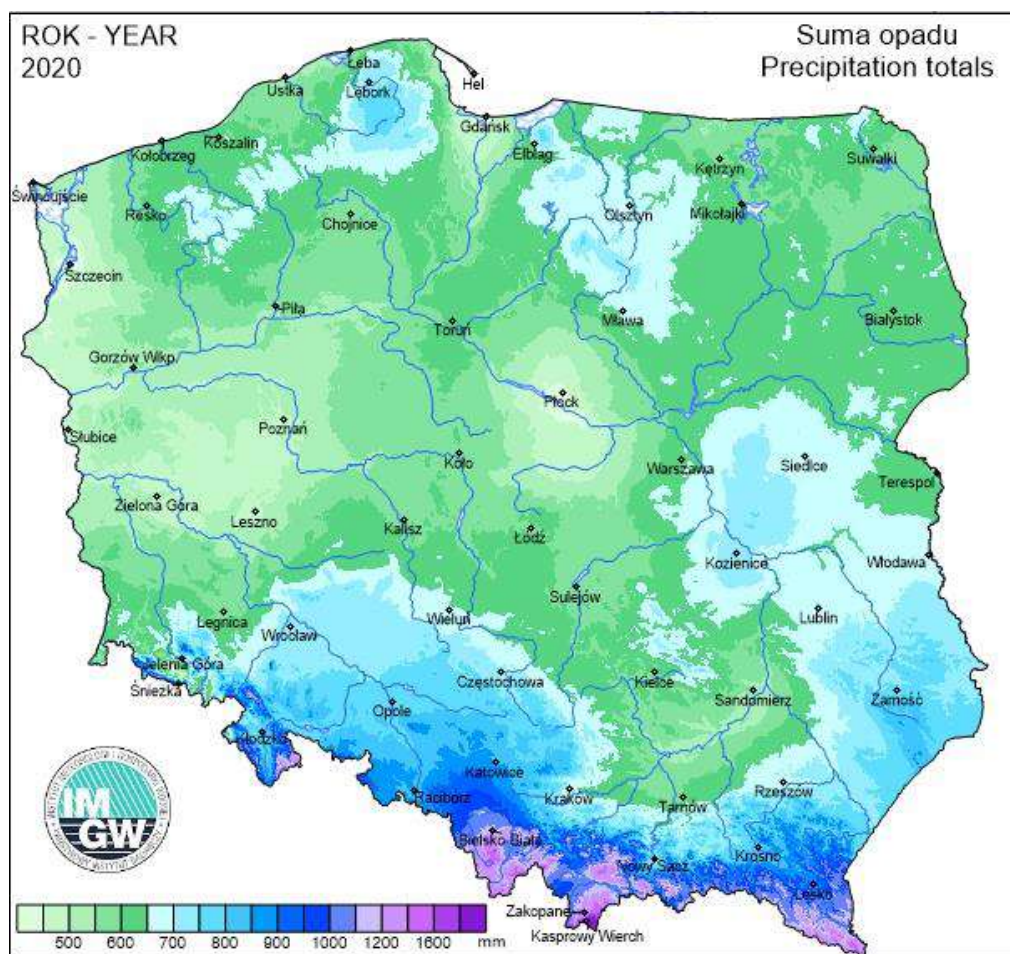
Średnie roczne zachmurzenie w 2020 r. na stacji meteorologicznej w Białymstoku wyniosło 5,3 oktanta (w 8-stopniowej skali). Największe średnie zachmurzenie występuje od listopada do lutego, a najmniejsze od maja do września. Czas, w ciągu którego bezpośrednie promieniowanie słoneczne docierało do powierzchni ziemi w 2020 r. wynosił średnio 1872 h/rok. Region pod względem wartości średniego usłonecznienia w ciągu roku jest porównywalny do regionów centralnych kraju.

Tabela 3. Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie w stacji meteorologicznej w Białymstoku

Stacja meteorologiczna	Roczne sumy opadów w mm				Średnia prędkość wiatru w m/s	Usłonecznienie w h	Średnie zachmurzenie w oktantach
	średnie						
	1971-2000	1991-2000	2001-2010	2020	2020		
Białystok	577	573	613	640	2,3	1872	5,3

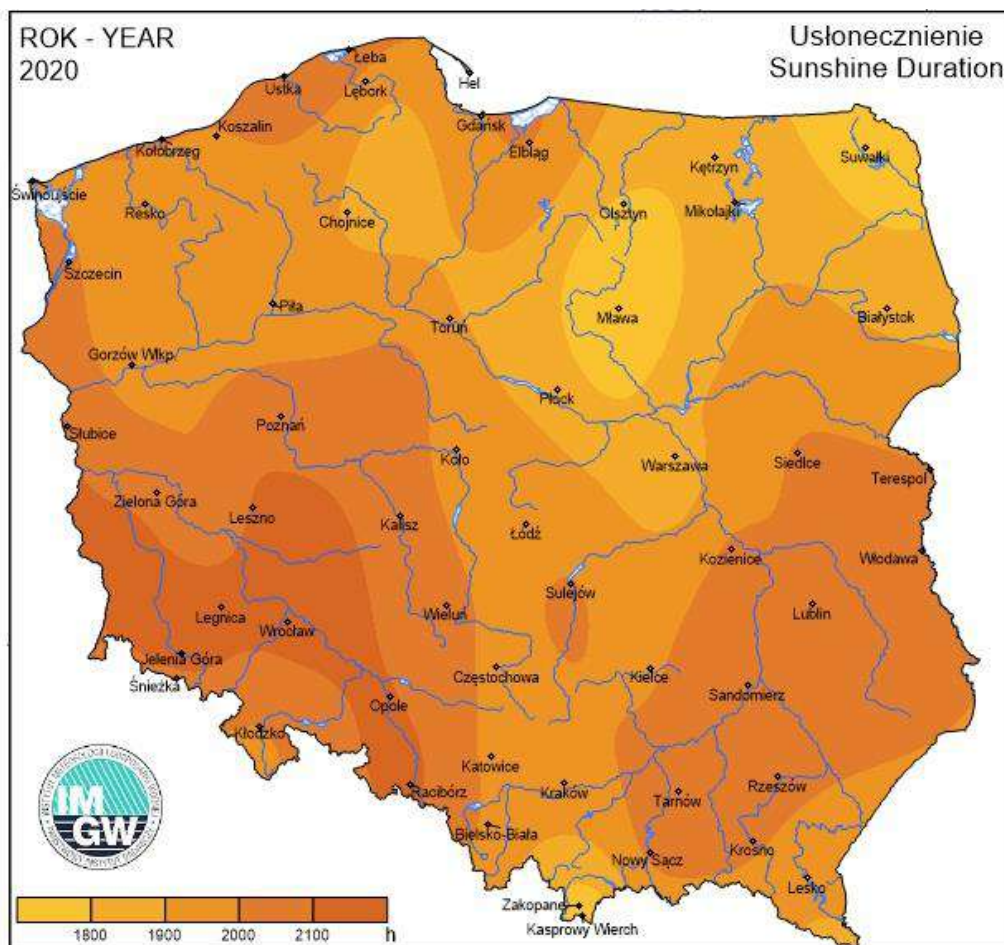
Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2021

Rysunek 4. Suma opadów

Źródło: <https://klimat.imgw.pl/pl>

Rysunek 5. Usłonecznienie

Źródło: <https://klimat.imgw.pl/pl>

Dominującą postacią fizyczną zasilania atmosferycznego w regionie są opady deszczu. W 2020 r. roczna suma opadów wyniosła 640 mm.

Średnia roczna prędkość wiatru w 2020 r. osiągała wartość do 2,3 m/s w Białymstoku, minimalna średnia miesięczna prędkość przypadała na sierpień, a maksymalna na styczeń.

3.3. POWIERZCHNIA ZIEMI, KRAJOBRAZ, ZŁOŻA NATURALNE, GLEBY

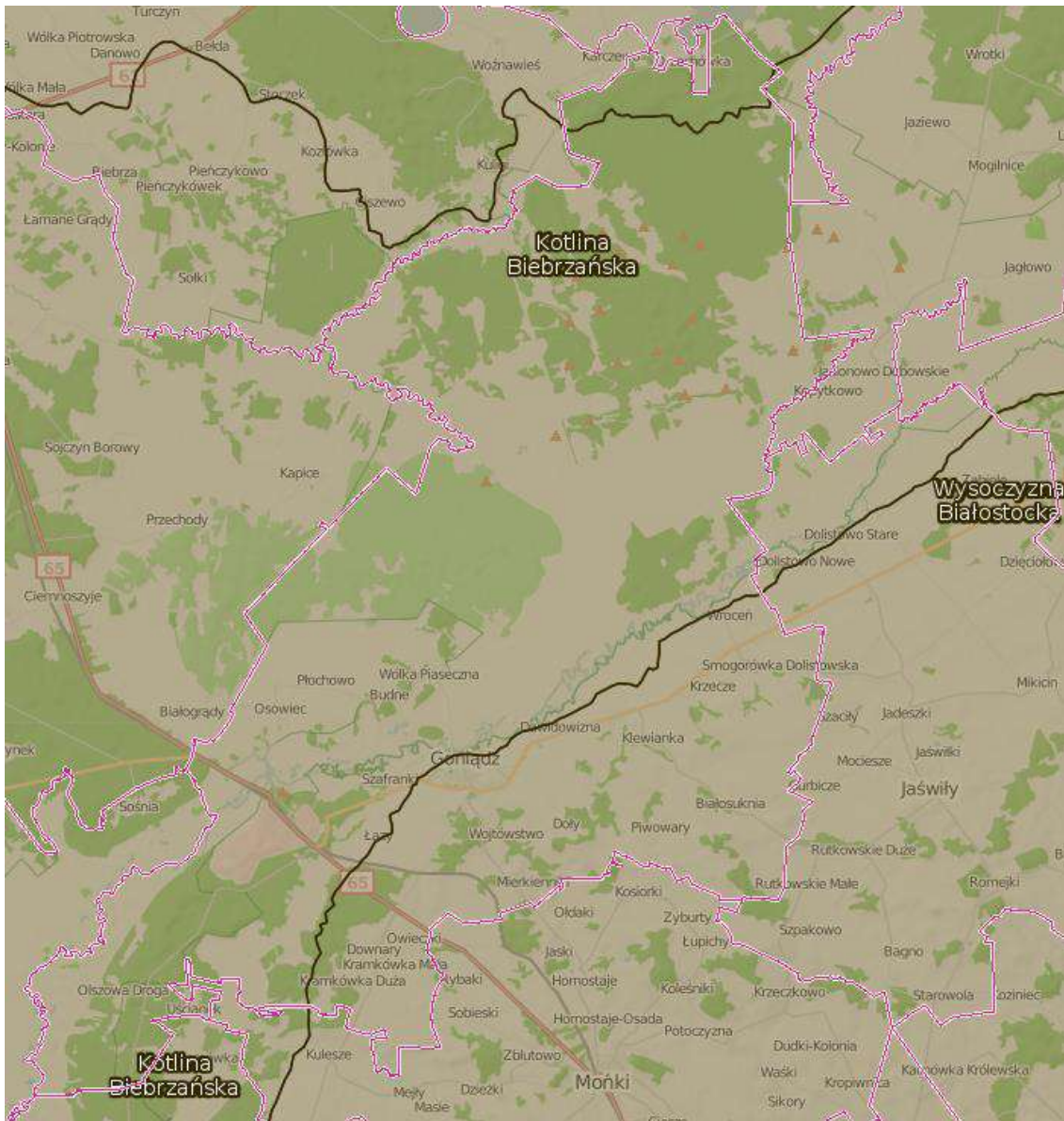
Powierzchnia ziemi, krajobraz

W podziale fizyczno-geograficznym Gmina Goniądz położona jest w granicach:

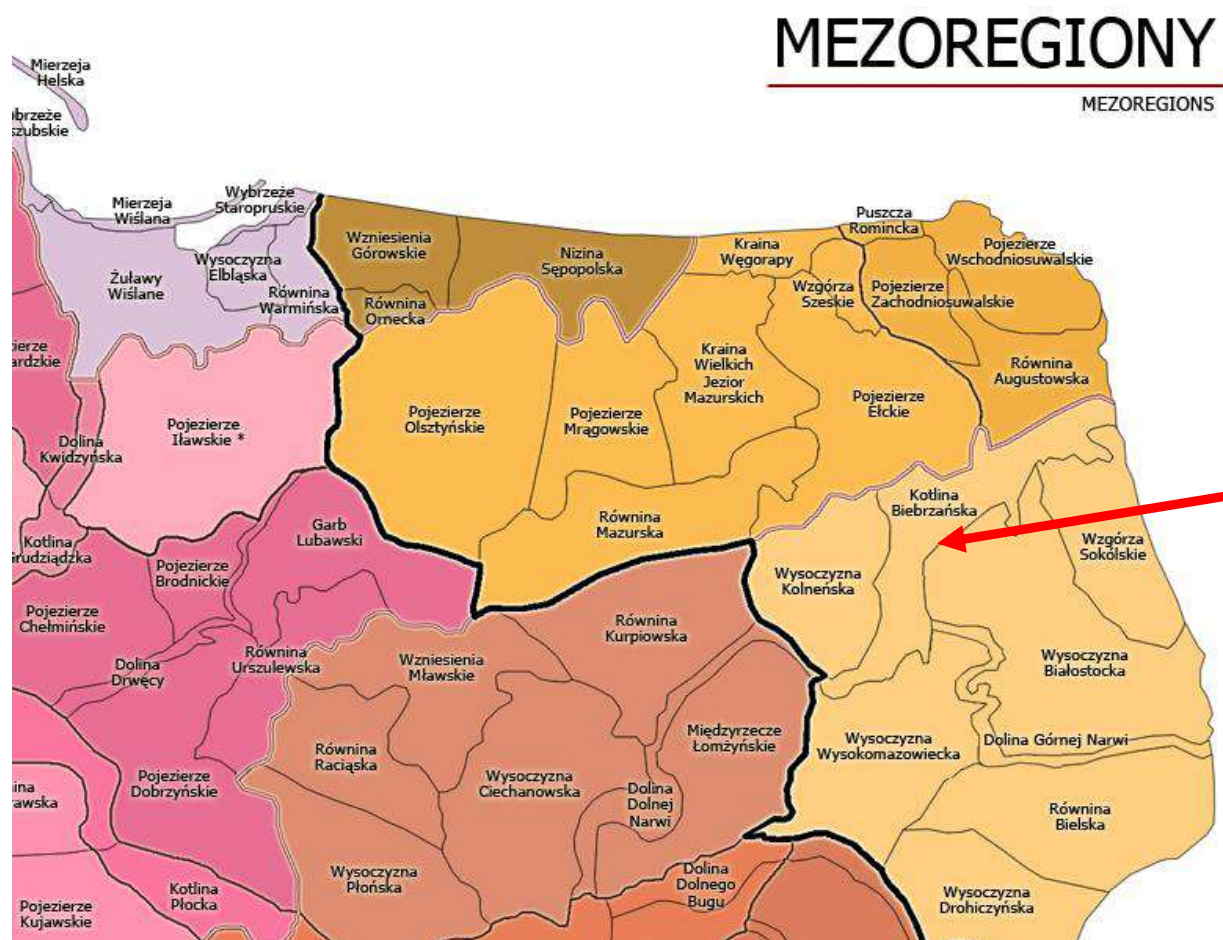
- Mezuregionów: Kotlina Biebrzańska oraz Wysoczyzna Białostocka;
- Makroregionu: Nizina Północnopodlaska;
- Podprowincji: Wysoczyzny Podlasko-Białoruskie;
- Prowincji: Niż Wschodniobałtycko-Białoruski;

- Megaregionu: Niż Wschodnioeuropejski.

Rysunek 6. Położenie Gminy Goniądz na tle regionów fizycznogeograficznych – cz. 1

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>

Źródło: Kondracki J., „Geografia regionalna Polski”, PWN, 2002 r.

Obszar Gminy Goniądz charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu wynikającą z występowania w jej obrębie dwóch wielkich jednostek geomorfologicznych, jakimi są: Wysoczyzna Białostocka i Kotlina Biebrzańska.

Wysoczyzna Białostocka obejmuje obszar południowo-wschodniej części gminy charakteryzujący się w miarę spokojną pagórkowato-falistą rzeźbą terenu, wznoszący się w kierunku wschodnim do wysokości ponad 170 m n.p.m. Średnie wzniesienie wysoczyzny morenowej kształtuje się w granicach 130-160 m n.p.m. Najbardziej charakterystycznymi formami wysoczyzny są liczne wzgórza kemowe powstałe w niecce końcowej lądolodu. Wysokości względne występujących tu form akumulacji lodowcowej kształtują się w granicach od kilku do kilkunastu metrów.

Akcentem urozmaicającym rzeźbę terenu tej części gminy są niewielkie ciekі wodne wpadające bezpośrednio do rzeki Biebrzy. Ponadto wysoczyzna morenowa, głównie w swojej środkowej części obszaru (m. Goniądz), zachowuje charakter wysokiego zbocza (skarpy) opadającej ku dolinie rzeki Biebrzy.

Dominująca część (2/3) obszaru gminy położona jest w obrębie Kotliny Biebrzańskiej stanowiącej rozległe silnie zabagnione obniżenie będące największym w Europie Środkowej terenem torfowo-bagiennym o wysokim stopniu naturalności. Wśród rozległych torfowisk i bagien występują także miejscami mineralne wyniesienia stanowiące „wyspy” tarasu pradolinowego częściowo zwydmionego wznoszące się 2-4 m nad poziom torfowisk. Dolina rzeki Biebrzy ogólnie rzecz biorąc jest obszarem płaskim wyniesionym w granicach gminy do 110 m n.p.m. Ponadto charakteryzuje się bardzo dużą szerokością oraz względnie słabą tarasowością. W zasadzie rozwinięty jest tylko taras zalewowy, którego wzniesienie ponad średni poziom rzeki jest bardzo małe i zazwyczaj wynosi 1-2 m wysokości. Taras wyższy występuje lokalnie wzdłuż wschodniego (lewego) brzegu doliny Biebrzy i wznosi się do 5-6 m nad poziom rzeki. Przy czym na wschodnich obrzeżach doliny (pradoliny) występują liczne wydmy porośnięte lasami sosnowymi. Jednym z największych tarasów wydmowych wznoszącym się 3 m nad poziom torfowisk porośniętym lasem sosnowym jest taras położony między Osowcem a Nową Wsią (Gm. Trzcianne).

W granicach gminy znajduje się tzw. Basen Biebrzy Środkowej obejmujący najbardziej rozszerzoną część kotliny oraz część obszaru zaliczanego do Basenu Biebrzy Dolnej.

Obszary powyższe są objęte statusem ochronnym Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Współczesne procesy geomorfologiczne na obszarze gminy nie powodują istotnych zmian w rzeźbie terenu – zmiany powodowane erozją wodną są znikome i dotyczą głównie strefy krawędziowej wysoczyzny. Niewielkie zmiany w konfiguracji terenu i jego krajobrazie powodowane są stosunkowo chaotyczną powierzchnią eksploatacją surowców mineralnych.

Pod względem tektonicznym obszar Gminy Goniądz położony jest w obrębie wyniesienia mazursko-podlaskiego wchodzącego w skład prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej, na której idąc od dołu do góry zalegają następujące osady:

- jury środkowej – ility, iłowce, mułowce, margle, wapienie muszlowe,
- kredy dolnej – osady wapienno-margliste,
- kredy górnej – wapienie płaszczysto-glaukonitowe z fosforytami, piaski i mułowce kwarcowe glaukonitowe, wapienie z fauną i kreda pisząca,
- osady trzeciorzędowe reprezentowane głównie przez piaski, mułki i ility oligoceńskie oraz mioceńskie stanowiące podłoże pokrywy czwartorzędowej.

Miąższość pokrywy czwartorzędowej na terenie gminy jest zróżnicowana i waha się od 100 m w dolinie Biebrzy do 200 m na Wysoczyźnie.

Utwory czwartorzędowe reprezentowane są przez osady kolejno po sobie występujących zlodowaceń – od podlaskiego do środkowopolskiego poprzedzielanych osadami

interglacjalnymi. W rzeczywistości jest to kilka poziomów glin rozdzielonych serią utworów wodnolodowcowych bądź zastoiskowych charakteryzujących się dużą zmiennością, zarówno poziomą, jak i pionową.

Obszar gminy znajduje się w strefie powierzchniowego występowania utworów zlodowacenia środkowopolskiego stadiału północnomazowieckiego. Są to piaski, piaski ze żwirem i żwiry wodnolodowcowe z przewarstwieniami mułków lub ilów warwowych. Pokrywają one głównie południowo-wschodnią część gminy będącej fragmentem Wysoczyzny Białostockiej. Większe kompleksy tych utworów występują na wschód od Goniądza oraz lokalnie odsłaniają się także w rejonie wsi Osowiec położonym na prawym brzegu Biebrzy.

W południowo-wschodniej części gminy lokalnie występuje także glina zwałowa a jej większe powierzchnie znajdują się w okolicy wsi Wroceń i Dąbrówki Smogorowskiej.

Moreny czołowe występujące w tej części obszaru gminy zbudowane są głównie z piasków różnoziarnistych często przykrytych materiałem żwirowo-głazowym lub gliną zwałową. Natomiast kemy stanowiące główny element rzeźby obszaru wysoczyznowego zbudowane są z warstwowych poziomów piasków drobnoziarnistych ilów i mułków oraz piasków ze żwirem. W okolicy wsi Białosuknia-Szlachta znajduje się stanowisko torfów będących utworem interglacjału eemskiego.

W północnej części gminy występują piaski sandrowe, których miąższość dochodzi do 30 m. Są to utwory fazy leszczyńskiej zlodowacenia północnopolskiego.

Utwory rzeczne – mady, mułki, piaski i żwiry występujące w pradolinie Biebrzy budują taras nadzalewowy wyższy a ich miąższość dochodzi do 15 m, w dolinach mniejszych cieków - do 3 m.

Na przełomie plejstocenu i holocenu zostały wytworzone piaski eoliczne w wydmach oraz piaski eoliczne, które występują w pradolinie Biebrzy na południe od Osowca oraz na północ i południe od wsi Downary, a także w północnej części gminy w rejonie Czerwonego Bagna. Wysokości względne form wydmowych dochodzą do 20 m.

Tarasy zalewowe w dolinie Biebrzy budują osady rzeczne – piaski średnioziarniste, namuły i torfy okresu holoceńskiego. Dominującym osadem w dolinie Biebrzy jest torf, a jego miąższość dochodzi do 6 m. Koncentracja namułów, piasków drobnoziarnistych, często mułkowatych lub ilastych z dużą domieszką części organicznych o miąższościach dochodzących do 5 m występuje w dolinie Biebrzy na odcinku Dolistowo – Goniądz.

Gleby

W podziale byłego województwa łomżyńskiego na regiony glebowo-rolnicze (10 regionów wg JUNG Puławy 1979 r.) obszar Gminy Goniądz położony jest w obrębie dwóch regionów: Biebrzańskiego i Goniądzkiego.

Region Biebrzański obejmuje tereny doliny Biebrzy stanowiące dominującą część obszaru gminy. Obszar ten z uwagi na swój unikalny ekosystem wodno-bagienny i bardzo wysoki potencjał biotyczny o charakterze naturalnym został objęty statusem ochronnym w formie Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Użytki zielone (łąki i pastwiska), które wykorzystywane są rolniczo, znajdują się wyłącznie w strefie brzegowej doliny. Większe powierzchnie łąk użytkowanych ekstensywnie znajdują się w okolicy wsi Osowiec, Płochowo, Budne-Żarnowo i Wólka Piaseczna, drugi większy kompleks znajduje się w otoczeniu Jegrzni na jej odcinku ujściowym.

Region Goniądzki obejmuje tereny wysoczyznowe stanowiące południowo-wschodnią część gminy. Charakteryzują się stosunkowo korzystnymi warunkami przestrzeni produkcji rolnej. Gleby chronione (od IIIa do IVb klasy bonitacyjnej) stanowią 48,5% gruntów ornych.

Skalą macierzystą gleb obszaru gminy są utwory czwartorzędowe pochodzenia lodowcowego i wodnolodowcowego wykształcone w postaci glin, piasków, lokalnie pyłów oraz w dolinach i zagłębieniach namułów, torfów i piasków rzecznych. Stąd też pod względem składu mechanicznego gleby obszaru gminy zaliczane są do glin lub piasków gliniastych, względnie piasków słabogliniastych całkowitych lub podścielonych piaskiem luźnym i piasków luźnych całkowitych.

Pod względem typologicznym gleby części wysoczyznowej gminy są zdominowane przez gleby piaskowe różnych typów genetycznych (bielicowe, rdzawe, brunatne kwaśne) oraz gleby brunatne wylugowane i kwaśne.

Gleby pseudobielicowe występują bardzo lokalnie. Natomiast czarne ziemie, gleby murszowo-mineralne, gleby mułowo-torfowe oraz gleby torfowe i murszowo-torfowe występują odpowiednio w dolinie Biebrzy oraz w rozproszeniu na obszarze wysoczyznowym, głównie na użytkach zielonych położonych w dolinach cieków wodnych i obniżeniach terenowych.

Badania gleb pod kątem: odczynu pH, potrzeb wapnowania oraz zawartości w makroelementy: fosfor, potas i magnez na terenie powiatu monieckiego przeprowadziła Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Białymstoku. W latach 2011-2014 przebadano 3565 próbek glebowych pobranych z użytków rolnych na terenie powiatu. W tabeli 4 zaprezentowano szczegółowe wyniki przeprowadzonych badań.

Tabela 4. Zestawienie zasobności gleb na terenie powiatu monieckiego w latach 2011-2014

Liczba gospodarstw (szt.)		539
Liczba prób (szt.)		3565
Zbadana powierzchnia (ha)		8248,10
pH (%)	bardzo kwaśny	25
	kwaśny	37
	lekko kwaśny	24
	obojętny	12
	zasadowy	2
Potrzeby wapnowania (%)	konieczne	25
	potrzebne	20
	wskazane	17
	ograniczone	11
	zbędne	27
Zawartość fosforu (%)	bardzo niska	9
	niska	31
	średnia	26
	wysoka	14
	bardzo wysoka	20
Zawartość potasu (%)	bardzo niska	27
	niska	35
	średnia	23
	wysoka	10
	bardzo wysoka	5
Zawartość magnezu (%)	bardzo niska	9
	niska	16
	średnia	33
	wysoka	20
	bardzo wysoka	22

Źródło: Wyniki badań odczynu i zasobności gleb na terenie poszczególnych powiatów woj. podlaskiego w latach 2011 – 2014

Jednym z podstawowych wskaźników oceny jest odczyn gleb. Zależy on od wielu czynników m.in. rodzaju skały macierzystej, składu granulometrycznego gleby, warunków przyrodniczych oraz zabiegów agrotechnicznych. Na terenie powiatu występuje 37% gleb kwaśnych, 24% - lekko kwaśnych i 25% - bardzo kwaśnych. Odczyn środowiska glebowego wpływa w znacznym stopniu na życie roślin, mikroorganizmów ale również na egzystencje fauny glebowej. Decyduje tym samym o aktywności biologicznej gleby. Częściej spotykane kwaśne odczyny gleb, powodują obniżanie plonowania roślin. Ułatwiają one również przyswajanie

przez rośliny metali ciężkich. Z odczynem gleb ściśle związana jest także potrzeba ich wapnowania. Wapnowanie poprawiające właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne gleb, jest zabiegiem agrotechnicznym, który powinien być stosowany na tych terenach, w których procentowy udział gleb wymagających wapnowania w przedziale koniecznym i potrzebnym przekroczył 50%. Na terenie powiatu monieckiego dla 27% przebadanych gleb nie dostrzeżono potrzeby wapnowania.

Zawartość w glebie przyswajalnych form fosforu, potasu i magnezu jest ważnym wskaźnikiem pozwalającym ustalić poziom racjonalnego nawożenia.

Fosfor jest składnikiem niezbędnym dla rozwoju roślin, pełniąc ważne funkcje w procesach życiowych roślin: reguluje podziały komórek, rozwój korzeni, ma wpływ na procesy kwitnienia, zawiązywanie nasion oraz procesy dojrzewania. Potas jest jednym z trzech, obok wspomnianych wcześniej azotu i fosforu, makroskładników o zasadniczym znaczeniu w żywieniu roślin. Pierwiastek ten odgrywa istotną rolę w gospodarce wodnej rośliny, aktywuje enzymy, bierze udział w procesie fotosyntezy i transportu asymilatów oraz warunkuje wrażliwość na stres wodny związany z suszą. Z kolei magnez jest składnikiem o dużym znaczeniu fizjologicznym dla roślin. Podstawowa rola magnezu w roślinie jest związana z jego obecnością w cząsteczce chlorofilu, a zatem wpływem na procesy fotosyntezy. Ponadto magnez aktywuje enzymy i reguluje gospodarkę azotem w roślinie. Pierwiastek ma istotne znaczenie w kształtowaniu jakości produktów roślinnych, z punktu widzenia ich wartości żywieniowej dla zwierząt i człowieka.

Procentowy udział gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości fosforu (P_2O_6) na terenie powiatu wynosi 40%. Udział gleb o zawartości potasu (K_2O) bardzo niskiej i niskiej wynosi 62%, a magnezu - 25%. Określenie zasobności gleb w makroelementy jest podstawą do ustalenia optymalnych dawek nawozów sztucznych.

Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna, szósta tura monitoringu przypadła na lata 2020-2022 i była realizowana przez Eurofins OBiKŚ Polska Sp. z o.o., na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Na terenie województwa podlaskiego przeprowadzono badanie w 6 punktach, jeden z nich zlokalizowany został na obszarze powiatu grajewskiego, czyli w powiecie sąsiadującym z monieckim:

- Miejscowość: Danówek (Gmina Grajewo),
- Kompleks: 7 (żytni bardzo słaby (żytnio-lubinowy)); Typ: Ar (gleby rdzawe); Klasa bonitacyjna: VI,

- Gatunek gleby wg: BN-78/9180-11: pgl (piasek gliniasty lekki), PTG 2008: gp (głina piaszczysta),
- Wyniki pomiarów za 2020 r.:
 - Próchnica – 1,66%,
 - Węgiel organiczny – 0,96%,
 - Azot ogólny – 0,07%,
 - Radioaktywność – 442 Bq*kg⁻¹,
 - Zasolenie - <10 mg KCl*100g⁻¹,
 - Sód - 0,005%.

Co prawda punkt ten nie obejmuje bezpośrednio obszaru Gminy Goniądz, jednak należy stwierdzić, że jakość gleb na analizowanym terenie jest zbliżona do tej występującej w punkcie pomiarowym.

Nadmierna koncentracja soli powoduje zmniejszenie dostępności wody dla roślin, zniekształcenie równowagi jonowej w glebach oraz zwiększenie zawartości soli w roślinach i obniżenie ich wartości użytkowej. Do oceny zasolenia gleb stosuje się parametr przewodności elektrolitycznej właściwej, który wyraża się również jako równoważną zawartość chlorku potasu. Przeciętne wartości przewodności elektrolitycznej rosły, jednak w 2020 r. odnotowano znaczny spadek wartości wskaźnika.

Próchnica glebowa jest mieszaniną substancji o skomplikowanej budowie i zróżnicowanych właściwościach, zależnych od stopnia humifikacji. Powstaje w wyniku biochemicznych przemian produktów biologicznego rozkładu związków organicznych, wchodzących w skład roślin i organizmów glebowych. Ubytek próchnicy jest ważnym wskaźnikiem pogorszenia warunków siedliskowych oraz żyzności gleb.

W warunkach Polski do oceny zasobności gleb w próchnicę najczęściej stosowane są następujące przedziały zawartości:

- <1% - niska;
- 1-2% - średnia;
- 2-3,5% - wysoka;
- >3,5% - bardzo wysoka.

W analizowanym punkcie odnotowano więc średnią zawartość próchnicy.

Jako przedział optymalny dla procesów biologicznych, związanych z metabolizmem większości gatunków roślin i mikroorganizmów glebowych przyjmuje się wartości pH od 5,5 do

7,2 mierzone w 1M KCl. Zgodnie z informacjami z szóstej tury monitoringu w omawianym punkcie:

- odczyn „pH” w zawiesinie H₂O wynosił 5,2,
- odczyn „pH” w zawiesinie KCl wynosił 4,3 (był najniższy od 1995 r.),

a więc mieści się w przedziale optymalnym.

Biorąc pod uwagę zaprezentowane dane oraz informacje wynikające z opracowania: „Stan Środowiska w Polsce. Raport 2018” można stwierdzić, że na terenie powiatu monieckiego, a więc i Gminy Goniądz, jakość gleb ulega pewnej poprawie. Nadal jednak istnieje potrzeba realizacji różnych działań, aby stan gleb był jak najlepszy.

Zgodnie ze „Stanem Środowiska w Polsce. Raport 2018” można zauważyć, iż historyczne zanieczyszczenia gleb pozostałościami środków ochrony roślin nie stanowią znacznego problemu dla produkcji rolniczej i zdrowia ludzi. Należy jednak zwrócić uwagę, że aktualnie następuje stały wzrost zużycia środków ochrony roślin w Polsce. Ten ogólny trend można również uznać za obecny na terenie gminy i wymagać on będzie dalszej obserwacji.

„Stan Środowiska w Województwie Podlaskim. Raport 2020” nie dotyczy bezpośrednio tematu gleby i jej stanu na terenie województwa. Wspomina się o niej przy okazji nielegalnych praktyk w zakresie demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, jakości wód, wskazując na powiązanie stanu gleb z tymi zagadnieniami. Nie jest to jednak problem istotny na terenie Gminy Goniądz.

Złoża zasobów geologicznych

Na obszarze Gminy Goniądz występują niewielkie złoża piasku i żwiru, a także piasków kwarcowych. Teren gminy nie jest zatem zbyt zasobny w surowce mineralne, jednak konieczne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę już dostępnych zasobów.

Tabela 5. Złoża zasobów geologicznych na terenie Gminy Goniądz

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczne bilansowe	Zasoby przemysłowe	Wydobycie
Złoża piasku i żwiru – tys. t					
1.	Doły*	R	95	-	-
Złoża piasków kwarcowych do produkcji betonów komórkowych – tys. m³					
2.	Orowiec	R	5 914,00	-	-

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2021 r.

Objaśnienia do tabeli:

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo

* - złoża zawierające piasek ze żwirem

Rysunek 8. Lokalizacja złóż kopalin na terenie Gminy Goniądz

Źródło: <https://geologia.pgi.gov.pl>

3.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Jednym z najważniejszych czynników mających wpływ na ogólny stan środowiska przyrodniczego na danym terenie ma jakość i wielkość zasobów wodnych.

Wody powierzchniowe

Teren Gminy Goniądz zlokalizowany jest w regionie wodnym Środkowej Wisły, a jej głównym ciekim jest rzeka Biebrza, która bierze swój początek u podnóża Wzgórz Sokólskich, na południe od miejscowości Nowy Dwór, na wysokości 157,5 m n.p.m. Początkowo Biebrza płynie przez obszar wysoczyzny w kierunku północnym, w wąskiej dolinie o licznych zakolach. Po opuszczeniu wysoczyzny wypływa na obszerną pradolinę, zwaną Kotliną Biebrzańską. Tutaj wpływa do Biebrzy pierwszy prawy dopływ – rzeka Nurka. Na obszarze Basenu Górnego rzeka Biebrza przyjmuje ogólny kierunek zachodni. Szerokość doliny w tym miejscu ma do 4-5 km. Na tym odcinku jest zasilana przez lewobrzeżne dopływy spływające z obszaru wysoczyzny (rzeka Sidra, Kropiwna, Kamienna) oraz dopływy prawobrzeżne spływające z terenu Sandru Augustowskiego (rzeka Niedźwiedzica, Lebedzianka z jej dopływem Jastrzębianką). Następnie rzeka Biebrza skręca na południowy zachód, gdzie płynie przez przewężony odcinek doliny o szerokości do 2 km. W okolicach Sztabina Biebrza wypływa na rozległy obszar Basenu Środkowego, gdzie szerokość doliny wynosi od 15 do 30 km. W środkowym biegu Biebrza jest zasilana przez rzekę Nettę i Ełk z jej dopływem Jegrznią. Tutaj uchodzi największy lewy dopływ Biebrzy - Brzozówka, płynąca zabagnioną doliną z Wysoczyzny Białostockiej. Pozostałe lewobrzeżne dopływy to niewielkie cieki spływające z obszaru wysoczyzny: Biebla, Boberka i Czarna Struga. Biebrza płynie w kierunku południowo-zachodnim, lewym skrajem doliny, wzdłuż krawędzi wysoczyzny. Pod Goniądzem rzeka Biebrza płynie w kierunku zachodnim, zatacza szeroki łuk i dalej w kierunku południowym. Poniżej Osowca do Biebrzy uchodzi Kanał Rudzki i wypływa ona na obszar Basenu Dolnego. Początkowo Biebrza płynie środkiem doliny, a następnie zachodnim jej skrajem, wzdłuż krawędzi Wysoczyzny Kolneńskiej. Jej lewy brzeg stanowi natomiast rozległa bagienna dolina. Na tym odcinku uchodzi do Biebrzy Klimaszewnica i Wissa oraz lewostronny dopływ Kosódka. W dolnym biegu Biebrza jest kręta i tworzy liczne boczne koryta oraz starorzecza. Ujście rzeki Biebrzy do Narwi znajduje się w okolicy wsi Ruś, na wysokości 99,6 m n.p.m. Powierzchnia zlewni Biebrzy wynosi 7 057,4 km², a długość rzeki to 162,8 km (w tym 156,5 km w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego).

Na terenie Gminy Goniądz znajdują się jednolite części wód powierzchniowych wskazane w tabeli 6.

Tabela 6. Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) na terenie Gminy Goniądz

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
RW2000026289969	Kanał Łęg	niezagrożona
RW200017261889	Nereśl od źródeł do Rumejki	zagrożona
RW20001726229929	Pogorzałka z jez. Tajno	niezagrożona
RW200017262569	Biebla	zagrożona
RW200017262729	Boberka	zagrożona
RW20001726276	Czarna Struga	zagrożona
RW200017262949	Kosodka	zagrożona
RW20001826269529	Zgniłka	niezagrożona
RW2000192628999	Ełk od wypływu z jez. Ełckiego do ujścia	zagrożona
RW2000202626959	Jegrznia od wypływu z jeziora Dręstwo rozdzielona się w Kuligach na stare koryto i Kan. Woźnawiejski	zagrożona
RW20002326254	Kopytkówka	zagrożona
RW20002326269729	Dopływ spod Polkowa	niezagrożona
RW20002326269829	Stare koryto Ełku	niezagrożona
RW200023262749	Dybła	zagrożona
RW20002426279	Biebrza od Horodnianki do Ełku bez Ełku	zagrożona
RW200024262999	Biebrza od Ełku do ujścia	zagrożona

Źródło: Opracowanie własne

Jakość wód powierzchniowych

Klasyfikacja i badania jakości wód powierzchniowych przeprowadzana jest dla wydzielonych jednolitych części wód powierzchniowych. Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) jest podstawową jednostką gospodarki wodnej (łącznie z ochroną środowiska) w myśl Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.), zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną. Jednolita część wód jest pojęciem obejmującym zarówno zbiorniki wód stojących, jak i ciek, a także przybrzeżne fragmenty wód morskich i wody podziemne. Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) - oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak:

- 1) jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny,
- 2) sztuczny zbiornik wodny,
- 3) struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części,
- 4) morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub przybrzeżne.

Stan ekologiczny jednolitych części wód (JCW) powierzchniowych klasyfikuje się na podstawie wyników klasyfikacji elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych, w tym grupa

substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego i hydromorfologicznych. Elementy te klasyfikuje się na podstawie kryteriów wyrażonych jako wartości graniczne poszczególnych wskaźników jakości wód z uwzględnieniem typów wód powierzchniowych.

Stan ekologiczny jest definiowany dla wód naturalnych jako:

- 1) bardzo dobry – dla wód o niezmiennych warunkach przyrodniczych lub zmienionych tylko w bardzo niewielkim stopniu,
- 2) dobry – gdy zmiany warunków przyrodniczych w porównaniu do warunków niezakłóconych działalnością człowieka są niewielkie,
- 3) umiarkowany – obejmujący wody przekształcone w średnim stopniu,
- 4) słaby – wody o znacznie zmienionych warunkach przyrodniczych (biologicznych, fizykochemicznych, morfologicznych), gdzie gatunki roślin i zwierząt znacznie różnią się od tych, które zwykle towarzyszą danemu typowi jednolitej części wód,
- 5) zły – wody o poważnie zmienionych warunkach przyrodniczych, w których nie występują typowe dla danego rodzaju wód gatunki.

Potencjał ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych sztucznych i silnie zmienionych klasyfikuje się na podstawie wyników klasyfikacji elementów fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych. Potencjał ekologiczny jest definiowany jako: maksymalny, dobry, umiarkowany, słaby oraz zły.

Stan chemiczny klasyfikuje się na podstawie chemicznych wskaźników jakości wód (substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń). Stan chemiczny jest definiowany jako dobry oraz poniżej stanu dobrego.

Stan wód – w zależności od stanu / potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego stan wód naturalnych, sztucznych i silnie zmienionych może być: dobry lub zły. Stan wód ocenia się jako dobry, jeśli stan ekologiczny / potencjał ekologiczny osiąga stan dobry lub powyżej dobrego i stan chemiczny wód także jest na poziomie dobrym.

Jedenaście spośród jednolitych części wód powierzchniowych zlokalizowanych na terenie Gminy Goniądz jest zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, a wszystkie wykazują się złym stanem wód, co wykazano w tabelach 7-8.

Zaprezentowane dane na temat jakości wód powierzchniowych oraz określonych dla nich celów środowiskowych wskazują na konieczność podejmowania działań mających na celu ochronę zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem, wynikającym głównie z prowadzenia gospodarki rolnej z wykorzystaniem nawozów czy też z egzystencji mieszkańców (niewystarczająca ilość oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb, niedostateczna przepustowość oczyszczalni ścieków).

Tabela 7. Jakość wód powierzchniowych przepływających przez Gminę Goniądz – elementy biologiczne i fizykochemiczne

Kod ppk (punktu pomiarowo-kontrolnego)	Nazwa ppk	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne		
				Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa
PL01S0801_3770	Kanał Łęg - ujście	PLRW2000026289969	Kanał Łęg	2017	2020	1	2017	2017	2
PL01S0801_2068	Nereśl - do Rumejki (most)	PLRW200017261889	Nereśl od źródeł do Rumejki	2019	2019	1	2016	2019	2
PL01S0801_0289	Pogorzałka - Tajenko	PLRW20001726229929	Pogorzałka	2020	2020	2	2020	2020	2
PL01S0801_3725	Biebla - Krzecze	PLRW200017262569	Biebla	2016	2019	4	2016	2019	2
PL01S0801_3728	Boberka - Klewianka	PLRW200017262729	Boberka	2016	2019	5	2016	2019	2
PL01S0801_1322	Czarna Struga - Goniądz	PLRW20001726276	Czarna Struga	2019	2019	4	2016	2019	2
PL01S0801_1323	Kosódka - Dobarz	PLRW200017262949	Kosódka	2016	2019	4	2016	2019	2
PL01S0801_0317	Zgniłka - Kolonia Dręstwo	PLRW20001826269529	Zgniłka	2020	2020	5	2020	2020	2
PL01S0801_1368	Etł - Osowiec	PLRW2000192628999	Etł od wypływu z jez. Etłckiego do ujścia	2017	2020	3	2017	2021	2
PL01S0801_1339	Jegrznia - Kuligi	PLRW2000202626959	Jegrznia od wypływu z jeziora Dręstwo rozdzielania się	2016	2019	4	2016	2019	2

Kod ppk (punktu pomiarowo-kontrolnego)	Nazwa ppk	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych - specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne		
				Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa
			w Kuligach na stare koryto i Kan. Woźnawiejski						
PL01S0801_0323	Kopytkówka - Kopytkowo	PLRW20002326254	Kopytkówka	2018	2018	3	2018	2018	2
PL01S0801_0324	Dopływ spod Polkowa - Tchórze Grzędy	PLRW20002326269729	Dopływ spod Polkowa	2020	2020	3	2020	2020	>2
PL01S0801_0341	Stare koryto Ełku - ujście	PLRW20002326269829	Stare koryto Ełku	2019	2019	2	-	-	-
PL01S0801_0342	Dybla - ujście do Biebrzy	PLRW200023262749	Dybla	2021	2021	brak możliwości klasyfikacji	-	-	-
PL01S0801_1340	Biebrza - Burzyn-Rutkowskie	PLRW200024262999	Biebrza od Ełku do ujścia	2019	2019	2	2016	2019	2
PL01S0801_1321	Biebrza - Osowiec	PLRW20002426279	Biebrza od Horodniarki do Ełku bez Ełku	2019	2019	3	2016	2019	2

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu

Tabela 8. Jakość wód powierzchniowych przepływających przez Gminę Goniądz – stan ekologiczny, chemiczny i ocena stanu JCWP

Nazwa JCWP	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu JCWP		
	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Stan/potencjał ekologiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Stan chemiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Ocena
Kanał Łęg	2017	2020	2	dobry potencjał ekologiczny	2017	2021	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	2021	zły stan wód
Nereśl od źródeł do Rumejki	2016	2019	3	umiarkowany potencjał ekologiczny	2018	2021	stan chemiczny dobry	2016	2021	zły stan wód
Pogorzałka	2020	2020	3	umiarkowany stan ekologiczny	2020	2020	stan chemiczny poniżej dobrego	2020	2020	zły stan wód
Biebla	2016	2019	4	słaby stan ekologiczny	2016	2021	stan chemiczny poniżej dobrego	2016	2021	zły stan wód
Boberka	2016	2019	5	zły stan ekologiczny	2016	2021	stan chemiczny poniżej dobrego	2016	2021	zły stan wód
Czarna Struga	2016	2019	4	słaby stan ekologiczny	2016	2021	stan chemiczny poniżej dobrego	2016	2021	zły stan wód
Kosodka	2016	2019	4	słaby stan ekologiczny	2016	2021	stan chemiczny poniżej dobrego	2016	2021	zły stan wód
Zgniłka	2020	2020	5	zły stan ekologiczny	2020	2020	stan chemiczny poniżej dobrego	2020	2020	zły stan wód

Nazwa JCWP	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu JCWP		
	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Stan/potencjał ekologiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Stan chemiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Ocena
Ełk od wypływu z jez. Ełckiego do ujścia	2017	2021	3	umiarkowany stan ekologiczny	2017	2021	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	2021	zły stan wód
Jegrznia od wypływu z jeziora Dręstwo rozdzielania się w Kuligach na stare koryto i Kan. Woźnawiejski	2016	2019	4	słaby stan ekologiczny	2016	2016	stan chemiczny dobry	2016	2019	zły stan wód
Kopytkówka	2018	2018	3	umiarkowany stan ekologiczny	2018	2018	stan chemiczny poniżej dobrego	2018	2018	zły stan wód
Dopływ spod Polkowa	2020	2020	3	umiarkowany stan ekologiczny	2020	2020	stan chemiczny dobry	2020	2020	zły stan wód
Stare koryto Ełku	2019	2019	brak możliwości klasyfikacji	brak możliwości klasyfikacji	2019	2019	stan chemiczny poniżej dobrego	2019	2019	zły stan wód
Dybla	2021	2021	brak możliwości klasyfikacji	brak możliwości klasyfikacji	-	-	-	2021	2021	brak możliwości wykonania oceny
Biebrza od Ełku do ujścia	2016	2019	3	umiarkowany stan ekologiczny	2016	2021	stan chemiczny poniżej dobrego	2016	2021	zły stan wód

Nazwa JCWP	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego				Klasyfikacja stanu chemicznego			Ocena stanu JCWP		
	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Klasa	Stan/potencjał ekologiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Stan chemiczny	Rok najstarszych badań	Rok najnowszych badań	Ocena
Biebrza od Horodnianki do Ełku bez Ełku	2016	2019	3	umiarkowany stan ekologiczny	2016	2016	stan chemiczny dobry	2016	2019	zły stan wód

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu

Wody podziemne – charakterystyka i jakość

Gmina Goniądz położona jest w granicach jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) wskazanych w tabeli 9. W tym przypadku nie występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, jednak stan wód podziemnych nie jest zadowalający, co potwierdzają badania monitoringowe prowadzone przez Inspekcję Ochrony Środowiska w punkcie pomiarowym na terenie sąsiedniej Gminy Mońki (badania z 2016 i 2019 r.). W związku z tym konieczne jest podejmowanie na terenie Gminy Goniądz przedsięwzięć przyczyniających się do ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniami.

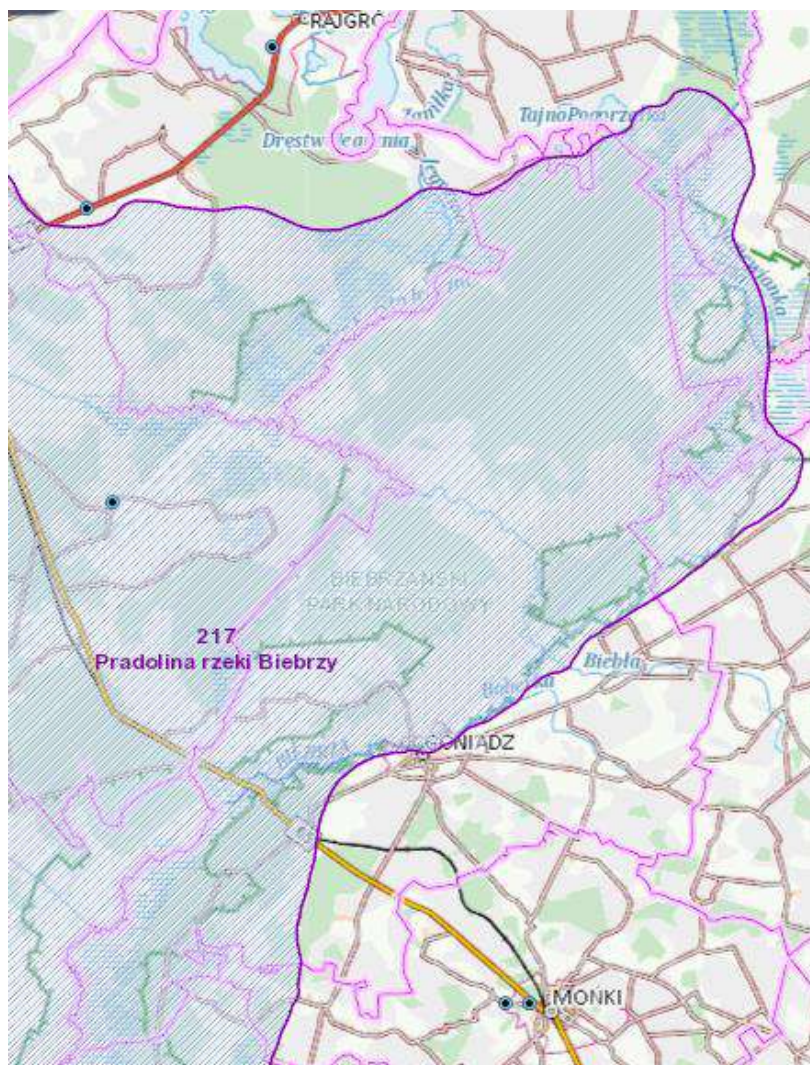
Tabela 9. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) na terenie Gminy Goniądz

Kod JCWPd	Nazwa JCWPd	Czy JCWPd jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
PLGW200032	32	niezagrożona
PLGW200052	52	niezagrożona

Źródło: Opracowanie własne

Niemal cały obszar gminy położony jest nad głównym zbiornikiem wód podziemnych nr 217 Pradolina rzeki Biebrzy, co zaprezentowano na rysunku 9.

Rysunek 9. Lokalizacja zbiornika wód podziemnych nr 217 Pradolina rzeki Biebrzy na terenie Gminy Goniądz

Źródło: <http://geologia.pgi.gov.pl>

3.5. POWIETRZE

Powietrze atmosferyczne należy do najważniejszych chronionych komponentów środowiska przyrodniczego.

Podstawową oceną jakości powietrza służącą do stwierdzenia zachowania norm jakości, a przypadku ich niedotrzymania, wdrożenia działań naprawczych, jest coroczna ocena wykonywana podstawie art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Roczna ocena jakości powietrza, dokonywana przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, jest prowadzona w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie

dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu. Ocena pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi obejmuje 12 substancji: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), ozon (O₃), pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5} oraz zawartość w pyłe zawieszonym PM₁₀ następujących pierwiastków: ołowiu (Pb), arsenu (As), kadmu (Cd), niklu (Ni) i benzo(a)pirenu (B(a)P).

W ocenach dokonywanych pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin uwzględnia się 3 substancje: dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x), ozon (O₃).

Zgodnie z art. 89 ustawy Prawo ochrony środowiska, kryteriami oceny i klasyfikacji stref w rocznej ocenie jakości powietrza są:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu (z uwzględnieniem dozwolonej liczby przypadków przekroczeń poziomu dopuszczalnego, określonej dla niektórych zanieczyszczeń),
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji (dozwolone przypadki przekroczeń poziomu dopuszczalnego odnoszą się także do jego wartości powiększonej o margines tolerancji),
- poziom docelowy substancji w powietrzu (z uwzględnieniem dozwolonej liczby przypadków przekroczeń, określonej w odniesieniu do ozonu),
- poziom celu długoterminowego (dla ozonu).

Klasyfikacji stref dokonuje się dla każdego zanieczyszczenia oddzielnie, na podstawie jego stężeń występujących w rejonach, gdzie stężenia te są najwyższe na obszarze strefy.

Zaliczenie strefy do gorszej klasy (klasa C) nie oznacza zatem, że jakość powietrza na terenie całej strefy nie spełnia określonych kryteriów. Przypisanie strefie klasy C nie oznacza także konieczności prowadzenia intensywnych działań na rzecz poprawy jakości powietrza na obszarze całej strefy. Oznacza natomiast potrzebę podjęcia odpowiednich działań w odniesieniu do wybranych obszarów w strefie (z reguły o ograniczonym zasięgu) i dla określonych zanieczyszczeń.

Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. Zgodnie z art. 87 ustawy Prawo ochrony środowiska, dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,

- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

W województwie podlaskim, występują dwie strefy: aglomeracja białostocka (kod PL2001), stanowiąca obszar powiatu miasta Białystok oraz strefa podlaska (kod PL2002), obejmująca pozostałe tereny województwa (w tym m.in.: Gminę Goniądz). W obu strefach województwa dokonano oceny jakości powietrza pod kątem ochrony zdrowia ludzi. Ze względu na ochronę roślin, klasyfikacja objęła teren całego województwa z wyłączeniem obszaru Aglomeracji Białostockiej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu.

Oceny jakości powietrza według kryteriów ochrony zdrowia i ochrony roślin dokonano na podstawie ocen wyników pomiarów poszczególnych zanieczyszczeń ze stacji:

- w Aglomeracji Białostockiej (2 stacje tła miejskiego i 1 stacja podmiejska);
- w Strefie Podlaskiej: na terenie miasta Łomża (1 stacja tła miejskiego), miasta Suwałki (1 stacja tła miejskiego), w Borsukowiźnie na obszarze gminy Krynki (1 stacja tła wiejskiego do oceny narażenia ekosystemów; reprezentatywna dla województwa);
- oraz 1 stacji mobilnej;

Badania zanieczyszczeń powietrza uzupełniono o obiektywne metody szacowania emisji.

Kryteriami klasyfikacji stref są:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu (z uwzględnieniem dozwolonej liczby przekroczeń poziomu dopuszczalnego, określonego dla niektórych zanieczyszczeń),
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji,
- poziomy docelowe,
- poziomy celów długoterminowych.

Badania jakości powietrza w 2021 roku prowadzono na 7 stacjach pomiarowych:

- w Aglomeracji Białostockiej - na 2 stacjonarnych stacjach tła miejskiego (pomiary automatyczno-manualne),
- w strefie podlaskiej: w Łomży (1 stacjonarna stacja tła miejskiego - pomiary automatyczno-manualne), w Suwałkach (1 stacjonarna stacja tła miejskiego - pomiary automatyczno-manualne), w Borsukowiźnie - gmina Krynki (1 stacjonarna stacja tła pozamiejskiego - pomiary automatyczne), do oceny narażenia ekosystemów, reprezentatywna dla całego województwa,

- w strefie podlaskiej (teren uzdrowiska) w Augustowie (1 stacjonarna stacja tła miejskiego - pomiary automatyczno- manualne), uruchomiona na początku 2020 roku, właścicielem jest Urząd Miejski w Augustowie, nadzór merytoryczny pełni GIOŚ,
- w strefie podlaskiej w Grajewie na 1 stacji mobilnej - pomiary automatyczne.

Zgodnie z „Roczną Oceną Jakości Powietrza w Województwie Podlaskim. Raport Wojewódzki za rok 2021” przekroczenia kryteriów oceny jakości powietrza wystąpiły w odniesieniu do:

- poziomu dopuszczalnego średniego stężenia dobowego pyłu zawieszonego PM10 w strefie podlaskiej (kryterium - ochrona zdrowia) - obszarem przekroczeń jest Łomża. Strefa uzyskała klasę C;
- poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 (faza II) w strefie podlaskiej (kryterium - ochrona zdrowia) - obszarem przekroczeń jest Łomża oraz niewielkie tereny gmin: Łomża i Piątnica. Strefa uzyskała klasę C;
- średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 w strefie podlaskiej (kryterium - ochrona zdrowia) - obszary przekroczeń to: Łomża, Augustów i Suwałki oraz inne miejscowości województwa, w których dominującym sposobem ogrzewania jest spalanie paliw stałych w mało efektywnych kotłach. Strefa uzyskała klasę C;
- poziomu celu długoterminowego ozonu w strefie podlaskiej (kryterium - ochrona zdrowia) - obszar przekroczeń występuje na niewielkim obszarze strefy podlaskiej od strony południowo-zachodniej, na granicy z sąsiadującymi województwami: mazowieckim i warmińsko-mazurskim oraz lokalnie na granicy z Litwą, obejmuje także teren Gminy Goniądz. Strefa uzyskała klasę D2.
- poziomu celu długoterminowego ozonu w strefie podlaskiej (kryterium - ochrona roślin) - obszar przekroczeń to południowo - zachodnia część województwa, na granicy z województwami sąsiadującymi: mazowieckim i warmińsko-mazurskim oraz niewielki obszar leśny na wschodzie strefy podlaskiej w Nadleśnictwie Krynki. Obszar przekroczeń obejmuje także Gminę Goniądz. Strefa uzyskała klasę D2.

W przypadku pozostałych substancji nie odnotowano przekroczeń. Tabela 10 i 11 przedstawiają podsumowanie wyników pomiarów w strefie podlaskiej.

Tabela 10. Podsumowanie wyników oceny ze względu na ochronę zdrowia, strefa podlaska

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
SO ₂	A
NO ₂	A
C ₆ H ₆	A
CO	A

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
O ₃ (wg poziomu docelowego)	A
O ₃ (wg poziomu celu długoterminowego)	D2
PM10 (klasa strefy)	C
PM10 (klasa strefy dla czasu uśredniania - 24 godz.)	C
PM10 (klasa strefy dla czasu uśredniania – rok)	A
Pb	A
As	A
Cd	A
Ni	A
B(a)P	C
PM2.5	C1

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2021

Tabela 11. Ocena ze względu na ochronę roślin, strefa podlaska

Zanieczyszczenie	Klasa strefy
SO ₂	A
NO _x	A
O ₃	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2021

3.6. KLIMAT AKUSTYCZNY

Hałas w środowisku to wszelkiego rodzaju niepożądane, nieprzyjemne i uciążliwe dźwięki w danym miejscu i czasie. Jest zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego charakteryzującym się różnorodnością źródeł i powszechnością występowania. Skutki oddziaływania hałasu i wibracji na człowieka oraz środowisko naturalne są bardzo dotkliwe.

Hałas pochodzenia antropogenicznego, dzieli się w zależności od sposobu powstawania, na hałas komunikacyjny i przemysłowy:

- hałas przemysłowy - jest to hałas stworzony przez źródła zlokalizowane wewnątrz i na zewnątrz obiektów budowlanych różnego typu. Bywa on najczęstszą przyczyną skarg ludności. Wynika to między innymi z faktu, że hałasy tego typu mają najczęściej charakter ciągły, często o bardzo dokuczliwym brzmieniu. Największymi źródłami są zakłady przemysłowe, wytwórcze i rzemieślnicze;
- hałas komunikacyjny pochodzi od środków transportu lotniczego, kolejowego i drogowego. Szczególnie narażone są tereny znajdujące się w pobliżu większych tras komunikacyjnych. Wynika to z dużej dynamiki wzrostu ilości środków transportu,

zwłaszcza pojazdów samochodowych notowanego w ostatnich latach oraz wzmożonego ruchu tranzytowego (towarowego i osobowego) w komunikacji międzynarodowej.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;
- zmniejszanie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Hałas przemysłowy

Źródłem hałasu przemysłowego na terenie Gminy Goniądz są małe przedsiębiorstwa nieposiadające żadnych zabezpieczeń akustycznych. Niejednokrotnie takie działalności są źródłem konfliktów mieszkańców z przedsiębiorcami, gdyż są one uciążliwe dla mieszkańców, co przyczynia się do składania skarg i donosów na niewłaściwe funkcjonowanie przedsiębiorstw. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadza kontrole i ustala szereg zaleceń dotyczących minimalizacji emisji hałasu, lub też z powodu znikomej i tylko okresowej uciążliwości sprawa nie jest kontynuowana. Skala zagrożeń hałasem przemysłowym nie jest zbyt duża, a zasięg jego oddziaływania ma zwykle charakter lokalny.

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny pochodzi z przebiegających przez gminę szlaków komunikacyjnych. Główny układ komunikacyjny Gminy Goniądz tworzą:

- droga krajowa nr 65 Białystok – Mońki – Grajewo - Elk, na długości 9,697 km;
- droga wojewódzka nr 670 Osowiec - Dąbrowa Białostocka - Nowy Dwór - Granica Państwa, na długości 17,0 km;
- drogi powiatowe o łącznej długości 60,684 km:
 - 1799B – /Białogrądy/ gr. pow. – Osowiec – Płochowo – Goniądz (klasa drogi: Z, długość: 9,60 km),
 - 1800B – Budne – Żarnowo - do drogi 1799B (klasa drogi: L);
 - 1838B – gr. pow. /Strękowa Góra/ - Laskowiec – Gugny – Osowiec (klasa drogi: Z);
 - 1840B - droga 1838B – Wilamówka (klasa drogi: L);
 - 1841B – dr. woj. nr 671 - Krypno W. – Długołęka - Star Bajki – Wyszowate - Nowa Wieś - Trzcianne - Kulesze - Downary – dr. kraj. Nr 65 (klasa drogi: Z);
 - 1847B – Goniądz – Downary Plac (klasa drogi: Z);
 - 1416B – Mońki – Hornostaje – Jaski - Goniądz (klasa drogi: Z);
 - 1417B – dr. 1416B /Hornostaje/ - Kosiorki – Doły - Goniądz (klasa drogi: L);
 - 1848B – Klewianka /dr. 1849B/ - Piwowary - dr. 1417B (klasa drogi: L);

- 1849B – dr. woj. nr 670 – Klewianka – Białosuknie - dr. 1412B (klasa drogi: Z);
 - 1850B – dr. 1849B – Gurbicze – Mociesze - /Jadeszki/ dr. 1407B (klasa drogi: L);
 - 1851B – dr. woj. nr 670 - Smogorówka Dol. – Radzie – Moniuszki - dr. 1407B (klasa drogi: L);
 - 1852B – droga woj. nr 670 – Wroceń (klasa drogi: L);
 - 1853B – droga 1851B - Smogorówka Goniądzka (klasa drogi: L);
 - 2620B – ul. Grodzieńska w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2621B – ul. Kościuszki w Goniądzu (klasa drogi: Z);
 - 2622B – ul. Konstytucji 3-go Maja w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2623B – ul. Mickiewicza w Goniądzu (klasa drogi: Z);
 - 2624B – ul. Rybacka w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2625B – ul. Słowackiego w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2626B – ul. Stary Rynek w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2627B - ul. Szpitalna w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2628B – ul. Jagiellońska w Goniądzu (klasa drogi: L);
 - 2629B – Plac 11-go Listopada w Goniądzu (klasa drogi: Z);
- drogi gminne o łącznej długości 187,53 km, przedstawione w tabeli 12.

Tabela 12. Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Goniądz

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi - miejscowości	Długość km	Klasa drogi	Rodzaj nawierzchni
1.	103361B	Goniądz-Białosuknia	6,77	L	gruntowa wzmocniona żwirem
2.	103362B	Downary do drogi Osowiec Mężenin	1,21	L	bitumiczna
			4,07		gruntowa naturalna
3.	103363B	Goniądz-Dawidowizna	1,80	L	bitumiczna
			1,57		gruntowa wzmocniona żwirem
4.	103364B	Od drogi Osowiec-Suchowola-Krzecze-Smogorówka Gon.I- do granicy gminy	2,29	L	bitumiczna
			2,60		gruntowa naturalna
5.	103365B	Downary-Owieczki do drogi Białystok-Ełk	0,37	L	bitumiczna
			0,90		gruntowa naturalna
6.	103366B	Goniądz-Szafranki do drogi Osowiec-Suchowola	1,67	L	gruntowa wzmocniona żwirem
7.	103367B	Białosuknia-granica gminy	0,77	L	gruntowa naturalna
			0,99		bitumiczna
8.	103368B	Wroceń-Krzecze-Białosuknia	6,31	L	gruntowa naturalna

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi - miejscowości	Długość km	Klasa drogi	Rodzaj nawierzchni
9.	103369B	Białosuknie kol.-Białosuknie gr. gminy	2,64	L	bitumiczna
10.	103370B	Smogorówka Gon. I- Smogorówka Gon. II do drogi Krzeczce-Białosuknia	2,93	L	gruntowa naturalna
11.	103371B	Kramkówka Mała-Sobieski	1,38	L	bitumiczna
			0,80		gruntowa wzmocniona żwirem
12.	103372B	Od drogi Osowiec-Suchowola-Łazy do drogi Białystok-Elk	2,10	L	bitumiczna
			1,36		gruntowa naturalna
13.	103373B	Goniądz-Wojtówstwo-kol. Owieczki-Żodzie	4,78	L	gruntowa wzmocniona żwirem
14.	103374B	Od drogi Goniądz-Białosuknia do drogi Klewianka-Białosuknia	1,63	L	gruntowa naturalna
15.	103375B	Od drogi Osowiec-Mężenin-Uścianek	1,81	L	gruntowa naturalna
16.	103376B	Od drogi Osowiec-Mężenin-Olszowa Droga	0,96	L	gruntowa naturalna
17.	103377B	Od drogi Osowiec-Mężenin-Olszowa Droga-do drogi Osowiec-Mężenin	6,57	L	gruntowa naturalna
18.	103378B	Od drogi Osowiec-Mężenin-Downary do drogi Downary-Trzciannie	0,79	L	gruntowa naturalna
19.	103379B	Od drogi Downary-Trzciannie-Kramkówka Duża do dr.nr 8	1,60	L	bitumiczna
			0,35		gruntowa naturalna
20.	103380B	Kramkówka Mała do kol. Mejły	1,97	L	gruntowa naturalna
21.	103381B	Wojtówstwo-Mierkienniki	3,11	L	gruntowa wzmocniona żwirem
22.	103382B	Piwowary do drogi Goniądz-Białosuknia	2,14	L	gruntowa naturalna
23.	103383B	Białosuknia-granica gminy w kier. Krzeczkowo	2,15	L	gruntowa naturalna
24.	103384B	Od drogi Wroceń do drogi Osowiec-Suchowola-Dolistowo	1,38	L	gruntowa wzmocniona żwirem
25.	103385B	Od drogi Smogorówka Gon. kol-Smogorówka Gon.-granica gminy	1,68	L	bitumiczna
			0,48		gruntowa naturalna
26.	103386B	Smogorówka Dolistowska-do drogi Osowiec-Suchowola	1,22	L	gruntowa naturalna
27.	103387B	Od drogi Osowiec-Suchowola do wsi Wroceń	1,49	L	bitumiczna
			2,54	L	gruntowa naturalna
28.	103388B	Od drogi gminnej przez wieś Owieczki	0,65	L	bitumiczna
			0,09		gruntowa naturalna

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi - miejscowości	Długość km	Klasa drogi	Rodzaj nawierzchni
29.	125510B	Od drogi krajowej nr 65 przy Kanale Rudzkim do drogi krajowej nr 65	2,67	L	bitumiczna
30.	125511B	Od drogi działka nr 1362 (obręb Downary) do siedziby Biebrzańskiego Parku Narodowego	1,01	L	bitumiczna
31.	125512B	Od drogi działka nr 274 (obręb Osowiec) do drogi powiatowej nr 1799B	1,40	L	bitumiczna
32.	12513B	Od drogi działka nr 831/1 (obręb Osowiec) do drogi powiatowej nr 1799B	3,08	L	gruntowa naturalna
33.	125514B	Od drogi gminnej 103381B do drogi gminnej nr 103361B	1,71	L	gruntowa naturalna
34.	125515B	Od drogi działka nr 1584 (obręb Doły) do drogi gminnej nr 103382B	2,09	L	gruntowa naturalna
35.	125516B	Od drogi powiatowej 1841B do drogi Kramkówka Duża kol.	1,97	L	gruntowa naturalna
36.	125517B	Od drogi krajowej nr 65 do drogi gminnej nr 103373B	1,83	L	gruntowa naturalna
37.	125518B	Od drogi wojewódzkiej nr 670 do drogi działka nr 432 (obręb Klewianka)	1,89	L	gruntowa naturalna
38.	125519B	Od drogi powiatowej nr 1848B do drogi gminnej nr 103368B	1,66	L	gruntowa naturalna
39.	125520B	Od drogi powiatowej nr 1799B przez wieś Wólka Piaseczna do drogi powiatowej nr 1799B	5,59	L	gruntowa naturalna
40.	125521B	Od drogi wojewódzkiej nr 670 do wsi Szafranki do drogi gminnej nr 103366B	0,51	L	bitumiczna
41.	125522B	Od drogi gminnej nr 103366B Szafranki kol. do drogi gminnej nr 103366B	1,39	L	gruntowa wzmocniona żwirem
42.	125523B	Od drogi gminnej nr 103381B do drogi powiatowej nr 1417B	1,00	L	gruntowa naturalna
			1,46		gruntowa wzmocniona żwirem
43.	125524B	Od drogi powiatowej nr 1849B do drogi działka nr 432 (obręb Klewianka)	1,55	L	gruntowa wzmocniona żwirem
44.	125525B	Od drogi wojewódzkiej nr 670 do drogi gminnej nr 103387B	2,23	L	gruntowa naturalna
45.	125526B	Od drogi gminnej nr 103384B do drogi gminnej nr 103387B	1,86	L	gruntowa naturalna
46.	125527B	Od drogi gminnej 103361B do drogi gminnej nr 103369B	0,94	L	gruntowa naturalna
			0,95		gruntowa wzmocniona żwirem

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi - miejscowości	Długość km	Klasa drogi	Rodzaj nawierzchni
47.	125528B	Od drogi gminnej nr 103362B do drogi krajowej nr 65	2,27	L	gruntowa naturalna
48.	125529B	Od drogi powiatowej nr 1841B do drogi działka nr 407 (obręb Downary)	1,97	L	gruntowa naturalna
49.	125530B	Od drogi gminnej nr 103362B do drogi powiatowej nr 1838B	1,94	L	gruntowa naturalna
50.	125531B	Od drogi gminnej nr 103362B do drogi krajowej nr 65	2,69	L	gruntowa naturalna
51.	125532B	Od drogi powiatowej nr 1841B do drogi gminnej nr 103379B	0,40	L	bitumiczna
			0,40		gruntowa naturalna
52.	125533B	Od drogi powiatowej nr 1841B do drogi gminnej nr 103379B	0,41	L	bitumiczna
53.	125534B	Od drogi działka nr 423/2 do drogi działka nr 103 (obręb Wólka Piaseczna)	1,20	L	gruntowa naturalna
54.	125535B	Od drogi działka nr 97 do drogi powiatowej nr 1799B	2,40	L	gruntowa naturalna
55.	125536B	Od drogi powiatowej nr 1799B we wsi Płochowo do drogi powiatowej nr 1799B	3,52	L	gruntowa naturalna
56.	125537B	Od drogi powiatowej nr 1799B do drogi działka nr 226/1 (obręb Budne Żarnowo) kol. Budne	1,34	L	gruntowa naturalna
57.	125538B	Od drogi powiatowej 1847B do drogi wojewódzkiej nr 670	4,64	L	gruntowa naturalna
58.	125539B	Od drogi wojewódzkiej nr 670 do drogi działka nr 1521 (obręb Łazy)	2,68	L	gruntowa naturalna
59.	125540B	Od rogi wojewódzkiej nr 670 do drogi działka nr 1521 (obręb Łazy)	2,71	L	gruntowa naturalna
60.	125541B	Od drogi działka nr 1625 (obręb Łazy) do drogi gminnej nr 103373B	2,68	L	gruntowa naturalna
61.	125542B	Od drogi powiatowej nr 1847B do drogi działka nr 1616 (obręb Mierkienniki)	0,91	L	gruntowa naturalna
62.	125543B	Od drogi działka nr 1625 (obręb Łazy) do drogi powiatowej nr 1847B	1,30	L	gruntowa naturalna
63.	125544B	Od drogi gminnej nr 103372B do drogi działka nr 1521/1 (obręb Łazy)	1,58	L	gruntowa naturalna
64.	125545B	Od drogi powiatowej nr 1848B do drogi działka nr 468 (obręb Białosuknia Przedmieście)	1,95	L	gruntowa naturalna
65.	125546B	Od drogi gminnej nr 103364B do drogi gminnej nr 103368B	1,55	L	gruntowa naturalna
66.	125547B	Od drogi powiatowej nr 1841B do drogi gminnej nr 103380B	1,96	L	gruntowa naturalna
67.	125548B	Od drogi gminnej nr 103373B do drogi powiatowej nr 1847B	1,43	L	gruntowa naturalna

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi - miejscowości	Długość km	Klasa drogi	Rodzaj nawierzchni
68.	125549B	Od drogi działka 223 (obręb Owieczki) do drogi krajowej nr 65	1,82	L	gruntowa naturalna
69.	125550B	Od drogi powiatowej 1849B do drogi gminnej nr 103361B	1,62	L	gruntowa naturalna
70.	125551B	Od drogi działka nr 1563/1 (obręb Wojtówstwo) do drogi wojewódzkiej nr 670	1,56	L	gruntowa naturalna
71.	125552B	Od drogi gminnej 103373B do drogi działka nr 1563/5 (obręb Wojtówstwo)	0,35	L	gruntowa naturalna
72.	125553B	Od drogi działka nr 1521 (obręb Łazy) do drogi działka nr 1625 (obręb Łazy)	1,62	L	gruntowa naturalna
73.	125554B	Od drogi gminnej nr 103379B do granicy gminy w kierunku wsi Kulesze	1,34	L	gruntowa naturalna
74.	125555B	Droga Kol. Kramkówka Duża (granica gminy Mejły – Kulesze)	0,76	L	gruntowa naturalna
75.	125556B	Od drogi gminnej 103367B do granicy gminy w kierunku wsi Pyzy	1,36	L	gruntowa naturalna
76.	125557B	Od drogi powiatowej 1849B do drogi gminnej nr 103368B	1,25	L	gruntowa naturalna
77.	125558B	Od drogi wojewódzkiej nr 670 do drogi gminnej 103366B	2,02	L	gruntowa naturalna
78.	125559B	Od drogi powiatowej nr 1847B do drogi gminnej nr 103372B	1,78	L	gruntowa naturalna
79.	125560B	Od drogi gminnej nr 103364B do drogi działka nr 180/2 (obręb Smogorówka Goniądzka)	1,69	L	bitumiczna
80.	125561B	Od drogi gminnej 103370B do granicy gminy w kierunku wsi Mocieszce	1,41	L	gruntowa naturalna
81.	125562B	Od drogi gminnej nr 103371B do granicy gminy w kierunku wsi Rybaki	0,98	L	gruntowa naturalna
Drogi gminne na terenie Miasta Goniądz					
82.	125508B	Wojska Polskiego	1,35	L	bitumiczna
83.	103363B	Dolistowska	0,38	L	bitumiczna
			0,73		gruntowa wzmocniona żwirem
84.	103397B	Nadbiebrzańska	0,88	L	gruntowa naturalna
85.	103398B	Nowy Świat	0,53	L	bitumiczna
86.	103399B	Ogrodowa	0,23	L	bitumiczna
87.	103390B	Demokratyczna	0,34	L	bitumiczna
			0,76		gruntowa wzmocniona żwirem
88.	103391B	Mjr. Węgielnego	0,25	L	bitumiczna

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi - miejscowości	Długość km	Klasa drogi	Rodzaj nawierzchni
89.	103393B	Jadźwingowska	0,26	L	bitumiczna
90.	125400B	Polna	0,70	L	gruntowa naturalna
			0,16		gruntowa wzmocniona żwirem
91.	103396B	Mostowa	0,40	L	gruntowa wzmocniona żwirem
92.	125505B	Społeczna	0,14	L	gruntowa naturalna
93.	125500B	Piotra z Goniądza	0,17	L	gruntowa naturalna
94.	125509B	Witosa	0,17	L	gruntowa naturalna
95.	125502B	Św. Rozalii	0,19	L	bitumiczna
			0,10		kostka
			0,04		gruntowa wzmocniona żwirem
96.	103395B	Kwiatowa	0,20	L	bitumiczna
97.	125501B	Różana	0,12	L	bitumiczna
			0,10		gruntowa naturalna
98.	125507B	Szkolna	0,08	L	bitumiczna
			0,12		gruntowa naturalna
99.	125503B	Sadowa	0,17	L	gruntowa naturalna
100.	103394B	Kąpielowa	0,13	L	gruntowa naturalna
101.	103392B	Gęsia	0,14	L	gruntowa naturalna
102.	103389B	Bednarska	0,12	L	gruntowa wzmocniona żwirem
103.	125504B	Słoneczna	0,06	L	gruntowa wzmocniona żwirem
104.	125506B	Spółdzielcza	0,12	L	gruntowa naturalna
105.	-	Podgórna	0,19	L	gruntowa naturalna

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Goniądzu

Przez obszar Gminy Goniądz przebiega linia kolejowa nr 38 Białystok – Głomno - jednotorowa, zelektryfikowana, pierwszorzędna, państwowa. Leży w I Europejskim Korytarzu Transportowym („Rail Baltica”). Obsługa podróżnych odbywa się na stacjach Goniądz i Osowiec.

Według „Oceny stanu akustycznego środowiska na terenie województwa podlaskiego w roku 2020” na terenie Gminy Goniądz nie wyznaczono poziomów długookresowych L_{DWN} i L_N mających zastosowanie przy prowadzeniu długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem. Również pomiary krótkookresowe L_{AeqD} i L_{AeqN} mające odniesienie do jednej doby nie odbyły się na terenie gminy. Ocena wskazuje jednak, że niezmiennie od lat, najbardziej uciążliwym źródłem hałasu na obszarze województwa podlaskiego jest hałas komunikacyjny. Długookresowe pomiary hałasu ukazują problem zanieczyszczenia hałasem wzdłuż najczęściej użytkowanych dróg, szczególnie jeżeli stanowią one trasę transportu transgranicznego.

Biorąc pod uwagę powyższe informacje, dotychczasowe pomiary oraz opierając się na obserwacjach terenowych należy stwierdzić, że hałas komunikacyjny nadal stanowi problem na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

3.7. DZIEDZICTWO KULTUROWE, ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE

Na terenie gminy znajduje się wiele godnych poznania, cennych zabytków kultury sakralnej. W Goniądzu warty obejrzenia jest neobarokowy kościół pod wezwaniem św. Agnieszki i św. Antoniego Paderewskiego zbudowany w latach 1922-1924, a zaprojektowany przez Oskara Sosnowskiego. Interesująca jest kapliczka pod wezwaniem św. Floriana z 1864 roku z zabytkowym krucyfiksem, kaplica cmentarna pod wezwaniem Świętego Ducha z 1907 r., drewniany młyn wodny z końca XIX w., drewniane i murowane domy z początku XX w., ruiny polskich schronów bojowych z 1939 r. W wielu wsiach na terenie gminy zachowała się skromna architektura drewniana oraz przydrożne krzyże i kapliczki. Wędrując leśnymi szlakami spotkać można pomnikowe drzewa i głazy.

Na terenie Gminy Goniądz istotne znaczenie kulturowe odgrywa także Twierdza Osowiec. Została ona zbudowana w latach 1882-1892 i 1922-1932 (modernizacja i rozbudowa) oraz w roku 1939 (rozbudowa), jako twierdza zaporowa, stanowiąca część większego systemu obronnego Cesarstwa Rosyjskiego w k. XIX w. jako tzw. filar wschodni fortyfikacji na linii Narew-Biebrza. Przedsięwzięcie poprzedziły pomiary geodezyjne w latach 70. XIX wieku. Budowę i liczne modernizacje przerwały kolejno wojna rosyjsko-japońska, rewolucja październikowa, I i II wojna światowa. Głównymi budowniczymi twierdzy byli gen. inż. Edward Iwanowicz Tottleiben, gen. inż. Rościśław W. Krassowski, sztabskapitan Nestor A. Bujnicki. Podczas I wojny światowej Twierdza Osowiec była dwukrotnie oblegana (na przełomie września i października 1914 r. i od lutego do sierpnia 1915 r.). Garnizon twierdzy odparł wszystkie szturmy, a Rosjanie ewakuowali się 23.08.1915 roku. Przed zdobyciem Twierdzy Osowiec poza fortyfikacjami skutecznie broniło przeszło 190 tys. hektarów doliny rzeki Biebrzy

w większości pokrytej bagnami i torfowiskami. Zbudowany tam system śluz i przepustów pozwalał na zalanie terenu w razie napaści nieprzyjaciela. Wojska niemieckie stacjonowały w tym miejscu do 1919 roku. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości twierdzę obsadził oddział odrodzonego Wojska Polskiego. Po kampanii wrześniowej obiekt przeszedł we władanie Armii Czerwonej. Po krótkim epizodzie niemieckim od 1953 r. w obecnej Twierdzy Osowiec stacjonuje polska jednostka wojskowa.

Twierdza usytuowana jest w miejscu dawnej przeprawy przez Biebrzę, w sąsiedztwie linii kolejowej (Odessa-Królewiec) zbudowanej w 1873 roku. Umocnienia zaczynają się w odległości 3,5 km na zachód od miasta Goniądz i ciągną się wzdłuż lewego brzegu Biebrzy na przestrzeni 6,5 km. Plan twierdzy jest zbliżony do trójkąta prostokątnego, gdzie front obrony wzdłuż Biebrzy miał długość 6,5 km. Skrzydła twierdzy osłonięte umocnieniami połowymi zapewniały długość brzońskiego frontu do 16-18 km. Części składowe to: Fort I, Góra Skobielewa, międzypola Fortu I i III, Fort II z pozycją zarzeczną, Fort III-Szwedzki, Fort IV (pierwszy żelbetonowy fort wzniesiony w Rosji) oraz międzypole Fortu IV. Twierdzę tworzą wały i nasypy ziemne, w które wbudowano obiekty forteczne (bramy, schrony bojowe, koszary, prochownie, magazyny, kaponiery, poterny, drogi, place, dziedzińce, cmentarz wojskowy oraz system fos, kanałów, śluz, przepustów i mostów). Styl, charakterystyczny dla budownictwa wojskowego, występującego na terenach dawnego zaboru rosyjskiego na przełomie XIX i XX w., wyróżniają licowane żółtą bądź czerwoną cegłą monumentalne elewacje, dzielone przy pomocy elementów klasycznych porządków (pilastrów, belkowania), pilastry wsparte na boniowanych cokołach dźwigają belkowanie złożone z gładkiego architrawu, kostkowego fryzu i profilowanego gzymsu, a ich podporę stanowi gzyms kordonowy. Ten typ budownictwa stał się później wzorem dla wielu budynków mieszkalnych, szeroko rozpowszechnionych na terenach dawnego zaboru rosyjskiego. Podstawowym materiałem konstrukcyjnym są nasypy ziemne wałów o przekroju trójkąta lub trapezu, o szerokości podstawy od kilku do kilkudziesięciu metrów i wysokości od 2 do 22 metrów oraz mokre i suche rowy forteczne. Poszczególne obiekty forteczne mają konstrukcję ceglana, ceglano-betonową, betonową, żelbetową.

Na terenie Gminy Goniądz znajdują się obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków, wskazane w tabeli 13.

Tabela 13. Wykaz obiektów zabytkowych zlokalizowanych na terenie Gminy Goniądz

Lp.	Miejscowość	Adres	Zabytek	Wpisany do rejestru	Nr rej	I dz
1.	Downary		zespół kościoła p.w. Matki Bożej Anielskiej	x	A-16 z dn. 19.12.2000 r.	ZN-440-1/11/2000
2.	Downary		kościół parafialny p.w. MB Anielskiej	x	A-16 z dn. 19.12.2000 r.	ZN-440-1/11/2000
3.	Downary		plebania w zespole kościoła	x	A-16 z dn. 19.12.2000 r.	ZN-440-1/11/2000
4.	Downary		cmentarz rzymskokatolicki			
5.	Goniądz		układ przestrzenny miasta	x	411 z dn. 18.07.1990 r.	KL.WKZ-5340-16/90
6.	Goniądz		kościół parafialny p.w. św. Agnieszki i Antoniego	x	A-493 (d. 94) z dn. 23.04.1981 r.	
7.	Goniądz		kaplica cmentarna p.w. św. Ducha	x	A-495 (d. 93) z dn. 8.04.1988 r.	
8.	Goniądz		kaplica p.w. św. Floriana	x	A-494 (d. 95) z dn. 23.04.1981 r.	
9.	Goniądz		kaplica cmentarna			
10.	Goniądz		cmentarz rzymskokatolicki (najstarsza część)	x	A-119 (d. 361) z dn. 8.04.1988 r.	KL.WKZ-5340-8/88
11.	Goniądz	droga Goniądz - Downary	cmentarz żydowski			
12.	Goniądz	ul. Jagiellońska nr 2	młyn wodny „Dołek”			
13.	Goniądz	Plac 11 listopada 1	dom mieszkalny			
14.	Goniądz	Plac 11 listopada 11	dom mieszkalny			
15.	Goniądz	plac 11 listopada 33	dom mieszkalny			
16.	Goniądz	Plac 11 listopada 38	dom mieszkalny, ob. siedziba urzędu miasta			
17.	Goniądz	ul. Mickiewicza 6	dom mieszkalny			
18.	Goniądz	ul. Stary Rynek 1	dom mieszkalny			
19.	Osowiec		kościół parafialny p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego			
20.	Osowiec		cmentarz rzymskokatolicki			
21.	Osowiec	Osowiec nr 1	dworzec kolejowy			
22.	Osowiec		wieża ciśnień			
23.	Osowiec		Twierdza Osowiec	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
24.	Osowiec		Fort I (Góra Skorbielewa)	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98

Lp.	Miejscowość	Adres	Zabytek	Wpisany do rejestru	Nr rej	I dz
25.	Oswiec		koszary dwukondygnacyjne w części centralnej fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
26.	Oswiec		schron pogotowia w wale głównym czoła fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
27.	Oswiec		schron pogotowia w wale głównym pd. barku fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
28.	Oswiec		schron pogotowia artylerii dla 1 armaty przeciwszturmowej w rawelinie fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
29.	Oswiec		schron pogotowia artylerii dla 1 armaty przeciwszturmowej w rawelinie fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
30.	Oswiec		schron pogotowia w wale głównym czoła fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
31.	Oswiec		prochownia w wale wysokim z poterną do drogi dozorowania i ze schronem pogotowia w koroni	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
32.	Oswiec		schron pogotowia w wale głównym czoła fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
33.	Oswiec		brama pod wałem trawersu między częścią centralną i pn. fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
34.	Oswiec		schron pogotowia dwukondygnacyjny w wale głównym pd. barku fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
35.	Oswiec		schron pogotowia dwukondygnacyjny w wale głównym pd. barku fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
36.	Oswiec		schron pogotowia trzykondygnacyjny w wale głównym pd. barku fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
37.	Oswiec		schron pogotowia w wale głównym pd. barku fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
38.	Oswiec		schron pogotowia trzykondygnacyjny w wale głównym pd. barku fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
39.	Oswiec		schron pogotowia w wale głównym czoła fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
40.	Oswiec		schron pogotowia nr 7 w wale wysokim pn. barku fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
41.	Oswiec		prochownia w wale wysokim z poterną do drogi dozorowania w szyi fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
42.	Oswiec		brama nr 3 pod wałem trawersu między częścią centralną i pn.	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
43.	Oswiec		brama pn. w części pn.	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98

Lp.	Miejscowość	Adres	Zabytek	Wpisany do rejestru	Nr rej	I dz
44.	Oswiec		ława strzelecka typu francuskiego w wale niskim pn. barku fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
45.	Oswiec		prochownia w części centralnej fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
46.	Oswiec		prochownia nr 6 w wale wysokim z poterną do drogi dozorowania i ze schronem pogotowia w koroni	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
47.	Oswiec		schron pogotowia dwukondygnacyjny w wale głównym czoła fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
48.	Oswiec		schron pogotowia nr 9 z pancernym stanowiskiem obserwacyjnym w wale wysokim czoła fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
49.	Oswiec		koszary nr 46 w części pn. fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
50.	Oswiec		śluza nr 1 fortu I Centralnego i międzypola - fort I - punkt oporu Góra Skobielewa	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
51.	Oswiec		warsztaty artyleryjskie w części pn. fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
52.	Oswiec		schron pogotowia trzykondygnacyjny w wale głównym pd. barku fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
53.	Oswiec		schron pogotowia nr 12 w wale wysokim czoła fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
54.	Oswiec		schron pogotowia artylerii dwukondygnacyjny w wale niskim czoła fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
55.	Oswiec		ława strzelecka typu francuskiego w wale niskim czoła fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
56.	Oswiec		samodzielny punkt oporu nr 2 pozycji zarzecznej (fort II)	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	KL-WKZ-5340-2/98
57.	Oswiec		ciężki schron bojowy z kopułą pancerną CKM sektora „Oswiec” odcinka „Oswiec”			
58.	Oswiec		brama północna w części północnej fortu			
59.	Oswiec	ul. Kościelna	kościół par. p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego			
60.	Oswiec		schron pogotowia redanu nr 1 pozycji zarzecznej (fort II)	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
61.	Oswiec		koszary szyjowe nr 38 fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	

Lp.	Miejscowość	Adres	Zabytek	Wpisany do rejestru	Nr rej	I dz
62.	Oswiec		schron służy kanału rudzkiego pozycji zarzecznej (fort II)			
63.	Oswiec		brama pod wałem trawersu między częścią centralną a pd. Fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
64.	Oswiec		fort III i fort IV	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
65.	Oswiec		pancerne stanowisko obserwacyjne artylerii nr 1 punktu oporu Góra Skobielewa	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
66.	Oswiec		pancerne stanowisko obserwacyjne artylerii nr 4 punktu oporu Góra Skobielewa	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
67.	Oswiec		tradycje artyleryjski dla 2 armat 75 mm (blokhauz nr 1024)	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
68.	Oswiec		prochownia w wale wysokim z poterną do drogi dozorowania w szyi fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
69.	Oswiec		schron pogotowia redanu nr 2 pozycji zarzecznej (fort II)	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
70.	Oswiec		schron pogotowia z poterną do półkaponiery nr 39 i koszar szyjowych nr 38 fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
71.	Oswiec		schron pogotowia artylerii dla 2 armat przeciwstrumowych punktu oporu Góra Skobielewa	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
72.	Oswiec		schron na cysterne paliwową na międzypolu fort I - fort III	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
73.	Oswiec		schron pogotowia (zach.) baterii stałej nr 4 na międzypolu fort I - fort III	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
74.	Oswiec		fort II (pozycja zarzeczna)	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
75.	Oswiec		zespół obronny redanu pozycji zarzecznej (fort II)	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
76.	Oswiec		schron pogotowia - wartownia zespołu obronnego redanu pozycji zarzecznej (fort II)	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
77.	Oswiec		schron pogotowia (wsch.) baterii stałej nr 4 na międzypolu fort I - fort III	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
78.	Oswiec		prochownia w wale wysokim z poterną do drogi dozorowania w szyi fortu	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	

Lp.	Miejscowość	Adres	Zabytek	Wpisany do rejestru	Nr rej	I dz
79.	Osowiec		pancerne stanowisko obserwacyjne artylerii nr 2 punktu oporu Góra Skobielewa	x	551 z dn. 9.10.1998 r.	
80.	Osowiec Twierdza		cmentarz wojskowy			
81.	Wojtowstwo		młyn wodno-motorowy (nr 2)			
82.	Wojtowstwo		młyn wodno-motorowy-elektryczny (nr 3)			
83.	Wólka Piaseczna		lekki schron bojowy na CKM traktorowy dwustronny pozycji wysuniętej „Wólka Piaseczna” sektora „Goniądz” odcinka „Osowiec”			
84.	Wólka Piaseczna		lekki schron bojowy na CKM traktorowy jednostronny pozycji wysuniętej „Wólka Piaseczna” sektora „Goniądz” odcinka „Osowiec”			
85.	Wólka Piaseczna		lekki schron obserwacyjny pozycji wysuniętej „Wólka Piaseczna” sektora „Goniądz” odcinka „Osowiec”			
86.	Wólka Piaseczna		lekki schron bojowy na CKM traktorowy jednostronny pozycji wysuniętej „Wólka Piaseczna” sektora „Goniądz” odcinka „Osowiec”			
87.	Wólka Piaseczna		lekki schron obserwacyjny pozycji wysuniętej „Wólka Piaseczna” sektora „Goniądz” odcinka „Osowiec”			
88.	Wólka Piaseczna		lekki schron bojowy na CKM traktorowy jednostronny pozycji wysuniętej „Wólka Piaseczna” sektora „Goniądz” odcinka „Osowiec”			

Źródło: Wojewódzka ewidencja zabytków nieruchomych, stan na 29.09.2022 r.

W granicach Gminy Goniądz znajduje się 149 stanowisk archeologicznych, które zostały wskazane w tabeli 14.

Tabela 14. Wykaz stanowisk archeologicznych zlokalizowanych na terenie Gminy Goniądz

Lp.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska	Nr stanowiska na obszarze
1.	Białosuknia	30-84	1	27
2.	Białosuknia	30-84	2	28
3.	Białosuknia	30-84	3	29
4.	Białosuknia	30-84	4	30
5.	Białosuknia	30-84	5	31
6.	Białosuknia	30-84	6	32
7.	Białosuknia	30-82	7	33
8.	Budne	30-82	1	7
9.	Budne	30-82	2	8
10.	Budne	30-82	3	9
11.	Budne	30-82	4	10
12.	Choszczewo	27-83	1	1
13.	Czerwone Bagno	28-83	1	1
14.	Czerwone Bagno	28-83	2	2
15.	Czerwone Bagno	28-83	3	3
16.	Czerwone Bagno	27-83	4	4
17.	Czerwone Bagno „Solistowska Góra”	27-83	5	2
18.	Czerwone Bagno „Solistowska Góra”	27-83	6	3
19.	Czerwone Bagno „Solistowska Góra”	27-83	7	4
20.	Czerwone Bagno	27-83	8	5
21.	Czerwone Bagno „Kłycek”	27-83	9	6
22.	Czerwone Bagno „Solistowska Góra”	27-83	10	7
23.	Czerwone Bagno	28-83	11	5
24.	Czerwone Bagno	28-83	12	6
25.	Czerwone Bagno	28-83	13	7
26.	Czerwone Bagno	28-83	14	8
27.	Czerwone Bagno	28-83	15	9
28.	Czerwone Bagno	28-83	16	10
29.	Czerwone Bagno	28-83	17	11
30.	Czerwone Bagno	28-83	18	12
31.	Czerwone Bagno	28-83	19	13
32.	Czerwone Bagno	28-83	20	14
33.	Czerwone Bagno	28-83	21	15
34.	Czerwone Bagno	28-83	22	16
35.	Czerwone Bagno	28-83	23	17
36.	Czerwone Bagno	28-83	24	18
37.	Czerwone Bagno	28-83	25	19
38.	Czerwone Bagno	28-83	26	20
39.	Czerwone Bagno	28-83	27	21
40.	Czerwone Bagno	28-83	28	22

Lp.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska	Nr stanowiska na obszarze
41.	Czerwone Bagno	28-83	29	23
42.	Czerwone Bagno	28-83	30	24
43.	Czerwone Bagno	28-83	31	25
44.	Czerwone Bagno	28-83	32	26
45.	Czerwone Bagno	28-83	33	27
46.	Czerwone Bagno	28-83	34	28
47.	Czerwone Bagno	28-83	35	29
48.	Dawidowizna	30-83	1	1
49.	Dawidowizna	30-83	2	2
50.	Dawidowizna	30-83	3	3
51.	Dawidowizna	30-83	4	4
52.	Dawidowizna	30-83	5	5
53.	Dawidowizna	30-83	6	6
54.	Downary	31-82	1	2
55.	Downary	31-82	2	6
56.	Downary	31-82	3	8
57.	Downary	31-82	4	12
58.	Goniądz	30-82	2	2
59.	Klewianka	30-83	1	7
60.	Klewianka	30-83	2	8
61.	Klewianka	30-83	3	9
62.	Klewianka	30-83	4	10
63.	Klewianka	30-83	5	11
64.	Kramkówka Mała	31-82	1	13
65.	Kramkówka Mała	31-82	2	14
66.	Kramkówka Mała	31-82	3	15
67.	Kramkówka Mała	31-82	4	16
68.	Kramkówka Mała	31-82	5	17
69.	Kramkówka Duża	31-82	1	18
70.	Krzecze	30-83	1	12
71.	Krzecze	29-83	2	3
72.	Krzecze	29-83	3	4
73.	Krzecze	29-83	4	5
74.	Krzecze	29-83	5	6
75.	Krzecze	29-83	6	7
76.	Krzecze	29-83	7	8
77.	Krzecze	29-83	8	9
78.	Łazy	31-82	1	1
79.	Mierkienniki	31-82	1	3
80.	Osowiec	30-82	1	3
81.	Osowiec	30-82	2	4

Lp.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska	Nr stanowiska na obszarze
82.	Osowiec	30-82	3	5
83.	Osowiec	30-82	4	6
84.	Owieczki	31-82	1	4
85.	Owieczki	31-82	2	5
86.	Owieczki	31-82	3	7
87.	Owieczki	31-82	4	9
88.	Owieczki	31-82	5	10
89.	Owieczki	31-82	6	11
90.	Smogorówka Dolistowska	29-84	2	17
91.	Smogorówka Dolistowska	29-84	3	18
92.	Smogorówka Dolistowska	29-84	5	34
93.	Smogorówka Dolistowska	29-84	6	35
94.	Smogorówka Dolistowska	29-84	7	36
95.	Smogorówka Dolistowska	29-84	8	37
96.	Smogorówka Dolistowska	29-84	9	51
97.	Smogorówka Dolistowska	29-84	10	52
98.	Smogorówka Dolistowska	29-84	11	53
99.	Smogorówka Dolistowska	29-84	12	54
100.	Smogorówka Dolistowska	29-84	13	55
101.	Smogorówka Dolistowska	29-84	14	56
102.	Smogorówka Dolistowska	29-84	15	57
103.	Smogorówka Dolistowska	29-84	16	58
104.	Smogorówka Dolistowska	29-84	17	59
105.	Smogorówka Dolistowska	29-84	18	60
106.	Smogorówka Dolistowska	29-84	19	61
107.	Smogorówka Dolistowska	29-84	20	62
108.	Smogorówka Dolistowska	29-84	21	63
109.	Smogorówka Dolistowska	29-84	22	66
110.	Smogorówka Dolistowska	29-84	23	67
111.	Smogorówka Dolistowska	29-84	24	96
112.	Smogorówka Dolistowska	29-84	25	97
113.	Smogorówka Dolistowska	29-84	26	98
114.	Smogorówka Goniądzka	29-84	1	82
115.	Smogorówka Goniądzka	29-84	2	83
116.	Smogorówka Goniądzka	29-84	3	84
117.	Smogorówka Goniądzka	29-84	4	85
118.	Smogorówka Goniądzka	29-84	5	86
119.	Smogorówka Goniądzka	29-84	6	87
120.	Smogorówka Goniądzka	29-84	7	88
121.	Smogorówka Goniądzka	29-84	8	89
122.	Smogorówka Goniądzka	29-84	9	90

Lp.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska	Nr stanowiska na obszarze
123.	Smogorówka Goniądzka	29-84	10	91
124.	Smogorówka Goniądzka	29-84	11	94
125.	Smogorówka Goniądzka	29-84	12	95
126.	Szafranki	30-82	1	11
127.	Szafranki	30-82	2	12
128.	Szafranki	30-82	3	13
129.	Szafranki	30-82	4	14
130.	Wólka Piaseczna	29-82	1	203
131.	Wólka Piaseczna	29-82	2	2
132.	Wroceń	29-83	1	1
133.	Wroceń	29-83	2	2
134.	Wroceń	29-83	3	10
135.	Wroceń	29-83	4	11
136.	Wroceń	29-83	5	12
137.	Wroceń	29-83	6	13
138.	Wroceń	29-83	7	14
139.	Wroceń	29-83	8	15
140.	Wroceń	29-83	9	16
141.	Wroceń	29-83	10	17
142.	Wroceń	29-83	11	18
143.	Wroceń	29-83	12	19
144.	Wroceń	29-83	13	20
145.	Wroceń	29-83	14	21
146.	Wroceń	29-83	15	22
147.	Wroceń	29-83	16	23
148.	Wroceń	29-83	17	24
149.	Wroceń	29-84	18	25

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Goniądz

3.8. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA, OBSZARY NATURA 2000

Na terenie Gminy Goniądz występują następujące formy ochrony przyrody:

- Biebrzański Park Narodowy,
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy”,
- projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 (SOO) „Dolina Biebrzy” PLH200008,
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 (OSO) „Ostoja Biebrzańska” PLB200006,
- 3 pomniki przyrody.

Biebrzański Park Narodowy został utworzony na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 września 1993 r. w sprawie utworzenia Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1993 r. Nr 86, poz. 399). Jego powierzchnia to 59 223,00 ha, a otuliny - 66 824,00 ha.

Park jest największym i najlepiej zachowanym w Europie kompleksem torfowisk niskich z unikalną różnorodnością gatunków roślin i zwierząt oraz doskonale zachowanych ekosystemów. Ponad 1/4 powierzchni Biebrzańskiego Parku Narodowego (15 302 ha) porastają lasy. W tej części doliny Biebrzy dominują głównie zbiorowiska łąkowe. Lokalnie występują jednak również turzycowiska i kośne szuwały mszysto-turzycowe. Na obszar szuwarów wkraczają łożowiska i zarośla brzoźowe.

Biebrzański Park Narodowy stanowi jedyny w tej części kontynentu naturalny obszar bagienny. Tak duży i unikatowy naturalny kompleks torfowisk położony nad malowniczo meandrującą rzeką posiada nadzwyczajne walory krajobrazowe. Stanowi on ostoję wielu rzadkich gatunków fauny i flory. Od wieków zamieszkują tu wydry, borsuki, lisy, jenoty, wilki, łasice, gronostaje. Bagna Biebrzańskie to jednak przede wszystkim królestwo ptaków - żyje tu ich przeszło 200 gatunków. Najrzadsze z nich to na przykład: orzeł bielik, orlik grubodzioby, bocian czarny, wodniczka oraz - stanowiący symbol Biebrzańskiego Parku Narodowego - batalion. W korycie meandrującej Biebrzy, jej dopływach oraz starorzeczach żyje także kilkadziesiąt gatunków ryb i innych zwierząt wodnych.

Bagna Biebrzańskie są uznawane za jedną z najważniejszych w kraju i w Europie Środkowej ostoje ptaków wodno-błotnych. Jako niezwykle cenny obszar wodno-błotny Biebrzański Park Narodowy w roku 1995 został wpisany na listę Konwencji Ramsar o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego. O międzynarodowej randze walorów przyrodniczych doliny Biebrzy świadczy również uznanie jej za ostoję ptaków o randze europejskiej, wg klasyfikacji BirdLife International. W 2004 dolinę Biebrzy włączono do sieci Natura 2000. Obecnie jest to Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (PLB 200006 Ostoja Biebrzańska o powierzchni 148 509,33 ha) i Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk (PLH 200008 Dolina Biebrzy o powierzchni 121 206,23 ha).

Na obszarze Parku zabrania się:

- 1) polowania, rybołówstwa, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt, zbierania poroży zwierzyny płowej, niszczenia nor i legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich, wybierania jaj,
- 2) wędkowania na:

- a) rzece Biebrzy od mostu kolejowego w Osowcu do ujścia rzeki Wisły i wszystkich starorzeczach,
- b) rzece Jegrzni od mostu w miejscowości Ciszewo w dół biegu rzeki,
- c) rzece Ełk od połączenia z rzeką Jegrznią do połączenia z rzeką Biebrzą,
- 3) pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia drzew i innych roślin,
- 4) wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania wód, gleby oraz powietrza,
- 5) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków,
- 6) wydobywania skał, minerałów i torfu,
- 7) niszczenia gleby,
- 8) biwakowania, poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- 9) wypalania roślinności oraz palenia ognisk poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- 10) stosowania środków chemicznych w gospodarce rolnej, leśnej, zadrzewieniowej i łowieckiej,
- 11) prowadzenia działalności przemysłowej, usługowej lub handlowej poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- 12) zbioru dziko rosnących roślin, w szczególności owoców i grzybów poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- 13) ruchu pojazdów poza drogami do tego wyznaczonymi,
- 14) umieszczania bez zgody dyrektora Parku tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną porządku publicznego i bezpieczeństwa,
- 15) zakłócania ciszy,
- 16) używania łodzi motorowych,
- 17) używania motolotni i lotni,
- 18) wykonywania lotów cywilnymi statkami powietrznymi poniżej 2000 metrów wysokości względnej nad obszarem chronionym, z wyjątkiem lotów patrolowych i interwencyjnych statków powietrznych Lasów Państwowych oraz lotów szybowcowych.

Zakazy, o których mowa powyżej, nie dotyczą:

- 1) zabiegów ochronnych, hodowlanych i pielęgnacyjnych, w tym renaturalizacji stosunków wodnych,
- 2) prowadzenia badań naukowych za zgodą dyrektora Parku, a na obszarach objętych ochroną konserwatorską również za zgodą wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- 3) prowadzenia prac archeologicznych, wykopaliskowych i konserwatorskich na terenach objętych ochroną konserwatorską za pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków,

- 4) prowadzenia gospodarki rolnej i leśnej na gruntach nie objętych ochroną ścisłą i częściową,
- 5) prowadzenia akcji ratowniczej,
- 6) wykonywania zadań z zakresu obronności, bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Zakaz, o którym mowa w pkt 16, nie dotyczy statków i łodzi pływających po rzece Biebrzy i Kanale Augustowskim, należących do:

- 1) administratora rzeki, policji, inspektoratów żeglugi śródlądowej i Parku,
- 2) podmiotów gospodarczych wykonujących prace techniczne na rzekach i kanałach,
- 3) ośrodków badawczo-inspekcyjnych z zakresu ochrony środowiska.

Dla obszaru ustanowiono zadania ochronne (Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2021 r. w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2021-2023 (Dz. Urz. Ministra Klimatu i Środowiska z 2021 r., poz. 4)). Zadania ochronne obejmują:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, stanowiące załącznik nr 1 do zarządzenia;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań, stanowiący załącznik nr 2 do zarządzenia;
- 3) opis sposobów czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt, stanowiący załącznik nr 3 do zarządzenia;
- 4) wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną oraz krajobrazową, stanowiące załącznik nr 4 do zarządzenia;
- 5) ustalenie miejsc udostępnianych w celach naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych oraz maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach, stanowiące załącznik nr 5 do zarządzenia
- 6) ustalenie miejsc udostępnianych w celu połowu ryb, stanowiące załącznik nr 6 do zarządzenia.

Tabela 15. Zadania ochronne ustanowione dla Biebrzańskiego Parku Narodowego

Lp.	Przedmiot ochrony	Rodzaj zadań ochronnych
I. Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony ścisłej		
Czynna ochrona gatunków zwierząt		
1.	1. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 2. Orlik grubodzioby (<i>Clanga clanga</i>). 3. Orlik krzykliwy (<i>Clanga pomarina</i>). 4. Puchacz (<i>Bubo bubo</i>).	1. Budowa platform lęgowych. 2. Zabezpieczanie gniazd przed presją drapieżników. 3. Monitoring.

Lp.	Przedmiot ochrony	Rodzaj zadań ochronnych
	5. Bielik (<i>Haliaeetus albicilla</i>).	
II. Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony czynnej		
Czynna ochrona gatunków roślin		
1.	Leniec bezpodkwiatkowy (<i>Thesium ebracteatum</i>)	1. Koszenie ręczne runi łąkowej. 2. Wypas. 3. Usuwanie ekspansywnych gatunków zielnych, malin, podrostu drzew i krzewów. 4. Wycięcie pojedynczych drzew.
2.	Sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)	1. Usuwanie krzewów i podrostu drzew. 2. Usuwanie ekspansywnych gatunków zielnych, podrostu drzew oraz malin. 3. Wycięcie drzew. 4. Wypas zwierząt gospodarskich. 5. Przygotowanie miejsc dogodnych do kiełkowania i rozwoju siewek sasanki. 6. Eksperymentalne wypalanie.
3.	Obuwik pospolity (<i>Cypripedium Calceolus</i>)	1. Wycinanie drzew i krzewów. 2. Usuwanie malin i ekspansywnych gatunków roślin zielnych. 3. Usuwanie osobników niecierpka drobnokwiatowego (<i>Impatiens parviflora</i>). 4. Koszenie runi. 5. Stworzenie potencjalnych miejsc rozrodu dla owadów zapylających.
4.	1. Skalnica torfowiskowa (<i>Saxifraga hirculus</i>). 2. Lipiennik Loesela (<i>Liparis loeselii</i>)	1. Usuwanie podrostu drzew i krzewów. 2. Koszenie ręczne runi. 3. Koszenie fragmentów stanowisk skalnicy torfowiskowej i lipiennika Loesela zarastających trzcina pospolitą (<i>Phragmites australis</i>) i pałąk szerokolistną (<i>Typha latifolia</i>). 4. Usunięcie kolczurki kłapowanej (<i>Echinocystis lobata</i>).
5.	Szachownica kostkowata (<i>Fritillaria meleagris</i>)	Koszenie ręczne runi łąkowej wraz z usunięciem biomasy.
6.	Wierzba lapońska (<i>Salix lapponum</i>)	Usuwanie podrostu drzew i krzewów.
7.	Brzoza niska (<i>Betula humilis</i>)	1. Usuwanie podrostu drzew i krzewów. 2. Koszenie ręczne runi.
8.	Podejźrzon rutolistny (<i>Botrychium multifidum</i>)	1. Usuwanie czeremchy amerykańskiej (<i>Padus serotina</i>). 2. Koszenie ręczne runi.
9.	Niebielistka trwała (<i>Swertia perennis</i>)	Usuwanie podrostu drzew i krzewów oraz koszenie.
10.	Gatunki roślin objęte ochroną gatunkową występujące na wniesieniach mineralnych, w szczególności: 1) arnika górską (<i>Arnica montana</i>), 2) kosaciec bezlistny (<i>Iris aphylla</i>), 3) buławnik czerwony (<i>Cephalanthera rubra</i>), 4) podkolan biały (<i>Platanthera bifolia</i>), 5) gółka długoostrogowa (<i>Gymnadenia conopsea</i>), 6) kosaciec syberyjski (<i>Iris sibirica</i>), 7) pełnik europejski (<i>Trollius europaeus</i>).	1. Usuwanie drzew i krzewów. 2. Usuwanie ekspansywnych gatunków roślin zielnych oraz koszenie ręczne runi.

Lp.	Przedmiot ochrony	Rodzaj zadań ochronnych
Czynna ochrona gatunków zwierząt		
1.	1. Błotniak stawowy (<i>Circus aeruginosus</i>). 2. Błotniak łąkowy (<i>Circus pygargus</i>). 3. Orlik grubodzioby (<i>Clanga clanga</i>). 4. Derkacz (<i>Crex crex</i>). 5. Kszyk (<i>Gallinago gallinago</i>). 6. Dubelt (<i>Gallinago media</i>). 7. Rycyk (<i>Limosa limosa</i>). 8. Kulik wielki (<i>Numenius arquata</i>). 9. Krwawodziób (<i>Tringa totanus</i>). 10. Uszatka błotna (<i>Asio flammeus</i>). 11. Wodniczka (<i>Acrocephalus paludicola</i>). 12. Cietrzew (<i>Lyrurus tetrix</i>). 13. Czajka (<i>Vanellus vanellus</i>).	1. Koszenie runi. 2. Wypas zwierząt gospodarskich. 3. Wycięcie drzew i krzewów.
2.	1. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 2. Orlik grubodzioby (<i>Clanga clanga</i>). 3. Orlik krzykliwy (<i>Clanga pomarina</i>). 4. Puchacz (<i>Bubo bubo</i>). 5. Bielik (<i>Haliaeetus albicilla</i>).	1. Budowa platform lęgowych. 2. Zabezpieczanie gniazd przed presją drapieżników. 3. Monitoring.
3.	1. Rycyk (<i>Limosa limosa</i>). 2. Krwawodziób (<i>Tringa totanus</i>). 3. Rybitwa białowąsa (<i>Chlidonias hybrida</i>). 4. Rybitwa czarna (<i>Chlidonias niger</i>). 5. Rybitwa białoskrzydła (<i>Chlidonias leucopterus</i>).	1. Ograniczenie liczebności populacji wizona amerykańskiego (<i>Neovision vision</i>). 2. Ochrona kolonii lęgowych. 3. Monitoring
4.	1. Rycyk (<i>Limosa limosa</i>). 2. Krwawodziób (<i>Tringa totanus</i>). 3. Kulik wielki (<i>Numenius arquata</i>). 4. Czajka (<i>Vanellus vanellus</i>). 5. Kszyk (<i>Gallinago gallinago</i>). 6. Dubelt (<i>Gallinago media</i>). 7. Derkacz (<i>Crex crex</i>). 8. Uszatka błotna (<i>Asio flammeus</i>). 9. Cietrzew (<i>Lyrurus tetrix</i>).	Ograniczenie liczebności drapieżników: lis (<i>Vulpes vulpes</i>), jenot (<i>Nyctereutes procyonoides</i>).
5.	Cietrzew (<i>Lyrurus tetrix</i>)	1. Redukcja osobników konkurencyjnego gatunku obcego – bażanta (<i>Phasianus colchicus</i>). 2. Zasilanie populacji dodatkowymi osobnikami.
6.	Żuraw (<i>Grus grus</i>)	Ograniczenie przebywania ludzi na noclegowiskach żurawia w godzinach nocnych.
7.	1. Wilk (<i>Canis lupus</i>). 2. Ryś (<i>Lynx lynx</i>).	1. Zapewnienie ciągłości korytarzy ekologicznych w BbPN. 2. Optymalizacja środowiska leśnego.
8.	Konik polski (<i>Equus ferus caballus</i>)	Prowadzenie hodowli zachowawczej w Ośrodku Hodowli Zwierząt.
9.	1. Gatunki ptaków. 2. Gatunki ssaków: 1) wilk (<i>Canis lupus</i>), 2) łasicowate (<i>Mustelidae</i>), 3) łoś (<i>Alces alces</i>), 4) sarna (<i>Capreolus capreolus</i>), 5) dzik (<i>Sus scrofa</i>), 6) borsuk (<i>Meles meles</i>), 7) jeleni szlachetny (<i>Cervus elaphus</i>),	Prowadzenie Ośrodka Rehabilitacji Zwierząt.

Lp.	Przedmiot ochrony	Rodzaj zadań ochronnych
	8) jeż europejski (<i>Erinaceus europaeus</i>), 9) gryzonie (<i>Rodentia</i>), 10) nietoperze (<i>Chiroptera</i>), 11) ryjówkoksształtne (<i>Soricomorpha</i>), 12) zająkoksształtne (<i>Lagomorpha</i>), 13) ryś (<i>Lynx lynx</i>), 14) żbik (<i>Felis silvestris</i>).	
10.	1. Sum (<i>Silurus glanis</i>). 2. Sandacz (<i>Sander lucioperca</i>).	Ochrona bierna osobników suma i sandacza w ciekach w granicach BbPN.
11.	1. Trzmiele (<i>Bombus sp.</i>). 2. Pszczoły dziko żyjące (pszczoły samotnice), w szczególności: 1) murarka ogrodowa (<i>Osmia rufa</i>), 2) przedstawiciele rodzin lepiarkowatych (<i>Colletidae</i>) oraz misierkowatych (<i>Megachilidae</i>)	Tworzenie zastępczych miejsc przebywania owadów oraz utrzymywanie żerowisk.
12.	Czerwończyk fioletek (<i>Lycaena helle</i>)	Usuwanie krzewów i podrostu drzew.
13.	Przeplatka matura (<i>Euphydryas maturna</i>)	1. Usuwanie krzewów i podrostu drzew. 2. Koszenie ręczne runi.
14.	Niepylak mnemosyna (<i>Parnassius mnemosyne</i>)	Usuwanie krzewów i podrostu drzew.
15.	Strzępotek edypus (<i>Coenonympha oedippus</i>)	Ochrona przed nielegalnymi odłowami na potrzeby kolekcjonerstwa.
16.	Wstęgówka bagienka (<i>Catocala pacta</i>)	Ochrona przed nielegalnymi odłowami na potrzeby kolekcjonerstwa.
17.	Łoś (<i>Alces alces</i>)	1. Ograniczanie płoszenia łosia w ostojach w okresie bukowiska (w okresie godowym). 2. Wzbogacenie zasobności bazy pokarmowej łosia zimą. 3. Zmniejszanie śmiertelności łosia na drogach i liniach kolejowych oraz ograniczanie szkód w uprawach leśnych i młodnikach.
III. Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony krajobrazowej		
Czynna ochrona gatunków roślin		
1.	Sasanka otwarta (<i>Pulsatilla patens</i>)	1. Przygotowanie miejsc dogodnych do kiełkowania i rozwoju siewek sasanki otwartej. 2. Eksperymentalne wypalanie.
2.	Sasanka łąkowa (<i>Pulsatilla pratensis</i>)	Koszenie roślinności zielnej na poboczach Carskiej Drogi.
3.	Lipiennik Loesela (<i>Liparis loeselii</i>)	Usunięcie gatunków obcych inwazyjnych, w tym kolczurki klapowanej (<i>Echinocystis lobata</i>), nawłoci późnej (<i>Solidago gigantea</i>) oraz nawłoci kanadyjskiej (<i>Solidago canadensis</i>).
Ochrona czynna gatunków zwierząt		
1.	1. Błotniak stawowy (<i>Circus aeruginosus</i>). 2. Błotniak łąkowy (<i>Circus pygargus</i>). 3. Orlik grubodzioby (<i>Clanga clanga</i>). 4. Orlik krzykliwy (<i>Clanga pomarina</i>) 5. Derkacz (<i>Crex crex</i>).	1. Koszenie runi. 2. Wypas zwierząt gospodarskich. 3. Wycięcie drzew i krzewów.

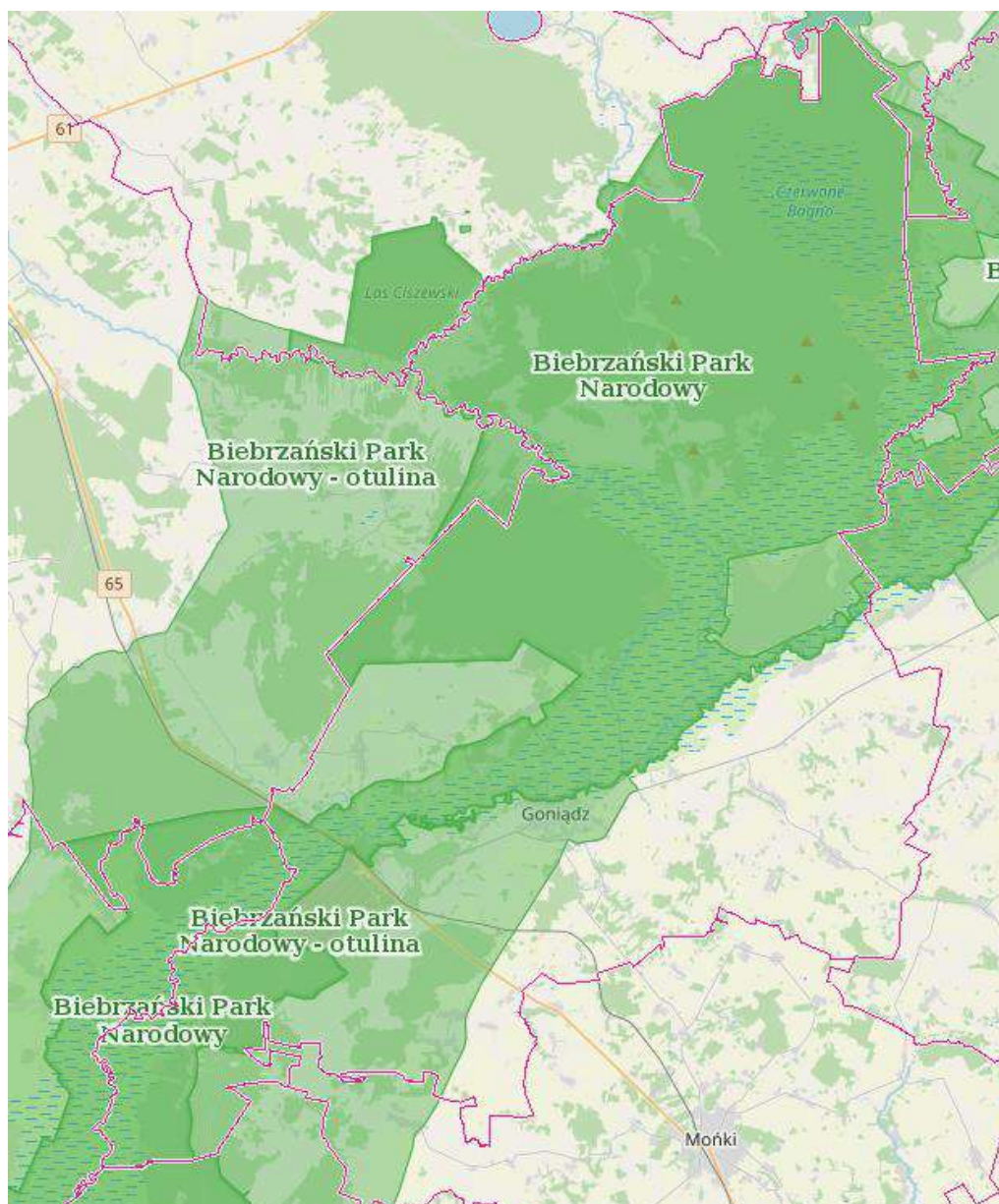
Lp.	Przedmiot ochrony	Rodzaj zadań ochronnych
	6. Kszyk (<i>Gallinago gallinago</i>). 7. Dubelt (<i>Gallinago media</i>). 8. Rycyk (<i>Limosa limosa</i>). 9. Kulik wielki (<i>Numenius arquata</i>). 10. Krwawodziób (<i>Tringa totanus</i>). 11. Uszatka błotna (<i>Asio flammeus</i>). 12. Wodniczka (<i>Acrocephalus paludicola</i>). 13. Czajka (<i>Vanellus vanellus</i>).	
2.	1. Rycyk (<i>Limosa limosa</i>). 2. Krwawodziób (<i>Tringa totanus</i>). 3. Rybitwa białowąsa (<i>Chlidonias hybrida</i>). 4. Rybitwa czarna (<i>Chlidonias niger</i>). 5. Rybitwa białoskrzydła (<i>Chlidonias leucopterus</i>).	1. Ograniczenie liczebności populacji wizona amerykańskiego (<i>Neovision vision</i>). 2. Ochrona kolonii lęgowych. 3. Monitoring
3.	Cietrzew (<i>Lyrurus tetrix</i>)	1. Redukcja osobników konkurencyjnego gatunku obcego – bażanta (<i>Phasianus colchicus</i>). 2. Zasilanie populacji dodatkowymi osobnikami.
4.	1. Rycyk (<i>Limosa limosa</i>). 2. Krwawodziób (<i>Tringa totanus</i>). 3. Kulik wielki (<i>Numenius arquata</i>). 4. Czajka (<i>Vanellus vanellus</i>). 5. Kszyk (<i>Gallinago gallinago</i>). 6. Dubelt (<i>Gallinago media</i>). 7. Derkacz (<i>Crex crex</i>). 8. Uszatka błotna (<i>Asio flammeus</i>). 9. Cietrzew (<i>Lyrurus tetrix</i>).	Ograniczenie liczebności drapieżników: lis (<i>Vulpes vulpes</i>), jenot (<i>Nyctereutes procyonoides</i>).
5.	Żuraw (<i>Grus grus</i>)	Ograniczenie przebywania ludzi na noclegowiskach żurawia w godzinach nocnych.
6.	1. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 2. Orlik grubodzioby (<i>Clanga clanga</i>). 3. Orlik krzykliwy (<i>Clanga pomarina</i>). 4. Puchacz (<i>Bubo bubo</i>). 5. Bielik (<i>Haliaeetus albicilla</i>).	1. Budowa platform lęgowych. 2. Zabezpieczanie gniazd przed presją drapieżników. 3. Monitoring.
7.	1. Wilk (<i>Canis lupus</i>). 2. Ryś (<i>Lynx lynx</i>).	1. Zapewnienie ciągłości korytarzy ekologicznych. 2. Optymalizacja środowiska leśnego.
8.	Gatunki płazów	1. Ograniczenie śmiertelności płazów podczas sezonowych wędrówek. 2. Monitoring różnorodności gatunkowej oraz liczebności migrujących płazów.
9.	Wszystkie gatunki roślin i zwierząt ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów ochrony obszarów sieci Natura 2000 Dolina Biebrzy PLH200008 i Ostoja Biebrzańska PLB200006	Wykup gruntów.

Źródło: Załącznik nr 3 do Zarządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2021 r.

w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2021-2023

(Dz. Urz. Ministra Klimatu i Środowiska z 2021 r., poz. 4).

Rysunek 10. Położenie Biebrzańskiego Parku Narodowego na terenie Gminy Goniądz

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl>

Ochrona fauny realizowana na obszarze BPN, zgodnie z danymi zaprezentowanymi na stronie Parku (biebrza.org.pl), ma na celu m.in.:

- ochronę różnorodności biologicznej i procesów jej sprzyjających,
- zapewnienie ciągłości występowania wszystkich rodzimych gatunków zwierząt,
- utrzymanie rzadkich w skali regionalnej i globalnej populacji zwierząt oraz zapewnienie warunków do wzrostu liczebności gatunków rzadkich i zagrożonych wyginięciem,
- ochronę środowisk mokradłowych, sprzyjających występowaniu cennych gatunków i zgrupowań kręgowców i bezkręgowców,
- niedopuszczanie do introdukcji oraz rozprzestrzeniania się gatunków obcych,

- stworzenie odpowiednich warunków do wykorzystania zasobów faunistycznych dla celów naukowych i edukacyjnych.

Od momentu powstania Biebrzański Park Narodowy realizuje program działań ochronnych w ekosystemach leśnych. Corocznie realizowane są zabiegi z zakresu pielęgnacji lasu w ramach zabiegów o charakterze czyszczeń i trzebieży mające na celu poprawę struktury drzewostanów. Nie prowadzi się zalesień, zdając się w tym zakresie na spontaniczne siły przyrody.

Dolina Biebrzy wymaga realizacji działań niezbędnych do zapobiegania negatywnym skutkom zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym. Jednym z takich działań, realizowanych przez Biebrzański Park Narodowy, jest renaturyzacja zdegradowanych siedlisk bagiennych poprzez poprawę i odtworzenie stosunków wodnych.

W skali całego Parku najważniejsze są dwa czynniki stanowiące zagrożenie bytu wielu ekosystemów i ich walorów przyrodniczych: odwodnienie terenu i zaniechanie ekstensywnego użytkowania łąk bagiennych oraz wypasu bydła przez lokalną ludność.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” – obejmuje fragment doliny Biebrzy o charakterze naturalnym, pełniące rolę otuliny górnej części Biebrzańskiego Parku Narodowego, nad Kanałem Augustowskim i w dolinie rzeki Netty.

Obszar działa na mocy Uchwały Nr XII/93/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r., poz. 2121) zmienionej Uchwałą Nr IV/24/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 grudnia 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2018 r., poz. 5415).

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” położony jest w powiecie augustowskim na terenie gmin: Augustów (5 167,84 ha), Bargłów Kościelny (3 177,08 ha), Lipsk (4 531,33 ha) i Sztabin (14 364,47 ha) oraz w powiecie monieckim na terenie **Gminy Goniądz (1 201,55 ha)**.

Na Obszarze zakazano:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa

ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;

- 3) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwszstormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne,– z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Zakaz, o którym mowa w pkt 2 nie dotyczy:

- 1) tworzących zadrzewienia śródpolne:
 - a) krzewów rosnących w skupisku, o powierzchni do 25 m²,
 - b) drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:
 - 80 cm – w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego,
 - 65 cm – w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz platanu klonolistnego,
 - 50 cm – w przypadku pozostałych gatunków drzew,
 - których usunięcie jest konieczne w celu przywrócenia użytkowania gruntów rolnych;
- 2) drzew i krzewów, które obumarły lub nie roją szansy na przeżycie (w tym złomów i wywrotów).

Zakazy, o których mowa w pkt 3 i pkt 4 nie dotyczą części obszaru, na których położone są złoża skał:

- 1) udokumentowane do dnia 31 grudnia 2004 r., których dokumentacje zostały zatwierdzone przez właściwy organ administracji geologicznej;

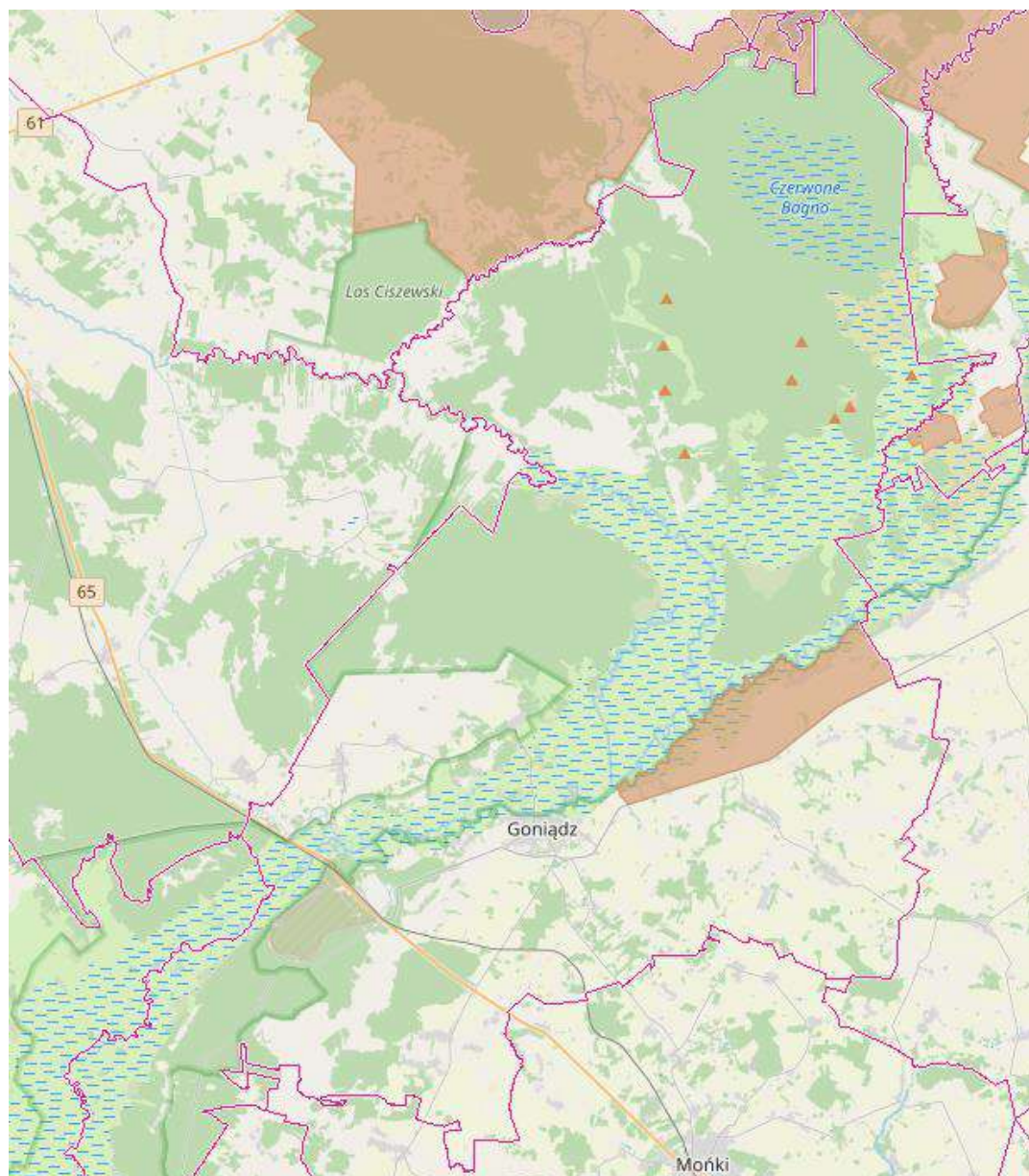
- 2) udokumentowane na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie, udzielonych do dnia 31 grudnia 2004 r.;
- 3) udokumentowane na podstawie informacji geologicznych zawartych w dokumentacjach sporządzonych i zatwierdzonych przez właściwy organ administracji geologicznej do dnia 31 grudnia 2004 r.;
- 4) wykorzystywanych do celów leczniczych w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 651 z późn. zm.).

Zakaz, o którym mowa w pkt 7 nie dotyczy:

- 1) części Obszaru, dla których w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub ich zmiany w zakresie terenów przeznaczonych w tych planach pod zabudowę;
- 2) obszarów i terenów przewidzianych pod zabudowę w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, na których dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej, usługowej i letniskowej pod warunkiem możliwości wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegu wód, określonej poprzez połączenie istniejących budynków, z wyłączeniem obiektów małej architektury, na przylegających działkach w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1945);
- 3) siedlisk rolniczych – w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód;
- 4) obiektów budowlanych na terenach ogólnodostępnych kąpielisk, plaż i przystani wodnych niezbędnych do ich funkcjonowania;
- 5) odbudowy, rozbudowy lub nadbudowy istniejących obiektów letniskowych, mieszkalnych, usługowych oraz o funkcji mieszanej w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie przybliżania istniejącej linii zabudowy na działce do brzegów wód, a także nie zwiększania istniejącej powierzchni budynku:
 - a) o nie więcej niż 10m² w przypadku budynków o powierzchni mniejszej lub równej 100 m²,
 - b) o nie więcej niż 10% w przypadku budynków o powierzchni powyżej 100 m²;
- 6) terenów wokół sztucznych zbiorników wodnych, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 7 lit. b, o powierzchni nie większej niż 0,5 ha i o głębokości nie większej niż 3 m;
- 7) obiektów małej architektury w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2018 r. poz. 1202 z późn. zm.), bez możliwości ich rozbudowy i zmiany

użytkowania.

Rysunek 11. Położenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” na terenie Gminy Goniądz

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl>

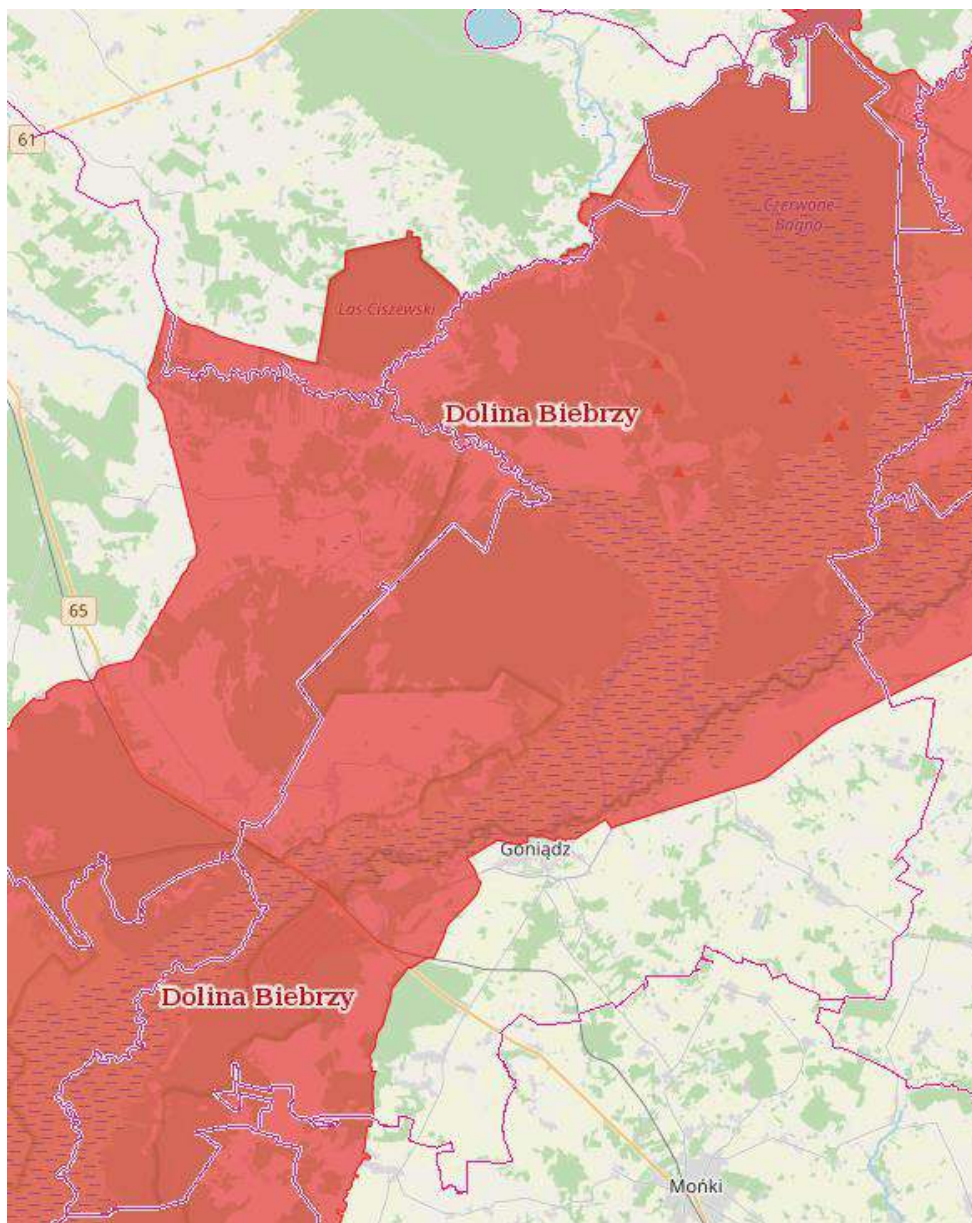
Projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 (SOO) Dolina Biebrzy PLH200008 został ustanowiony na podstawie Decyzji Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmującej, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 12 str. 383).

Powierzchnia Obszaru wynosi 121 206,23 ha. Dolina Biebrzy to szerokie, płaskie obniżenie terenu wypełnione torfem, położone od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów poniżej sąsiadujących wysoczyzn: Grodzieńskiej, Sokólskiej, Goniądzkiej, Wysokomazowieckiej i Kolneńskiej. Dolinę otaczają wysoczyzny morenowe, z wyjątkiem północy i północnego wschodu, gdzie wchodzi do niej sandry: Augustowski, Rajgrodzki i Ełcki. Wyróżnia się w niej trzy niższe jednostki geomorfologiczne zwane basenami: północny - obejmujący dolinę na wschód od Sztabina, środkowy - od Sztabina do Osowca i trzeci, południowy - od Osowca do ujścia Biebrzy do Narwi. Baseny rozdzielone są przewężeniami doliny o szerokości ok. 1 km. Obszar obejmuje także Basen Wizny. Dominującymi siedliskami w obszarze są siedliska mokradłowe: zalewane wodami rzeczными lub podtapiane wodami podziemnymi torfowiska niskie ze zbiorowiskami turzycowymi i turzycowo-mszystymi, corocznie zalewane wodami rzeczными mułowiska i torfowiska porośnięte szuwarami właściwymi, bagienne olsy, okresowo zalewane przyrzeczne równiny madowe oraz odwodnione i zagospodarowane torfowiska ze zbiorowiskami łąkowymi.

Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG, które występują w granicach obszaru: *Aspius aspius*, *Barbastella barbastellus*, *Bombina bombina*, *Canis lupus*, *Castor fiber*, *Cobitis taenia*, *Coenonympha oedippus*, *Cypridium calceolus*, *Eudontomyzon spp*, *Euphydryas maturna*, *Hamatocaulis vernicosus*, *Leucorhinia pectoralis*, *Liparis loeselii*, *Lutra lutra*, *Lycaena dispar*, *Lycaena helle*, *Misgurnus fossilis*, *Myotis dasycneme*, *Myotis dasycneme*, *Ophiogomphus cecilia*, *Osmoderma eremita*, *Pulsatilla patens*, *Rhodeus amarus*, *Saxifraga hirculus*, *Thesium ebracteatum*, *Triturus cristatus*, *Unio crassus*, *Vertigo angustior*, *Vertigo geyeri*, *Vertigo moulinsiana*.

Zgodnie z obwieszczeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Biebrzy PLH200008 ustanowiono tymczasowe cele ochrony. Ich opracowanie wynika zaś z konieczności zapewnienia warunków utrzymania i odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków.

Rysunek 12. Położenie obszaru NATURA 2000 „Dolina Biebrzy” na terenie Gminy Goniądz

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl>

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 (OSO) Ostoja Biebrzańska PLB200006 – jest to obszar ujęty w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133 z późn. zm.). Jego powierzchnia wynosi 148 509,33 ha.

Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG, które występują na tym obszarze to: *Acrocephalus paludicola*, *Alcedo atthis*, *Anas acuta*, *Anas penelope*, *Anser albifrons*, *Anthus campestris*, *Aquila chrysaetos*, *Aquila clanga*, *Aquila pomarina*, *Asio flammeus*, *Botaurus stellaris*, *Bubo bubo*, *Calidris alpina*, *Caprimulgus europaeus*, *Chlidonias hybridus*, *Chlidonias leucopterus*, *Chlidonias niger*,

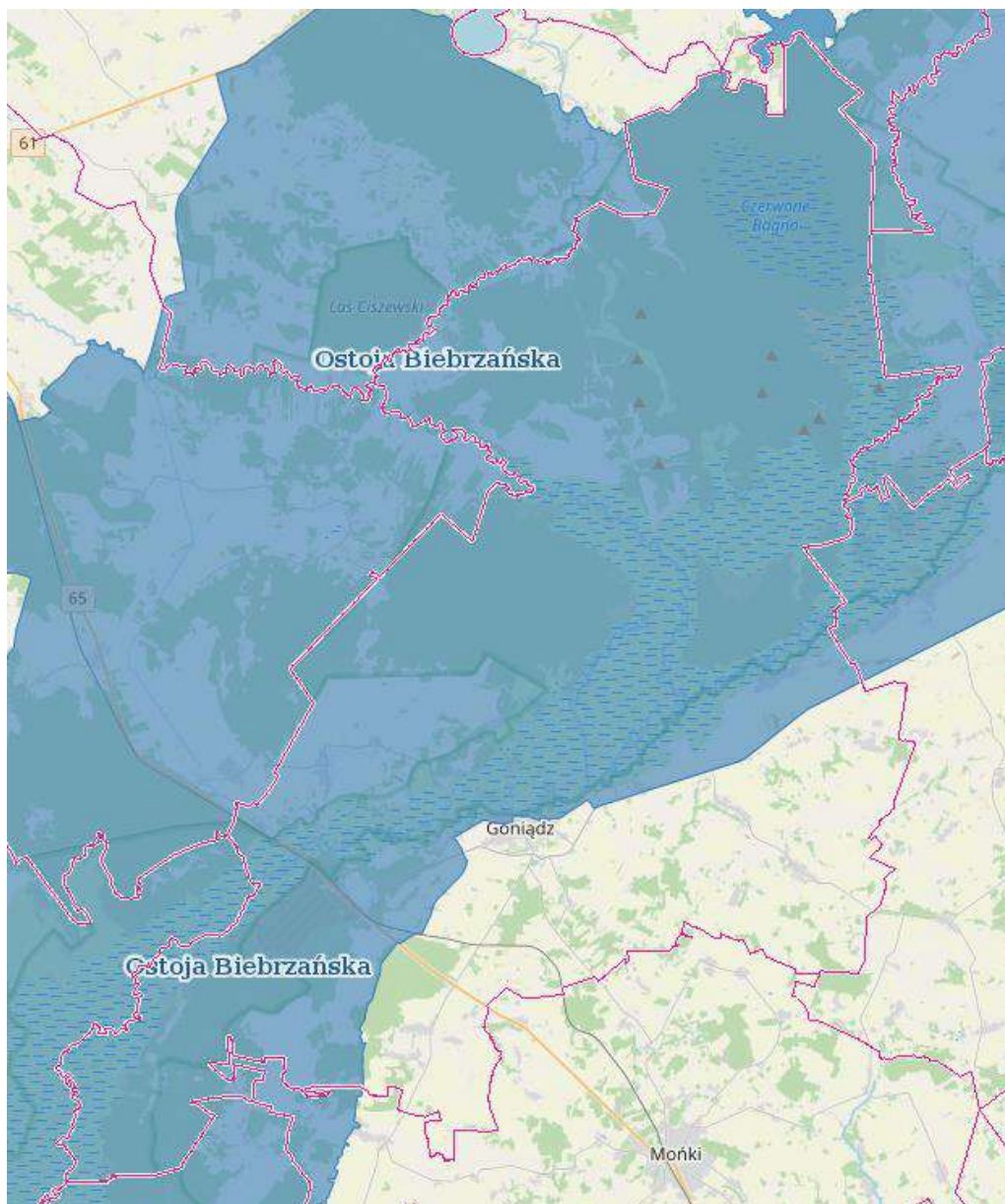
Ciconia ciconia, Ciconia nigra, Circaetus gallicus, Circus aeruginosus, Circus cyaneus, Circus pygargus, Coracias garrulus, Crex crex, Cygnus columbianus bewickii, Cygnus cygnus, Dendrocopos leucotos, Dendrocopos medius, Dryocopus martius, Egretta alba, Emberiza hortulana, Ficedula parva, Gallinago gallinago, Gallinago media, Grus grus, Haliaeetus albicilla, Hieraaetus pennatus, Ixobrychus minutus, Larus minutus, Limosa limosa, Lullula arborea, Luscinia svecica, Milvus migrans, Milvus milvus, Numenius arquata, Pernis apivorus, Philomachus pugnax, Philomachus pugnax, Picoides tridactylus, Picus canus, Porzana parva, Porzana porzana, Sterna albifrons, Sterna hirundo, Tetrao tetrix tetrix, Tringa totanus.

Ostoja Dolina Biebrzy położona jest w Kotlinie Biebrzańskiej na obszarze Niziny Północnopodlaskiej. Stanowi ona rozległe, zatorfione obniżenie terenu, otoczone wysoczyznami morenowymi i równinami sandrowymi. Jest to obecnie największy kompleks dobrze zachowanych torfowisk niskich w Europie środkowej. Ostoja obejmuje obszar od ujścia Sidry po Narew. W Dolinie Biebrzy wyróżnia się trzy baseny - górny (powyżej Rutkowszczyzny), środkowy (między Rutkowszczyzną a Osowcem) oraz dolny (między Osowcem i ujściem Biebrzy do Narwi). Główną rzeką ostoi jest Biebrza. Większe jej dopływy to: Sidra, Netta z kanałem Augustowskim, Brzozówka, Ełk z Jegrznią i Wissa. Biebrza i dolne odcinki jej dopływów regularnie wylewają w okresie wiosennym, z czym związany jest strefowy układ roślinności, szczególnie dobrze widoczny w basenie dolnym. Lasy zajmują tu ok. 1/4 powierzchni ostoi, rosną zarówno na gruntach podmokłych (olsy porzeczkowe i torfowcowe, łęg olszowo-jesionowy czy bór bagienny), jak też na gruntach mineralnych (bory i grądy). Na całym terenie ostoi występują różne zarośla wierzbowe, w tym wierzby lapońskiej i brzozy niskiej. W ostoi stwierdzono występowanie co najmniej 43 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebności 19 gatunków mieszczą się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 25 gatunków zostało zamieszczonych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Ostoja Biebrzańska jest najważniejszą w Polsce i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego. Największą liczebność w Polsce i jedną z największych w Unii Europejskiej osiągają ponadto: błotniak stawowy, cietrzew, derkacz, dubelt, uszatka błotna, kropiatka, rybitwa czarna i rybitwa białoskrzydła (lata o wysokim poziomie wody). Jest to bardzo ważna ostoja ptaków drapieżnych (kania ruda, kania czarna, bielik, błotniak zbożowy, gadożer, orzeł przedni i orzełek).

Zgodnie z obwieszczeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. dla ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006 ustanowiono tymczasowe cele ochrony. Ich opracowanie wynika zaś

z konieczności zapewnienia warunków utrzymania i odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków.

Rysunek 13. Położenie obszaru NATURA 2000 „Ostoja Biebrzańska” na terenie Gminy Goniądz

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl>

Pomniki przyrody – na terenie Gminy Goniądz wyznaczono następujące pomniki przyrody:

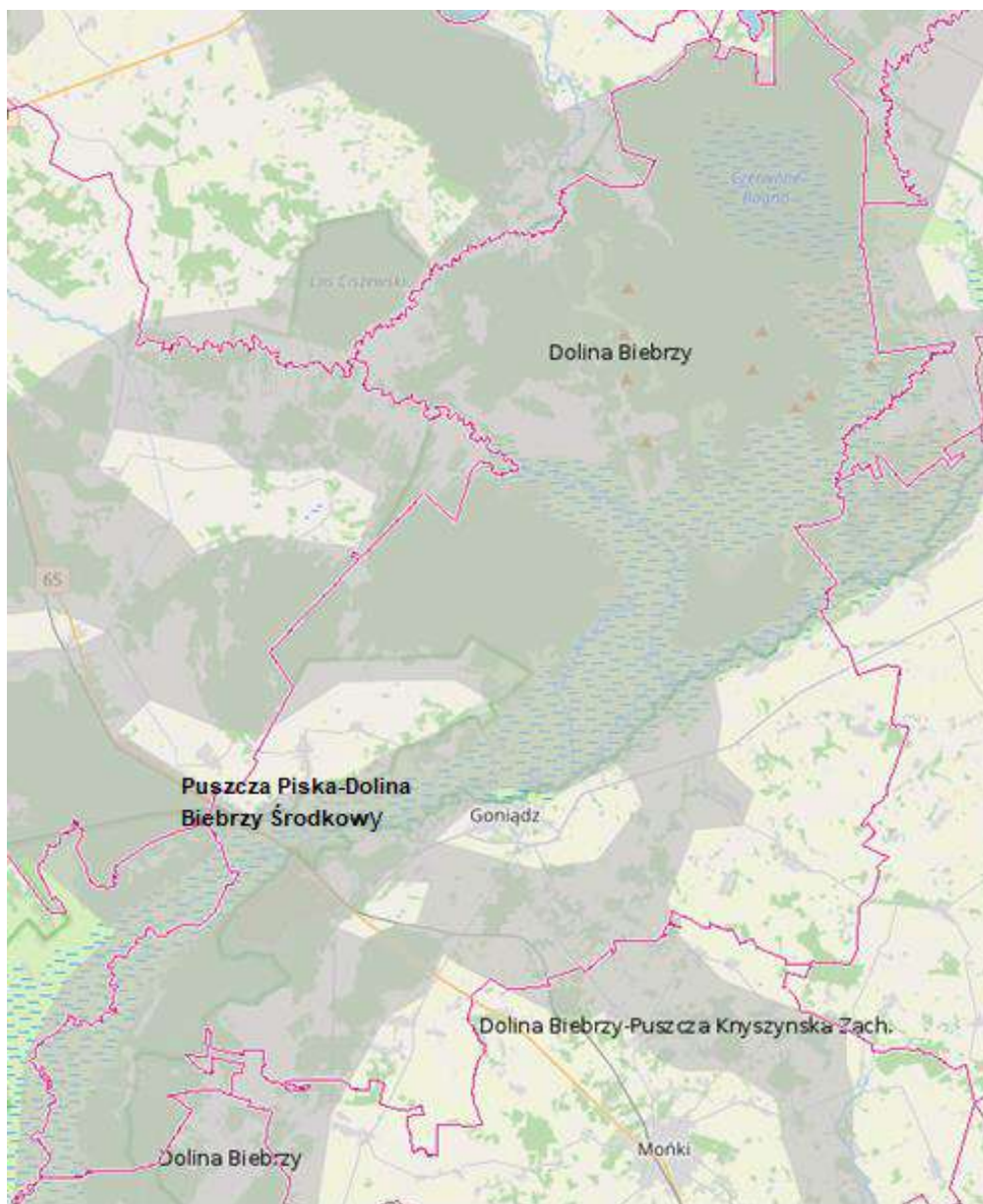
- Jałowiec pospolity rosnący w otulinie BPN w m. Olszowa Droga (Pomnik przyrody Nr 90 Ł), obwód 54 cm, wys. 6 m,
- Jałowiec pospolity rosnący w otulinie BPN w m. Olszowa Droga (Pomnik przyrody Nr 89 Ł), obwód 114 cm, wys. 5 m,

- Wiąz polny rosnący w Goniądzu przy ul. Wojska Polskiego 29 będącej w administrowaniu Zarządu Dróg Powiatowych w Mońkach (Pomnik przyrody Nr 150 Ł), obwód 318 cm, wys. 24 m, wiek 80-100 lat.

Przez obszar Gminy Goniądz przebiegają także trzy korytarze ekologiczne:

- GKPN-1 – Dolina Biebrzy;
- KPN-3B - Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska Zach.;
- KPN-1B – Puszcza Piska - Dolina Biebrzy Środkowy.

Rysunek 14. Położenie korytarzy ekologicznych na terenie Gminy Goniądz

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl>

3.9. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Cele i kierunki działania uwzględnione w Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 mają na celu optymalne wykorzystanie środków dostępnych na szczeblu gminnym dla osiągnięcia jak najwyższej jakości środowiska. Do najważniejszych znaczących skutków zaniechania realizacji Strategii można zaliczyć:

- obniżenie standardu życia mieszkańców poprzez niekontrolowany wzrost emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego oraz wzrost hałasu emitowanego do środowiska, zwłaszcza na skutek zaniechania realizacji inwestycji poprawiających stan techniczny dróg,
- postępujące obniżenie jakości powietrza na terenach zabudowanych, wynikające z zaniechania wykorzystania odnawialnych źródeł energii i możliwości oszczędzania energii, przy rozwoju zabudowy mieszkaniowej i wzroście gęstości zaludnienia,
- degradacja obszarów o wysokiej bioróżnorodności w wyniku zaniechania lub niewłaściwej ochrony na etapie planowania przestrzennego i realizacji poszczególnych inwestycji,
- zmniejszenie walorów przyrodniczych obszaru, w tym występujących obszarów chronionych wodozależnych, dla których zachowanie dobrej jakości wód jest kluczowym elementem ich ochrony,
- braku wzrostu poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców i rozwoju negatywnych wzorców konsumpcji,
- zagrożenie celów ochrony obszaru Natura 2000 związane z nieuwzględnieniem wymagań ochronnych w planach zagospodarowania przestrzennego,
- ograniczenie inicjatyw obywatelskich w zakresie ochrony środowiska i promocji rozwoju zrównoważonego, obniżenie poczucia odpowiedzialności za stan środowiska mieszkańców i wrażliwości na działania zagrażające jego jakości.

Zmiana stanu środowiska w przypadku braku realizacji Strategii będzie wiązała się głównie z nieosiągnięciem pozytywnych efektów ekologicznych, pogorszeniem jego stanu poprzez niedotrzymywanie dopuszczalnych standardów, co w konsekwencji prowadzić będzie do pogorszenia się komfortu bytowania mieszkańców gminy, będzie także się przekładać na pogorszenie ich stanu zdrowia.

4. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO W WYNIKU REALIZACJI ZAPISÓW STRATEGII ROZWOJU GMINY GONIĄDZ NA LATA 2022-2027 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030

4.1. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

W ramach planowanych działań na terenie Gminy Goniądz stan środowiska przyrodniczego będzie ulegał stopniowej poprawie. Działania zmierzające w kierunku poprawy środowiska naturalnego będą prowadzone w poszczególnych obszarach wskazanych w Strategii. Rzeczywiste oddziaływanie będzie znane po ustaleniu szczegółowej lokalizacji i parametrów danego przedsięwzięcia.

Na obszarze realizacji Strategii nie stwierdzono obszarów objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko.

4.2. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Z punktu widzenia projektu Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030, jako występujące problemy ochrony środowiska, wskazane także jako słabe strony gminy, można wymienić:

- niewystarczający stan techniczny dróg (większość dróg gminnych posiada nawierzchnię nieutwardzoną);
- niewystarczająca infrastruktura wodociągowa;
- niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej oraz ilość przydomowych oczyszczalni ścieków i szczelnych szamb;
- niewystarczający stan techniczny funkcjonującej oczyszczalni ścieków;
- niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych;
- niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych;
- niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych;
- znaczne zanieczyszczenie wód powierzchniowych;
- brak znaczących zasobów geologicznych;

- występujące zagrożenie powodziowe terenów wzdłuż całego przebiegu rzeki Biebrzy i jej dopływów;
- silne zagrożenie suszą znacznego obszaru gminy.

4.3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Projekt Strategii uwzględnia cele ochrony środowiska zawarte w wielu dokumentach strategicznych opracowanych na szczeblu krajowym i regionalnym, a także w dyrektywach UE. Szczegółowe wskazanie dokumentów, istotnych z punktu widzenia przedmiotowego dokumentu, zawarto w rozdziale 2.3.

5. ANALIZA I OCENA WPŁYWU USTALEŃ PROJEKTU DOKUMENTU NA POSZCZEGÓLNE KOMPONENTY ŚRODOWISKA WRAZ Z PROGNOZĄ ZMIAN ŚRODOWISKA

Prognoza oddziaływania na środowisko opracowywana dla strategicznych dokumentów z założenia nie jest dokumentacją szczegółową, ponieważ jej głównym celem jest odniesienie zasadniczej treści dokumentu do polityki ekologicznej oraz zasad zrównoważonego rozwoju, a także określenie trendu całościowej polityki ochrony środowiska z punktu widzenia potrzeby jej realizacji. Prognoza ta w ogólny, strategiczny sposób rozważa korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji Strategii rozwoju bądź odstąpienia od tejże realizacji.

Zidentyfikowane oddziaływania na środowisko poszczególnych celów i kierunków wynikających ze Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 w odniesieniu do poszczególnych aspektów środowiskowych, znajdują się poniżej.

Zastosowano następujące oznaczenia w macierzy oddziaływań:

Rodzaje oddziaływań – definicje:

Bezpośrednie (B) - bez interwału czasowego, bez przekształcenia substancji, bez procesów pośrednich np. wycinka drzew – na krajobraz, budowa drogi – zniszczenie powierzchni gruntów

Pośrednie (P) - z interwałem czasowym, z przekształceniem substancji, z procesami pośrednimi np. wycinka drzew – na zwierzęta, budowa drogi – na wodę, rośliny

Charakter prawdopodobnych oddziaływań:

- Prawdopodobne umiarkowane negatywne oddziaływanie (kolor czerwony)
- Prawdopodobny brak oddziaływania (0)
- Prawdopodobne pozytywne oddziaływanie (kolor zielony)
- Prawdopodobne oddziaływanie o charakterze zarówno pozytywnym jak i negatywnym (kolor żółty)

Cele	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze i klimat	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra naturalne	Natura 2000
Rozwój infrastruktury drogowej oraz poprawa dostępności i atrakcyjności transportu zbiorowego	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Rozwój gminy w zakresie gospodarki przestrzennej	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno-komunikacyjnych	O	P	O	O	O	O	O	O	O	O	O
Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	P	P	P	P	B	P	P	P	B	P	P
Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu	O	P	O	O	O	O	O	O	O	O	O
Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności	O	P	O	O	O	O	O	O	O	O	O
Podniesienie poziomu opieki zdrowotnej	O	P	O	O	O	O	O	O	O	O	O
Zwiększenie jakości usług oraz poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej	O	P	O	O	O	O	O	O	O	O	O
Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych, stworzenie profesjonalnej oferty	P	P	P	P	O	O	P	O	O	O	P
Wzmocnienie aktywności obywatelskiej oraz partycypacji	O	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

Cele	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Powietrze i klimat	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra naturalne	Natura 2000
społecznej mieszkańców											
Pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw	O	P	O	O	O	O	O	O	O	O	O
Wsparcie rozwoju sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła	O	P	O	O	O	O	O	O	O	O	O
Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie	P	P	P	P	P	P	P	P	P	O	P
Ochrona dziedzictwa przyrodniczego, racjonalna gospodarka zasobami oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa mieszkańców	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	P	P	P	P	P	P	P	P	P	O	P
Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia	P	P	P	P	P	P	P	P	P	O	P

Źródło: Opracowanie własne

Wskazane cele i kierunki wynikające ze Strategii Rozwoju Gminy Goniądz będą realizowane z zachowaniem zasad wynikających z następujących dokumentów:

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 września 1993 r. w sprawie utworzenia Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1993 r. Nr 86, poz. 399);
- Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2021 r. w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2021-2023 (Dz. Urz. Ministra Klimatu i Środowiska z 2021 r., poz. 4);
- Uchwała Nr XII/93/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2015 r., poz. 2121) zmieniona Uchwałą Nr IV/24/18 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 grudnia 2018 r. zmieniającą uchwałę w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2018 r., poz. 5415);
- Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. w sprawie przyjęcia tymczasowych celów ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Biebrzy PLH200008 oraz dla ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006;
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133 z późn. zm.).

Projekty realizowane w oparciu o zapisy Strategii Rozwoju Gminy Goniądz nie będą oddziaływały na środowisko w sposób negatywny. Przede wszystkim brak jest oddziaływania negatywnego na obszary objęte ochroną prawną, w szczególności na cele, przedmiot ochrony oraz integralność i spójność obszaru Natura 2000.

Projekt Strategii nie przewiduje realizacji działań mających na celu bezpośrednio zwiększenie różnorodności biologicznej, zawiera jednak cele i kierunki działań mające na celu zachowanie bioróżnorodności, zwłaszcza na terenach chronionych siedlisk i gatunków objętych ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody z dnia 16.04.2004 r. Oddziaływania pozytywne w przypadku realizacji przedmiotowego dokumentu mogą polegać na pośrednim pozytywnym wpływie na stan środowiska oraz walorów przyrodniczych, także w skali regionalnej, m.in. poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery. W efekcie redukcji poziomu emisji zanieczyszczeń powinno nastąpić także zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń w wodach oraz glebie, co wpłynie korzystnie na warunki bytowania zwierząt i roślin. Nie przewiduje się jednak znaczącego wpływu na jakość siedlisk roślinnych i zwierzęcych oraz bioróżnorodność. Planowane działania nie będą również wpływać na poprawę, funkcjonowanie i integralność

obszarów chronionych, w tym obszarów sieci Natura 2000 już ustanowionych lub projektowanych.

Zaplanowane w Strategii zamierzenia inwestycyjne, np. w zakresie przedsięwzięć drogowych, nie wpłyną na zmianę obecnego funkcjonowania korytarzy. Realizacja zamierzeń skupiona jest na remontach i przebudowach już istniejących dróg, a więc nie przyczyni się do podziału istniejących siedlisk przyrodniczych.

Możliwe oddziaływania negatywne będą miały charakter krótkoterminowy i chwilowy. Oddziaływania te będą polegały na emisji hałasu i spalin w związku z realizacją prac budowlanych, zagrożeniu zniszczenia lub zamurowywania siedlisk ptaków podczas prac termomodernizacyjnych, ograniczeniu powierzchni gleb w związku z prowadzeniem prac budowlanych, usuwaniu drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji, płoszeniu zwierząt w trakcie wykonywania prac. Do inwestycji, przy realizacji których te negatywne oddziaływania wystąpią, można zaliczyć przede wszystkim przebudowę dróg.

Działania określone w Programie wywierają niewielki wpływ na obszary objęte ochroną prawną zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (głównie podejmowanie interwencji w miejscach już przekształconych przez człowieka).

5.1. WPŁYW POSZCZEGÓLNYCH PROJEKTÓW NA OBSZARY CHRONIONE ORAZ NA KLIMAT

W niniejszym rozdziale przeanalizowano wpływ skonkretyzowanych na etapie tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Goniądz przedsięwzięć na obszary chronione oraz na klimat.

Tabela 16. Wpływ przedsięwzięć na obszary chronione

Nazwa zadania	Czy projekt będzie realizowany na obszarze chronionym?	Czy dla obszaru zaplanowano zadania ochronne?	Czy przedsięwzięcie będzie negatywnie oddziaływać na obszar chroniony?
Rozbudowa ulic gminnych: Mostowa, Piotra z Goniądza, Witosa w mieście Goniądz	TAK (otulina Biebrzańskiego Parku Narodowego)	NIE	NIE
Częściowa modernizacja oczyszczalni ścieków w Goniądzu	TAK (otulina Biebrzańskiego Parku Narodowego, obszar Natura 2000 „Dolina Biebrzy”, obszar Natura	TAK (Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska	NIE

Nazwa zadania	Czy projekt będzie realizowany na obszarze chronionym?	Czy dla obszaru zaplanowano zadania ochronne?	Czy przedsięwzięcie będzie negatywnie oddziaływać na obszar chroniony?
	2000 „Ostoja Biebrzańska”)	w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. w sprawie przyjęcia tymczasowych celów ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Biebrzy PLH200008 oraz dla ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006)	
Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Downarach, Osowcu, Białosukni, Wroceniu i połączenie istniejących sieci wodociągowych ze sobą, tj. Goniądz z Downarami i Osowcem, Wroceń z Białosuknią oraz Białosuknia z Goniądzem	TAK (Biebrzański Park Narodowy, obszar Natura 2000 „Dolina Biebrzy”, obszar Natura 2000 „Ostoja Biebrzańska”)	TAK (Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. w sprawie przyjęcia tymczasowych celów ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Biebrzy PLH200008 oraz dla ptaków i ich siedlisk będących	NIE

Nazwa zadania	Czy projekt będzie realizowany na obszarze chronionym?	Czy dla obszaru zaplanowano zadania ochronne?	Czy przedsięwzięcie będzie negatywnie oddziaływać na obszar chroniony?
		<p>przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006, Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2021 r. w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2021-2023)</p>	
<p>Budowa ciągu pieszo-jezdnego w Goniądzu nad Biebrzą – od m. Szafranki, przez bulwary miejskie, ul. Nadbiebrzańską, Dolistowską do m. Dawidowizna</p>	<p>TAK (Biebrzański Park Narodowy, obszar Natura 2000 „Dolina Biebrzy”, obszar Natura 2000 „Ostoja Biebrzańska”)</p>	<p>TAK (Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. w sprawie przyjęcia tymczasowych celów ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Biebrzy PLH200008 oraz dla ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006, Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2021 r. w sprawie zadań ochronnych dla</p>	<p>NIE</p>

Nazwa zadania	Czy projekt będzie realizowany na obszarze chronionym?	Czy dla obszaru zaplanowano zadania ochronne?	Czy przedsięwzięcie będzie negatywnie oddziaływać na obszar chroniony?
		Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2021-2023)	
Zagospodarowanie przedpola Twierdzy Osowiec – Fortu II Zarzecznego	TAK (otulina Biebrzańskiego Parku Narodowego, obszar Natura 2000 „Dolina Biebrzy”, obszar Natura 2000 „Ostoja Biebrzańska”)	TAK (Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Dyrektora Biebrzańskiego Parku Narodowego z dnia 26 kwietnia 2022 r. w sprawie przyjęcia tymczasowych celów ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Biebrzy PLH200008 oraz dla ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB200006)	NIE
Zagospodarowanie terenu Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Goniądzu (budowa boiska wielofunkcyjnego i trybun)	TAK (otulina Biebrzańskiego Parku Narodowego)	NIE	NIE
Rewitalizacja Parku Miejskiego w Goniądzu – etap II	TAK (otulina Biebrzańskiego Parku Narodowego)	NIE	NIE

Źródło: Opracowanie własne

W przypadku wskazanych inwestycji nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na obszary chronione, obejmują bowiem obszary przekształcone przez człowieka.

Dla inwestycji:

- Poprawa jakości powietrza poprzez usprawnienie warunków ruchu drogowego w Gminie Goniądz - sercu Biebrzańskiego Parku Narodowego;
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- Poprawa dostępności komunikacyjnej miejscowości, w których funkcjonowały bPPGR w Gminie Goniądz;
- Utworzenie ścieżki goniądzkich zabytków;
- Kontynuacja działań związanych z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- Dalsze prace związane z przebudową i budową ciągów chodników dla pieszych w pasie dróg gminnych na terenach wiejskich gminy;

nie określono oddziaływania na obszary chronione ze względu na brak dokładnej lokalizacji planowanych do wykonania przedsięwzięć, spodziewać się można jednak, że nie będą na nie wpływać negatywnie.

Z kolei projekt: Cyfrowa Gmina ma charakter nieinfrastrukturalny i w związku z tym nie wywiera żadnego wpływu na obszary chronione.

Pozytywny wpływ na klimat będą miały projekty związane z poprawą jakości dróg, ponieważ dzięki ich wykonaniu ulegnie poprawie bezpieczeństwo i płynność ruchu drogowego. Ilość zużywanego paliwa zostanie zmniejszona, a więc redukcji ulegnie emisja spalin. Zmniejszy się również hałas wynikający dotychczas z ruchu z bardzo małymi prędkościami przy dużych obrotach silników, po trudno przejezdnej drodze, z licznymi uszkodzeniami. Ponadto pozytywny wpływ wywrą przedsięwzięcia związane z budową ścieżek rowerowych, dzięki czemu mieszkańcy będą mogli wybierać częściej rower zamiast samochodu, co także wpłynie na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery.

6. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Kompensację przyrodniczą należy stosować wówczas, gdy w wyniku realizacji jakiejś inwestycji może nastąpić szkoda w środowisku, w sposób szczególny dotyczy to ewentualnych szkód wyrządzonych na obszarach chronionych Natura 2000. W przypadku działań zaproponowanych w projekcie Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030, nie ma przesłanek do proponowania kompensacji przyrodniczych – wykonywanie działań na terenach już zmienionych przez człowieka.

Strategia Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 spełnia standardy zrównoważonego rozwoju, zatem podstawowe środki łagodzące polegać powinny na przekonaniu społeczeństwa co do konieczności realizacji działań i pokazaniu korzyści, jakie dla społeczeństwa wynikną z realizacji Strategii.

W sensie przedmiotowym szczególne znaczenie ma stałe analizowanie możliwości pojawienia się nieplanowanych zagrożeń dla grup społecznych, lokalnych, przyrody i krajobrazu w wyniku uszczegóławiania zadań. Jednak działania realizowane w znacznie zmienionym antropogenicznie obszarze nie spowodują szkód w środowisku.

Rezultatem realizacji działań zaproponowanych w Strategii mogą być ograniczone czasowo i przestrzennie uciążliwości związane z przeprowadzanymi remontami budynków, a także pracami związanymi z modernizacją dróg czy częściową modernizacją oczyszczalni ścieków w Goniądzu. W takim wypadku działania mające na celu zapobieganie lub ograniczanie oddziaływań na warunki życia i zdrowie ludzi oraz środowisko będą polegać na:

- wcześniejszym informowaniu ludności o zamierzonych pracach,
- zakładaniu siatek ochronnych na elewacje remontowanych budynków, przeciwdziałających pyleniu i śmieceniu,
- wykonywaniu prac uciążliwych ze względu na hałas tylko w godzinach dziennych,
- wycince drzew w okresie zimowym, nie kolidującym z okresem lęgowym ptaków,
- kompensacyjnych nasadzeniach zieleni,
- inwentaryzacji budynków, które będą poddane remontom, pod względem gniazdowania ptaków chronionych i taki rozkład prac, aby nie przerywać gniazdowania,
- odpowiednim oznaczaniu reorganizacji ruchu,
- prawidłowej, zgodnie z ustawą o odpadach gospodarce odpadami, polityce zagospodarowania odpadów,

- monitorowaniu postępów wdrażania Strategii.

Mitygacje dotyczą również środków łagodzących o charakterze edukacyjnym i wychowawczym. Tu zakres możliwości jest bardzo duży. Fundamentalne znaczenie ma edukacja dotycząca uzgodnień lokalizacyjnych z poszanowaniem wszystkich stron, a przede wszystkim głównych celów społecznych i ekologicznych. Równie ważna jest nieustająca kampania informacyjna promująca oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym naciskiem położonym na korzyści dla zdrowia ludności.

7. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE

Ustawa nakłada obowiązek przedstawienia w prognozie oddziaływania na środowisko rozwiązań alternatywnych do tych zawartych w projekcie dokumentu. Do zaproponowanych rozwiązań należy podać uzasadnienie ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru.

W związku z ogólnym charakterem Strategii prognoza może zaproponować rozwiązania alternatywne również na poziomie ogólnym.

Prognoza nie wykazała znaczącego negatywnego oddziaływania jakiegokolwiek z zadań określonych w Strategii.

Możliwe negatywne oddziaływania na środowisko zaproponowanych w Strategii inwestycji takich jak przebudowa dróg, częściowa modernizacja oczyszczalni ścieków w Goniądzu, związane są głównie z etapem prowadzenia prac. W końcowym efekcie ich realizacja ma pozytywnie wpłynąć przede wszystkim na poprawę jakości powietrza i całego środowiska na terenie Gminy Goniądz oraz w regionie.

Zawarte w Strategii ustalenia zawierają wiele rozwiązań pozytywnie wpływających na środowisko i sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi. W związku z powyższym stwierdza się, że rozwiązania alternatywne dla przedsięwzięć poprawiających walory środowiskowe nie mają uzasadnienia, zarówno z formalnego, jak i ekologicznego punktu widzenia. Uznano, że zaproponowane ustalenia są najkorzystniejsze dla środowiska w kontekście istniejących uwarunkowań jakości środowiska na terenie Gminy Goniądz.

Ustalenia analizowanej Strategii są wynikiem kompromisu pomiędzy wymogami ochrony środowiska i życia człowieka, a koniecznością rozwoju urbanistycznego, gospodarczego i społecznego gminy. Zaprezentowane rozwiązania są zgodne z krajowym ustawodawstwem, dokumentami obowiązującymi na terenie gminy, powiatu i województwa oraz wykorzystują instrumenty służące do jego zrównoważonego rozwoju. Ustalenia Strategii bezpośrednio nie ingerują w tereny o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych oraz zawierają wiele rozwiązań korzystnych dla środowiska na obszarach przekształconych przez człowieka, dlatego prognoza nie prezentuje rozwiązań alternatywnych do proponowanych w ustaleniach Strategii uznając, że zaproponowane ustalenia są najkorzystniejsze dla środowiska w kontekście istniejących uwarunkowań w Gminie Goniądz.

Rozwiązania alternatywne mogą dotyczyć:

- innej lokalizacji (warianty lokalizacji),
- innego sposobu prowadzenia inwestycji (warianty konstrukcyjne i technologiczne),
- innego sposobu zarządzania (warianty organizacyjne),
- wariantu niezrealizowania inwestycji, tzw. „opcja zerowa”.

8. PRZEWIDYWANE METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Zaproponowane w Strategii cele i kierunki działania nie będą powodować znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko. Jednak aby móc ocenić wpływ inwestycji, jak również postęp w realizacji założeń określonych w dokumencie i w razie konieczności podejmować na bieżąco działania korygujące, jeśli będą wymagane, należy wdrożyć także system monitoringu.

Wdrażanie rozwiązań przewidzianych w omawianej Strategii wymaga stałego monitorowania oraz szybkiej reakcji w przypadku pojawiania się rozbieżności pomiędzy projektowanymi rezultatami a stanem rzeczywistym. Podstawą właściwej oceny wdrażania założeń Strategii, a także określenia problemów w osiągnięciu założonych celów jest prawidłowy system sprawozdawczości, oparty na zestawie określonych wskaźników. Powinien on zapewnić stałą kontrolę jakości zarządzania środowiskiem planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych oraz pozwolić regulować działalność podmiotów, a jednocześnie ułatwiać funkcjonowanie systemu wydawania decyzji, udzielania zezwoleń i egzekucji.

Strategia określa konstrukcję systemu monitorowania umożliwiającego pomiar, kontrolę, interpretację efektów realizowanych działań oraz uaktualnienia dokumentu. W dokumencie tym zaproponowano wskaźniki, które powinny pozwolić określić stopień realizacji poszczególnych działań. Wskaźniki dotyczyć będą rezultatów oraz produktów Strategii. Projekt dokumentu zawiera zestaw wskaźników do monitorowania projektu – część z nich bezpośrednio wskazuje na efekty dotyczące jakości środowiska.

Zamieszczone w dokumencie propozycje wskaźników monitorowania jego realizacji są właściwe i pozwalają wraz z wynikami monitoringów prowadzonych przez inne powołane do tego służby (WIOŚ, RDOŚ) ocenić zmiany, jakie nastąpią w środowisku w wyniku ich realizacji.

9. INFORMACJE O TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko opracowywany projekt Strategii **nie będzie** powodował transgranicznego oddziaływania na środowisko. Ustalenia Strategii obejmują zadania, które realizowane będą na obszarze Gminy Goniądz, a zasięg ich oddziaływania na środowisko będzie miał przede wszystkim charakter lokalny. Wobec tego dokument ten nie musi podlegać procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Wprowadzenie

Celem Prognozy jest wskazanie możliwych negatywnych skutków realizacji Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 i przedstawienie zaleceń dotyczących przeciwdziałania ewentualnym negatywnym skutkom.

Podstawy prawne i zakres

Podstawą prawną opracowania prognozy oddziaływania na środowisko ustaleń projektu Strategii Rozwoju Gminy Goniądz na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030 jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1029 z późn. zm.).

Przy opracowywaniu Prognozy przeanalizowano, zgodnie z przepisami i uzgodnieniami, oddziaływania na wszystkie elementy środowiska, w tym m. in. na: różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, integralność obszarów chronionych, wodę, powietrze, klimat akustyczny, ludzi, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy identyfikując stopień i rodzaj oddziaływań. W szczególności przeanalizowany został wpływ Strategii na obszary chronione, w tym objęte siecią Natura 2000 i ich integralność. W oparciu o dostępne materiały zidentyfikowano główne problemy i zagrożenia środowiska w obszarze objętym Strategią, jak również określono jego aktualny stan. Z jednej strony służyć to powinno takiemu kształtowaniu Strategii, aby maksymalnie został wykorzystany do poprawy stanu środowiska, a z drugiej do umożliwienia oceny wpływu na środowisko i identyfikacji ewentualnych znaczących oddziaływań negatywnych oraz zaproponowania działań minimalizujących ten wpływ, wskazania działań alternatywnych i ewentualnie kompensujących.

Wpływ na poszczególne komponenty środowiska

W wyniku analiz stwierdzono, że negatywne oddziaływania na środowisko mogą nastąpić w zakresie realizacji m.in. przebudowy dróg czy częściowej modernizacji oczyszczalni ścieków w Goniądzu. Oddziaływania negatywne w większości będą miały charakter krótkotrwały i miejscowy lub lokalny.

Pozytywne oddziaływania (w szczególności na powietrze atmosferyczne) będą miały projekty z zakresu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, co służyć będzie przede

wszystkim ludziom, ale też mogą wpłynąć na zużycie paliw i tym samym ograniczenie niekorzystnej emisji gazów cieplarnianych, pyłów i innych szkodliwych substancji do powietrza.

Analiza możliwości oddziaływania transgranicznego

Zawarte w Strategii zadania będą realizowane na obszarze Gminy Goniądz, a zasięg ich oddziaływania na środowisko będzie miał przede wszystkim charakter lokalny. Wobec tego dokument ten nie podlega procedurze transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Ocena skutków w przypadku braku realizacji planu oraz korzyści z jego realizacji

Brak finansowania poszczególnych działań zaplanowanych w Strategii przełoży się na nieosiągnięcie efektów ekologicznych na obszarze Gminy Goniądz i brak poprawy jakości poszczególnych komponentów środowiska, przede wszystkim stanu jakości powietrza atmosferycznego oraz stanu wód.

Wnioski

Na podstawie przeprowadzonych analiz w trakcie prac nad Prognozą oddziaływania na środowisko można wyciągnąć następujące wnioski ogólne:

- Ocenia się, że Strategia jako całość będzie pozytywnie oddziaływać na środowisko i sprzyjać rozwiązaniu niektórych problemów dotyczących poprawy stanu środowiska, niemniej niektóre obszary wsparcia mogą wpływać również negatywnie na poszczególne elementy środowiska. Szczegółowe wnioski w tym zakresie przedstawione są w odpowiednich rozdziałach Prognozy. Największy pozytywny wpływ oddziaływania Strategii będzie dotyczył jakości powietrza atmosferycznego, klimatu oraz zdrowia i jakości życia mieszkańców.
- Oddziaływania negatywne określone w prognozie mogą wystąpić, jednak w tym zakresie decydującą rolę odgrywać będzie lokalizacja projektów, zastosowana technologia oraz dokładny zakres inwestycji. Ograniczenie negatywnego wpływu będzie możliwe także poprzez zastosowanie odpowiednich działań minimalizujących i kompensujących (opisane w treści Prognozy).
- Odstąpienie od zamiaru realizacji zadań określonych w Strategii przełoży się na spowolnienie procesów zmierzających do poprawy jakości środowiska na terenie Gminy Goniądz.
- Na podstawie analizy celów dokumentów strategicznych UE stwierdza się, że Strategia realizuje cele tych dokumentów.
- W celu ograniczenia negatywnych oddziaływań Strategii na środowisko zaproponowano zasady monitorowania skutków realizacji dokumentu.

11. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

TABELA 1. SPOSÓB ZAGOSPODAROWANIA GRUNTÓW W GMINIE GONIĄDZ.....	15
TABELA 2. TEMPERATURY POWIETRZA W STACJI METEOROLOGICZNEJ W BIAŁYMSTOKU.....	16
TABELA 3. OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIENIE I ZACHMURZENIE W STACJI METEOROLOGICZNEJ W BIAŁYMSTOKU	17
TABELA 4. ZESTAWIENIE ZASOBNOŚCI GLEB NA TERENIE POWIATU MONIECKIEGO W LATACH 2011- 2014	24
TABELA 5. ZŁOŻA ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH NA TERENIE GMINY GONIĄDZ	27
TABELA 6. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH (JCWP) NA TERENIE GMINY GONIĄDZ.....	30
TABELA 7. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH PRZEPLYWAJĄCYCH PRZEZ GMINĘ GONIĄDZ – ELEMENTY BIOLOGICZNE I FIZYKOCHEMICZNE	32
TABELA 8. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH PRZEPLYWAJĄCYCH PRZEZ GMINĘ GONIĄDZ – STAN EKOLOGICZNY, CHEMICZNY I OCENA STANU JCWP	34
TABELA 9. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH (JCWPD) NA TERENIE GMINY GONIĄDZ.....	37
TABELA 10. PODSUMOWANIE WYNIKÓW OCENY ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ZDROWIA, STREFA PODLASKA	41
TABELA 11. OCENA ZE WZGLĘDU NA OCHRONĘ ROŚLIN, STREFA PODLASKA	42
TABELA 12. WYKAZ DRÓG GMINNYCH NA TERENIE GMINY GONIĄDZ.....	44
TABELA 13. WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY GONIĄDZ.....	52
TABELA 14. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY GONIĄDZ	57
TABELA 15. ZADANIA OCHRONNE USTANOWIONE DLA BIEBRZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO ..	63
TABELA 16. WPŁYW PRZEDSIĘWZIĘĆ NA OBSZARY CHRONIONE	85
RYSUNEK 1. POŁOŻENIE GMINY GONIĄDZ NA TLE POWIATU MONIECKIEGO	13
RYSUNEK 2. LOKALIZACJA GMINY GONIĄDZ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM.....	14
RYSUNEK 3. ŚREDNIA TEMPERATURA ROCZNA NA TERENIE POLSKI	16
RYSUNEK 4. SUMA OPADÓW	17
RYSUNEK 5. USŁONECZNIENIE	18
RYSUNEK 6. POŁOŻENIE GMINY GONIĄDZ NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH – CZ. 1	19
RYSUNEK 7. POŁOŻENIE GMINY GONIĄDZ NA TLE REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH – CZ. 2	20
RYSUNEK 8. LOKALIZACJA ZŁOŻ KOPALIN NA TERENIE GMINY GONIĄDZ	28

RYSUNEK 9. LOKALIZACJA ZBIORNIKA WÓD PODZIEMNYCH NR 217 PRADOLINA RZEKI BIEBRZY NA TERENIE GMINY GONIĄDZ	38
RYSUNEK 10. POŁOŻENIE BIEBRZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO NA TERENIE GMINY GONIĄDZ	68
RYSUNEK 11. POŁOŻENIE OBSZARU CHRONIONEGO KRAJOBRAZU „DOLINA BIEBRZY” NA TERENIE GMINY GONIĄDZ	72
RYSUNEK 12. POŁOŻENIE OBSZARU NATURA 2000 „DOLINA BIEBRZY” NA TERENIE GMINY GONIĄDZ	74
RYSUNEK 13. POŁOŻENIE OBSZARU NATURA 2000 „OSTOJA BIEBRZAŃSKA” NA TERENIE GMINY GONIĄDZ	76
RYSUNEK 14. POŁOŻENIE KORYTARZY EKOLOGICZNYCH NA TERENIE GMINY GONIĄDZ	77
WYKRES 1. SPOSÓB ZAGOSPODAROWANIA GRUNTÓW W GMINIE GONIĄDZ	15